

BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE DIN ROMÂNIA

TEME SPECIALE

Economia socială în era digitalizării și sustenabilității - economia
circulară și de platformă

Ocupare și inserția lucrătorilor vulnerabili în economia socială
Finanțări europene pentru întreprinderi sociale

Publicat: Aprilie 2024

Context

Acest raport a fost elaborat în cadrul proiectului "SEEDing - Enterprising for Tomorrow", care beneficiază de un grant de 184900 EUR din Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE și Norvegiene 2014-2021.

Obiectivul proiectului este de a crește competitivitatea a minim 100 de întreprinderi sociale din România, cu precădere din TIC și industria verde.

Proiectul este implementat de către [Fundația "Alături de Voi" România \(ADV\) în parteneriat cu Unikum Aktiv AS din Norvegia, Asociația Ateliere fără Frontiere \(AFF\), Asociația de Finanțare Socială \(SFA\) și –RISE România Rețeaua Română a Economiei Sociale.](#)

Raportul se bazează pe date statistice oficiale și pe rezultatul unui sondaj în rândul întreprinderilor de economie socială.

● **Barometrul Economiei Sociale**, ediția 2023 a fost realizat de către RISE România – Rețeaua Română a Economiei Sociale formată din următoarea echipă:

- Autor barometru: Ancuța Vameșu, expert economie socială și președinte RISE România
- Coordonator cercetare: Angela Achiței, președinte ADV România
- Responsabil editare barometru, Ingrid Enache, RISE România
- Responsabil grafică barometru, Alexandru Rățoi, ADV România

● **Mulțumirile noastre se îndreaptă către:**

- Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România, în special d-nei Ana Maria Toma, pentru colaborarea la fiecare dintre edițiile Barometrului Economiei Sociale;
- UNCSV - Uniunea Națională de Ramură a Cooperativelor din Sectorul Vegetal, în special d-lui Florentin Bercu;
- Federația CARP Omenia, în special d-lui Giorigică Bădărău;
- Membri RISE România, mare parte dintre ei activi în domeniul inserției socio-profesionale a persoanelor din grupuri vulnerabile;
- Membrii clusterului de economie socială "Acceleratorul de Întreprinderi Sociale" coordonat de către ADV România;
- Întreprinderile sociale din România și organizațiile cu activitate economică, care au dat curs solicitării noastre de a furniza date.

Barometrul nu ar fi fost posibil fără solidaritatea acestora – astfel, raportul poate oferi o imagine cât mai exactă a sectorului de economie socială din România în ansamblu, și a percepțiilor liderilor organizațiilor din sector.

● **Abrevieri**

- INS – Institutul Național de Statistică
- IMM – întreprinderi mici și mijlocii
- AJOFM - Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă

Rezumat Barometru

"Economia socială este o forță în România, cu un număr mare și în creștere de întreprinderi și organizații și un număr mare și în creștere de angajați, chiar dacă recunoașterea sa ca sector de către autoritățile publice este redusă.

Numărul total de entități a ajuns la 186.629 (în creștere importantă față de Barometrul din 2022 când era de 172,880) cu un total de 171.434 de lucrători angajați (față de 151,729 angajați anterior).

Economia socială în România este reprezentată în cea mai mare parte de organizații non-profit -asociații, fundații și case de ajutor reciproc, care au cea mai mare pondere în rândul organizațiilor de economie socială atât ca număr de organizații cât și ca angajatori. Asociațiile și fundațiile continuă să crească într-un ritm accelerat, acestea beneficiind de un cadru legal fiscal favorabil – fonduri publice prin direcționarea impozitului pe venit și profit, cu mult mai puține constrângeri față de cele presupuse de statutul relativ nou de întreprindere socială.

Chiar dacă avem întreprinderi de economie socială antreprenoriale, angajate în activități economice de producție și servicii, care la rândul lor pot angaja și lucrători vulnerabili, din păcate rata ocupării rămâne în continuare redusă și întreține rata de sărăcie din România, plasând-o în continuare în topul UE. Una din cauze este și cadrul legal actual, care reglementează sectorul, dar nu susține cu facilități fiscale și non-fiscale dezvoltarea întreprinderilor sociale, în special a celor de inserție. Atestatul de întreprindere socială și finanțarea prin fonduri europene a acestora nu asigură un sector sustenabil - puține din inițiativele finanțate având sustenabilitate și caracter social real",
a concluzionat autoarea raportului de cercetare, Ancuța Vameșu, președinte RISE.

Cuprins

Cuprins

Cadru teoretic și metodologie	5
1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022 - 2023.....	11
1.1. Organizațiile administrației private	11
1.2. Organizațiile administrației private parte din economia socială - asociații, fundații, case de ajutor reciproc, obști și composesorate	14
1.3 Cooperativele – Întreprinderi active din economia socială cu alte forme juridice	19
1.4 Întreprinderile sociale și finanțarea acestora	23
1.4.1. Finanțarea întreprinderilor sociale – start-up – Fondul Social European Programul Național Capital Uman 2014-2020 – rolul cheie ale administratorilor schemelor de grant	29
1.5 Ocupare și inserția lucrătorilor vulnerabili în economia socială	37
1.5.1 Ocuparea în sectorul economiei sociale – în organizațiile administrației private parte a economiei sociale	37
1.5.2 Ocuparea în cooperative	45
1.5.3 Angajarea în întreprinderi sociale	47
1.5.4 Câștigul salarial în sectorul economiei sociale	49
1.5.5 Întreprinderile sociale de inserție certificate - evoluția sectorului și topul întreprinderilor sociale de inserție	50
1.6 Impactul social al economiei sociale în domenii selectate – serviciile sociale	53
2. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ERA DIGITALIZĂRII ȘI SUSTENABILITĂȚII	58
2.1 Economia de platformă și colaborativă	58
2.2 Economia socială în tranziția verde și economia circulară în România	60
3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023 – REZULTATE.....	69
3.1 Metodologie și respondenți	69
3.2. Principalele rezultate	74
3.2.1 Caracter social - guvernare	74
3.2.2 Misiune (scop) și impact social și de mediu – principalele domenii de impact social	75
3.2.3 Integrarea în muncă a grupurilor defavorizate în întreprinderi de economie socială	80
3.2.4 Acreditarea și sprijinul autorităților centrale din domeniu, autorităților locale și serviciilor sociale publice pentru întreprinderile de economie socială	81
3.2.5 Evaluarea cadrului legal pentru economia socială	85
3.2.6 Economia socială și tranziția verde și digitală	93
4. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA – DATE SINTETICE, CONCLUZII PRINCIPALE, PROVOCĂRI ȘI RECOMANDĂRI.....	98
Bibliografie.....	101

Cadru teoretic și metodologie

Prezentul raport se bazează pe date oficiale și un sondaj realizat în rândul întreprinderilor de economie socială din România, în luna septembrie 2023 - *Barometrul economiei sociale*.

- **Definiții și concepte utilizate**

Economia socială – este utilizat termenul în sensul Legii economiei sociale 219/2015 și al Planului european de acțiune pentru economia socială din 2022, respectiv cf. articolului 2 din lege:

(1) Economia socială reprezintă ansamblul activităților private cu caracter economic și social, servind interesul general, interesele unei colectivități și/sau interesele personale nepatrimoniale, prin creșterea incluziunii sociale și/sau furnizarea de bunuri, prestarea de servicii și/sau execuția de lucrări.

(2) Economia socială are la bază inițiativa privată, voluntară și solidară, cu un grad ridicat de autonomie și responsabilitate, precum și distribuirea limitată a profitului sau excedentului, după caz, către asociați sau membri.

Conform articolului 3 din lege, întreprinderile sociale – o categorie a entităților de economie socială – pot lua următoarele tipuri de personalitate juridică și/sau atestare administrativă:

a) societățile cooperative care funcționează în baza Legii nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației, republicată, cu modificările ulterioare;

b) cooperativele de credit, care funcționează în baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare;

c) asociațiile și fundațiile, care funcționează în baza Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005, cu modificările și completările ulterioare;

d) casele de ajutor reciproc ale salariaților, care funcționează în baza Legii nr. 122/1996 privind regimul juridic al caselor de ajutor reciproc ale salariaților și al uniunilor acestora, republicată;

e) casele de ajutor reciproc ale pensionarilor, care sunt înființate și funcționează în baza Legii nr. 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor, cu modificările și completările ulterioare;

f) societățile agricole, care funcționează în baza Legii nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură, cu modificările și completările ulterioare;

g) cooperativele agricole care funcționează în baza Legii cooperației agricole nr. 566/2004, cu modificările și completările ulterioare;

h) orice alte categorii de persoane juridice, indiferent de domeniul de activitate, care respectă, conform actelor legale de înființare și organizare, cumulativ, definiția și principiile economiei sociale prevăzute în prezenta lege.

(2) Pot fi întreprinderi sociale federațiile și uniunile persoanelor juridice prevăzute la alin. (1).

Context

Conform Planului european de acțiune pentru economia socială, capitolul 2 "Definirea economiei sociale" include:

"Economia socială cuprinde o serie de entități cu diferite modele de afaceri și de organizare. Acestea își desfășoară activitatea într-o mare varietate de sectoare economice: agricultură, silvicultură și pescuit, construcții, reutilizare și reparații, gestionarea deșeurilor, comerțul cu ridicata și cu amănuntul, energie și climă, informare și comunicare, activități financiare și de asigurări, activități imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice, educație, sănătate umană și activități de asistență socială, artă, cultură și mass-media."

În contextul planului de acțiune și al inițiativelor conexe ale UE, economia socială cuprinde entități care împărtășesc următoarele principii și caracteristici comune principale: întâietatea oamenilor, precum și a obiectivului social și/sau de mediu în raport cu profitul, reinvestirea majorității profiturilor și a surplusurilor pentru a desfășura activități în interesul membrilor/utilizatorilor („interesul colectiv”) sau al societății în general („interesul general”) și guvernanta democratică și/sau participativă. În mod tradițional, termenul „economie socială” se referă la patru tipuri principale de entități care furnizează bunuri și servicii membrilor lor sau societății în general:

- cooperative,
- societăți de ajutor reciproc,
- asociații (inclusiv organizații caritabile) și fundații.

Acestea sunt entități private, independente de autoritățile publice și cu forme juridice specifice. În prezent, întreprinderile sociale, entități cu forme juridice diverse sunt de asemenea în general considerate ca făcând parte din economia socială.

Economia Socială

Entități care furnizează bunuri și servicii

FIGURA 1: ENTITĂȚILE DE ECONOMIE SOCIALĂ ÎN FUNCȚIE DE CATEGORIA DE BENEFICIARI/CLIENTI

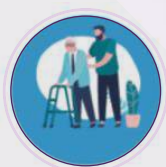

Economia socială în Uniunea Europeană

FIGURA 2: ECONOMIA SOCIALĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

cooperative

societăți mutualiste
de asigurări

asociații (inclusiv
de binefacere)

fundații

întreprinderi
sociale

Organizațiile și întreprinderile din economia socială din România
au forme juridice specifice prezentate în tabelul 1.

Tabel 1: Legislația cadru pentru persoanele juridice parte a economiei sociale

Entități ale economiei sociale – forme legale	Legislația specifică
Societăți cooperative cu sub-tipuri de cooperative cu legislație specifică	Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației, republicată
Cooperative de credit	Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007.
Cooperative agricole	Legea cooperației agricole nr. 566/2004.
Societăți agricole	Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură.
Asociații și fundații - ONG cu sub-tipurile	Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005.
Casele de ajutor reciproc ale salariaților;	Legea nr. 122/1996 privind regimul juridic al caselor de ajutor reciproc ale salariaților și al uniunilor acestora.
Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor	Legea nr. 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor.
Asociații de proprietari	Legea nr. 230/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea asociațiilor de proprietari.
Obști și composesorate	Art. 95 Forme asociative ale proprietarilor de păduri Codul Silvic Legea nr.46/ 2008.
Societăți comerciale atestare ca întreprinderi sociale – caracter temporar - pe perioada în care dețin atestatul de întreprindere socială	Legea 219/2015 privind economia socială. Legea 31/1990 a societăților comerciale.

Economia socială în Uniunea Europeană

Asociațiile, fundațiile și cooperativele respectă principiile economiei sociale statuate în Legea Economiei Sociale nr. 219/2015, prin legile lor de organizare și funcționare. Trebuie subliniat însă că în practică, o parte a cooperativelor din România, precum cele *meșteșugărești și de consum*, au trecut printr-un proces de demutualizare și, în unele cazuri, de privatizare, membrii pierzând astfel controlul asupra activității acestora. Prin urmare, este discutabil în ce măsură acestea mai îndeplinesc principiile A–D (vezi fig.3).

Societățile comerciale nu respectă însă multe dintre aceste principii – mai ales principiile A–E, legate de scop și de caracterul colectiv și participarea membrilor. Aceste principii nu au sens în cazul societăților care sunt deținute de un singur acționar persoană fizică. Astfel, este **discutabil** în ce măsură acestea fac parte din economia socială. Legea 219/2015 recunoaște rolul societăților comerciale în susținerea dezvoltării economiei sociale. Totuși, caracterul lor social este considerat **temporar**, limitat doar la perioada de valabilitate a atestatului de economie socială pe care îl dețin.

Excepție fac **societățile comerciale deținute 100% de asociații, fundații sau cooperativele**, al căror scop și profit sunt în mod strict dedicate organizațiilor care le dețin și care, la rândul lor, urmăresc un scop social.

FIGURA 3: PRINCIPIILE ECONOMIEI SOCIALE

- a) prioritate acordată individului și obiectivelor sociale față de creșterea profitului;
- b) solidaritate și responsabilitate colectivă;
- c) convergența dintre interesele membrilor asociați și interesul general și/sau interesele unei colectivități;
- d) control democratic al membrilor, exercitat asupra activităților desfășurate;
- e) caracter voluntar și liber al asocierii în formele de organizare specifice domeniului economiei sociale;
- f) personalitate juridică distinctă, autonomie de gestiune și independență față de autoritățile publice;
- g) alocarea celei mai mari părți a profitului/excedentului financiar pentru atingerea obiectivelor de interes general, ale unei colectivități sau în interesul personal nepatrimonial al membrilor.

Economia socială din România - forme legale

Asociații și fundații
Asociații de proprietari
Obști și composesorate

Societăți cooperative
Cooperative de credit
Cooperative agricole
Societăți agricole

Casele de ajutor reciproc ale salariaților
Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor

Societăți comerciale cu atestat
de întreprindere socială

Surse de date principale folosite

Institutul Național de Statistică - Baza de date Tempo

- Secțiunea „Organizații ale administrației private și numărul mediu de salariați, pe activități ale economiei naționale la nivel de clase CAEN Rev.2 și clase de mărime după numărul de salariați”, care cuprinde organizații neguvernamentale fără scop patrimonial – asociații și fundații, organizații ale cultelor religioase înființate în baza Ordonanței Guvernului nr. 26/2000, Legii nr. 62/2011, Legii nr. 14/2003 și Legii nr. 489/2006. Dintre acestea, au fost extrase sindicatele și partidele politice, respectiv codurile CAEN următoare: 9420 - Activități ale sindicatelor salariaților și 9492 - Activități ale organizațiilor politice.
- Secțiunea „Întreprinderi active, pe activități ale economiei naționale la nivel de secțiune CAEN Rev.2 și pe forme juridice”, care include date din Registrul Statistic al întreprinderilor. Registrul clasifică întreprinderile în funcție de forma lor juridică de organizare, distingând între cele cu caracter comercial și necomercial. În categoria formelor juridice necomerciale sunt incluse instituțiile și organizațiile neguvernamentale.
- Pentru **Impactul asociațiilor și fundațiilor** pe domenii de activitate, pentru servicii sociale s-au folosit datele privind furnizorii de servicii sociale, clasificate după forma lor de proprietate.

Eurostat – date privind demografia întreprinderii pe formă juridică, din secțiunea *Business demography by legal form*, care include societăți cooperative, organizații fără scop lucrativ și asociații în participațiune.

Registrul unic de evidență a întreprinderilor sociale, instrument administrat de Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă. S-au analizat datele din Secțiunea D. *Date tehnice și financiare - nr. total angajați și nr. total angajați din grupuri vulnerabile*.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

Prezentăm o analiză a datelor din demografia întreprinderilor furnizate de Institutul Național de Statistică (INS) referitoare la **organizații ale administrației private** și date Eurostat pentru categoria *întreprinderi cu alte forme juridice decât societăți comerciale și persoane fizice autorizate* - mai precis, **parteneriate, cooperative și asocieri**. Folosim această clasificare drept proxy pentru categorizarea întreprinderilor de economie socială cooperativă, în lipsa altor date.

Numărul organizațiilor economiei sociale crește an de an, mai ales prin înregistrarea unui număr mare de asociații și fundații.

Conform INS, categoria **organizații ale administrației private** cuprinde organizații neguvernamentale **fără scop patrimonial** reprezentate de:

- Sindicate, confederații sindicale
- Partide, formațiuni politice, coaliții
- Uniuni/asociații profesionale și patronale
- Fundații
- Asociații culturale
- Asociații/cluburi sportive
- Organizații religioase (de cult)
- Asociații de locatari/prorietari
- Obști/composesorate
- Case de ajutor reciproc
- Alte organizații

1.1 Organizațiile administrației private

În 2022, categoria de organizații ale administrației private includea un număr de 222.236 de entități, majoritatea fiind reprezentată de asociații și fundații, cu un total de 180.232 de organizații.

Numărul organizațiilor sindicale a rămas relativ stabil în perioada analizată, înregistrând aproximativ 10.000 de organizații. Aceeași este și situația partidelor, în număr de 60, și a organizațiilor patronale, cu un total aproximativ de 11.000 de organizații.

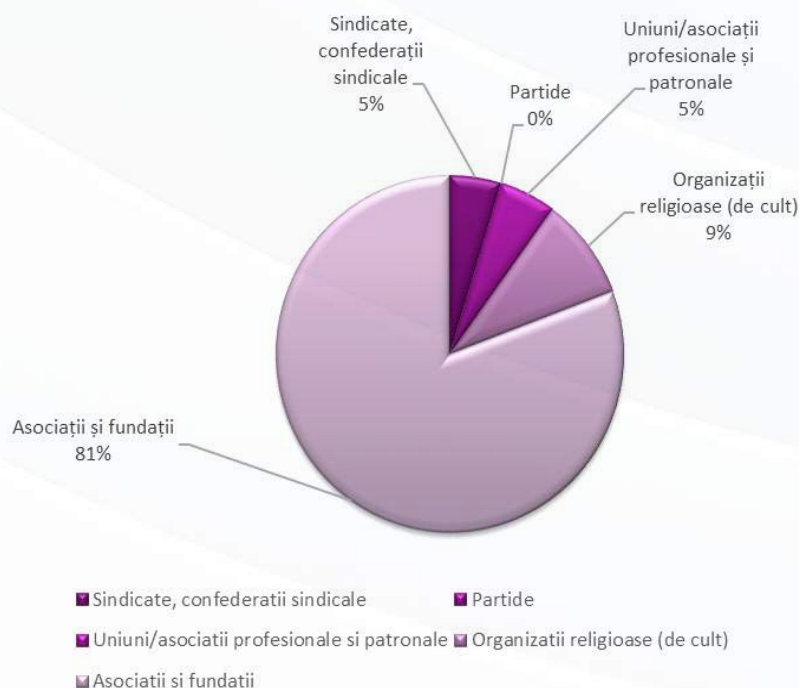
1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

TABEL 2:
ORGANIZAȚII ALE ADMINISTRAȚIEI PRIVATE, PE TIPURI INS DE ORGANIZAȚII, 2020-2022

Tipul organizației administrației private (Categorii INS)	Anul		
	2020	2021	2022
	Număr		
Total	210.400	216.418	222.236
Sindicate, confederații sindicale	10.143	10.202	10.246
Partide	60	63	61
Uniuni/asociații profesionale și patronale	11.421	11.399	11.439
Organizații religioase (de cult)	19.895	20.044	:
Organizații ale economiei sociale din care	168.881	174.710	180.323
• Fundații	17.752	17.811	17.888
• Asociații culturale	57.745	61.012	64.038
• Asociații/cluburi sportive	15.315	16.055	16.921
• Asociații de locatari / proprietari	60.913	62.307	63.773
• Obști/composesorate	3.132	3.111	3.097
• Case de ajutor reciproc	5.258	5.216	5.134
• Alte organizații	8.766	9.198	9.472

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

FIGURA 4: ORGANIZAȚII ALE ADMINISTRAȚIEI PRIVATE, PE TIPURI % 2021

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

Din totalul organizațiilor din administrația privată, cele din categoria asociațiilor și fundațiilor dețin cea mai mare pondere, de 81%. Această categorie se remarcă și prin cea mai semnificativă creștere anuală, cu peste 6,000 de organizații noi înregistrate în fiecare an. Cu toate acestea, conform studiilor realizate de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, rata de activitate a acestor organizații este scăzută.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

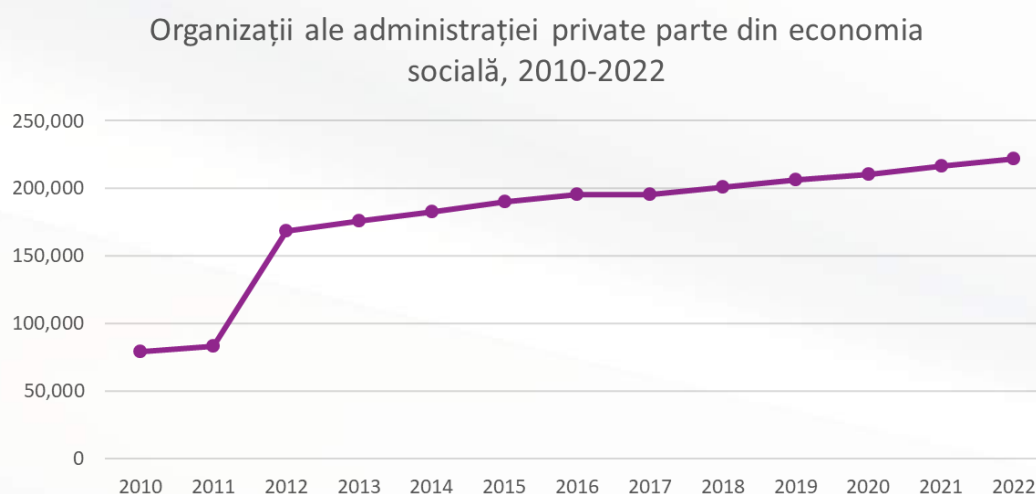
1.2. Organizațiile administrației private parte din economia socială - asociații, fundații, case de ajutor reciproc, obști și composesorate

Dintre *organizațiile administrației private* am încadrat în sectorul economiei sociale doar acele entități care corespund formelor juridice enumerate în Legea economiei sociale. Acestea includ fundații, asociații culturale, asociații/cluburi sportive, organizații religioase (de cult), asociații de locatari sau proprietari, obști sau composesorate, case de ajutor reciproc, precum și „alte organizații”. Cu excepția organizațiilor religioase, categoria „alte organizații” este încadrată în categoria *asociații și fundații*, acestea având în comun legislația specifică, respectiv Ordonanța 26/2000.

În continuare, prezentăm analiza detaliată a datelor privind numărul total de organizații, distribuția lor pe tipuri și sectoare de activitate, dinamica organizațiilor din administrația privată care fac parte din economia socială și evoluția acestora în ultimii ani.

FIGURA 5: ORGANIZAȚII ALE ADMINISTRAȚIEI PRIVATE PARTE DIN ECONOMIA SOCIALĂ

NUMĂR UNITĂȚI, 2010-2022

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

În anul 2022, în România erau **180.323 organizații ale economiei sociale** parte din sectorul administrației private. Comparativ, în Franța, potrivit *Atlasului economiei sociale și solidare* (care include asociații, cooperative, societăți mutuale, fundații și societăți comerciale cu scop social), există aproape 150.000 de structuri angajatoare - entități cu minim un salariat, și 1,5 milioane de asociații active¹.

În perioada 2010-2022, se observă o creștere aproape constantă a numărului de organizații înregistrate. Creșterea de la 83.222 în 2011 la 168.233 se datorează unei modificări în metodologia INS de clasificare a entităților în această categorie. Din acel an, INS a inclus în această clasificare mai multe entități care, anterior, erau repartizate în alte categorii: asociațiile de proprietari de locuințe, casele de ajutor reciproc, obștile și composesoratele. Această decizie reflectă recunoașterea caracterului economic marcat al acestor entități, integrându-le astfel mai clar în sfera economiei sociale.

În continuare, facem o analiză a dinamicii sectorului în ultimii zece, respectiv trei ani – din această analiză am exclus organizațiile religioase care au anumite particularități – cum ar fi finanțarea publică constantă, care determină o aliniere doar parțială la principiile economiei sociale, mai ales în ceea ce privește independența și autonomia de funcționare a acestora.

TABEL 3: EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ORGANIZAȚII ALE ADMINISTRAȚIEI PRIVATE PARTE A ECONOMIEI SOCIALE, TIPURI DE ORGANIZAȚII, 2012, 2019-2022

Tipul organizației administrației private	2012	2019	2020	2021	2022	Variație 2012-2022	Rate de creștere anuală 2012-2022	Variație 2020-2022	Rate de creștere anuală 2020-2022
	Număr					%			
Organizații ale administrației private parte a economiei sociale									
Total din care	131.956	164.955	168.881	174.710	180.323	37	3,7	6,8	3,4
Fundații	17.442	17.800	17.752	17.811	17.888	3	0,3	0,8	0,4
Asociații culturale	35.980	55.502	57.745	61.012	64.038	78	7,8	10,9	5,4
Asociații/cluburi sportive	9.807	14.943	15.315	16.055	16.921	73	7,3	10,5	5,2
Asociații locatari/prorietari	51.658	59.773	60.913	62.307	63.773	23	2,3	4,7	2,3
Obști/composesorate	3.120	3.177	3.132	3.111	3.097	-1	-0,1	-1,1	-0,6
Case de ajutor reciproc	5.781	5.458	5.258	5.216	5.134	-11	-1,1	-2,4	-1,2
Alte organizații	8.168	8.302	8.766	9.198	9.472	16	1,6	8,1	4,0

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

¹ <https://chorum.fr/actualite/atlas-2023-de-leconomie-sociale-et-solidaire-est-disponible>

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

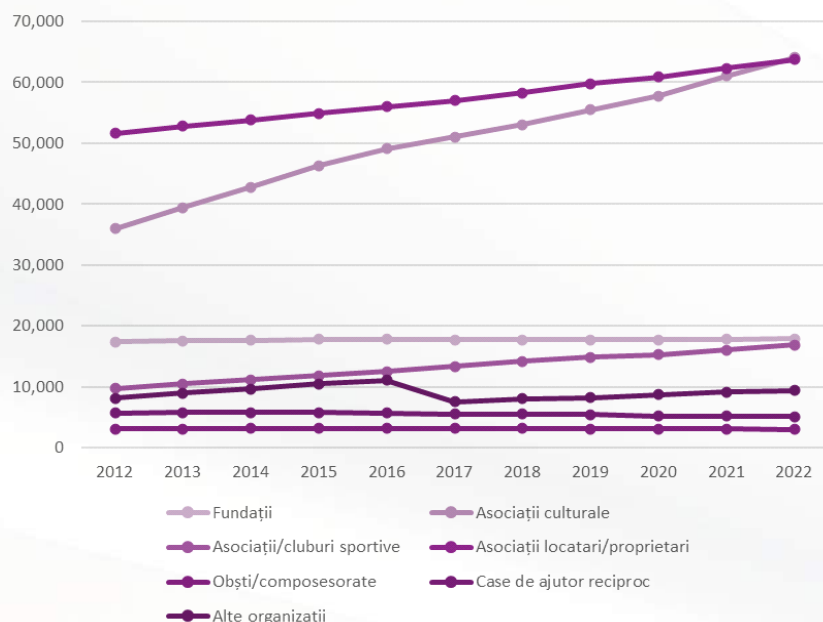
În decursul ultimilor zece ani, din 2012 până în 2022, sectorul a înregistrat o creștere semnificativă a numărului de organizații, de 37%. Rata de creștere medie anuală s-a redus în ultimii 2 ani, de la o medie anuală de 3,7% la o medie anuală de 3,4%.

Cele mai dinamice segmente în această perioadă au fost **asociațiile culturale și sportive**, cu rate medii anuale de creștere de 7,3%, respectiv 7,8%. Cu toate acestea, creșterea acestora a încetinit în ultimii doi ani, înregistrând rate anuale de 5,4%, respectiv 5,2%.

Casele de ajutor reciproc sunt singurul segment care înregistrează o scădere a numărului de organizații, tendință determinată de strategia acestora de consolidare și fuziuni, necesară creșterii capacității operaționale pentru a rezista pe o piață extrem de competitivă a serviciilor financiare.

De remarcat este și faptul că, în ultimii doi ani, fundațiile și-au accelerat ușor creșterea ca și număr de organizații, trecând de la o rată anuală de creștere de 0,3% la 0,4%. Poate fi aceasta o indicație a unei maturizări a sectorului filantropic în România?

FIGURA 6: EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ORGANIZAȚII ALE ADMINISTRAȚIEI PRIVATE PARTE A ECONOMIEI SOCIALE, TIPURI DE ORGANIZAȚII, 2012-2022

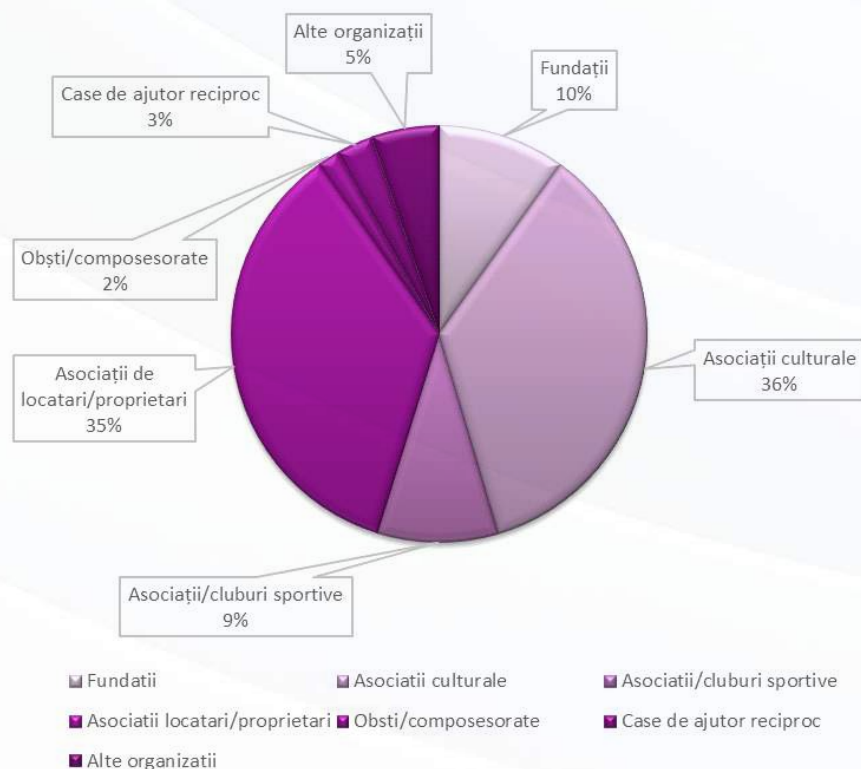
Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

Ponderea pe tipuri a organizațiilor din administrația privată, clasificate conform tipologiei INS ca parte a economiei sociale, este ilustrată în Tabelul 3 și Figura 6.

Se remarcă faptul că cele mai reprezentative categorii sunt asociațiile culturale, cu o pondere de 36%, urmate de asociațiile de proprietari/locatari, care dețin 35%. Fundațiile, active în toate sectoarele economiei, constituie 10% din total, iar asociațiile/cluburile sportive reprezintă 9%.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

FIGURA 7: ORGANIZAȚII ALE ADMINISTRAȚIEI PRIVATE ASOCIAȚII ȘI FUNDAȚII, PE TIPURI 2022

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

O analiză după datele de bilanț ale entităților de tip asociații și fundații, care include și sectorul de activitate și codul CAEN aferent (cf. Tabel 4), relevă dificultățile pe care aceste organizații le au în identificarea codurilor CAEN corespundente activităților lor.

Organizațiile sportive și cele din sectorul financiar, care sunt reprezentate atât prin codurile CAEN, cât și în tipologia INS, au cea mai bună corespondență. În tipologia INS, este dificil să se determine ponderea organizațiilor din administrația privată în sectoare cheie precum învățământ, sănătate, asistență socială și socio-medicală. Pentru analizele care vizează aceste domenii am recurs la utilizarea codurilor CAEN.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

TABEL 4: NUMĂRUL DE ORGANIZAȚII ALE ADMINISTRAȚIEI PRIVATE PARTE A ECONOMIEI SOCIALE, PE TIPURI INS ȘI SECTOARE DE ACTIVITATE CAEN –

Sectoare de activitate CAEN Rev.2 ale organizațiilor administrației private	Număr de unități	Tipuri de organizații ale administrației private asociații și fundații (altele decât politice, sindicale, patronale profesionale și religioase)	Număr de unități
Total	178.117	Total	180.323
Activități ale altor organizații n.c.a. 9499	138.932	Fundații	17.888
		Alte organizații	9.472
Închirierea și subînchirierea bunurilor imobiliare proprii sau închiriate 6820	198	Asociații de locatari / proprietari <i>majoritatea se pot regăsi la CAEN Activități ale altor organizații n.c.a. 9499</i>	63.773
Sport 931	18.201	Asociații/cluburi sportive	16.921
Alte activități de creditare 6492	5.007	Case de ajutor reciproc	5.134
Activități culturale	2.146	Asociații culturale - <i>majoritatea se pot regăsi la CAEN Activități ale altor organizații n.c.a. 9499</i>	64.038
Silvicultura 02	510	Obști/composesorate	3.097
Sănătate 86	1.423	Se pot regăsi la fundații, alte organizații	
Agricultura și creșterea animalelor 01	1.260		
9329 Alte activități recreative și distractive n.c.a.	1.158		
Asistență socială și socio-medicală 87	4.928		
Învățământ 85	4.354		

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

1.3 Cooperativele – Întreprinderi active din economia socială cu alte forme juridice

Planul European de acțiune pentru economia socială, adoptat de Comisia Europeană în decembrie 2021, atrage atenția că diversitatea formelor de întreprinderi din economia socială contribuie la diversitatea formelor de întreprinderi din Europa, promovând o gamă mai largă de opțiuni pentru consumatori și o calitate mai bună a produselor/serviciilor².

Am analizat ponderea întreprinderilor cu altă formă juridică (parteneriate, cooperative, asociații), pe baza indicatorilor Eurostat. Se constată că acestea reprezintă 6,8% din totalul întreprinderilor la nivelul UE, variind între cea mai mare pondere de 14,5% înregistrată în Germania și cea mai mică de 0,3% înregistrată în Slovacia și respectiv România.

Față de anul 2020, se înregistrează o scădere importantă de la o medie UE de 7,2% la 6,8%, România situându-se în această tendință cu o scădere de la 0,4% la 0,3%.

² Comunicarea Comisiei Europene Construirea unei economii în serviciul cetățenilor – un plan de acțiune pentru economia socială

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

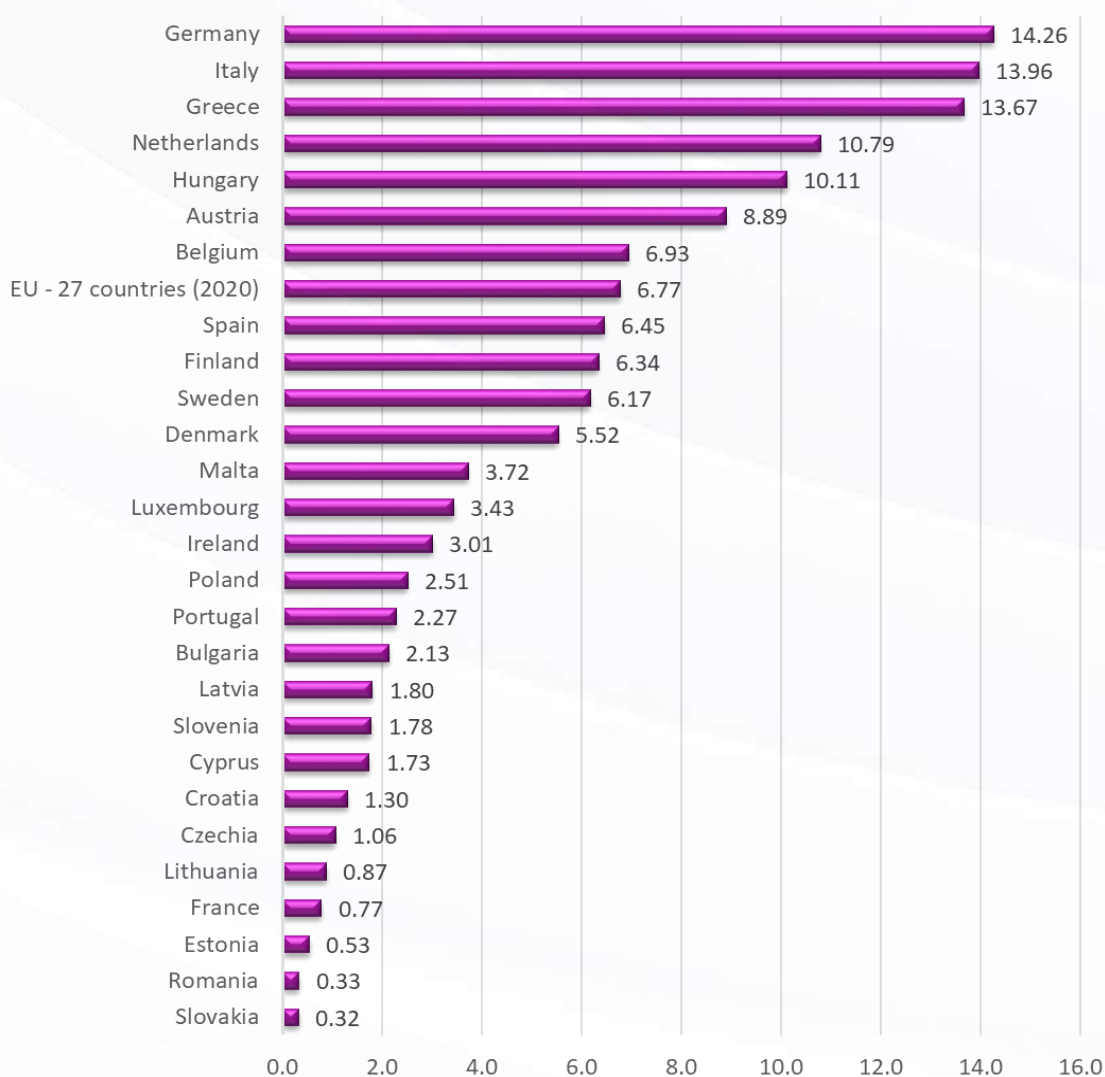
TABEL 5: ÎNTREPRINDERILE CU ALTĂ FORMĂ JURIDICĂ - PARTENERIATE, COOPERATIVE, ASOCIAȚII, UE, 2021

Țara	Numărul întreprinderilor, UE 2021	Numărul întreprinderilor cu altă formă juridică parteneriate, cooperative, asociații, UE 2021
Austria	589.615	52.441
Belgia	843.146	58.470
Bulgaria	382.086	8.150
Croația	217.553	2.830
Cipru	83.062	1.438
Cehia	1.251.853	13.268
Danemarca	291.188	16.082
Estonia	136.867	728
Uniunea Europeană 27 țări (din 2020)	31.508.884	2.134.435
Finlanda	429.231	27.214
Franța	4.827.641	37.317
Germania	3.145.703	448.627
Grecia	880.349	120.317
Ungaria	949.587	96.009
Irlanda	373.309	11.222
Italia	4.462.146	623.071
Letonia	138.359	2.485
Lituania	300.182	2.621
Luxemburg	41.841	1.434
Malta	52.095	1.938
Olanda	2.052.683	221.501
Polonia	2.665.170	66.857
Portugalia	1.231.887	27.953
România	934.417	3.050
Slovacia	595.131	1.932
Slovenia	185.655	3.296
Spania	3.416.248	220.518
Suedia	1.031.880	63.666

Sursa: Eurostat, Business demography by legal form (prelucrarea autoarei)

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

FIGURA 8: PONDERA ÎNTREPRINDERILOR CU ALTĂ FORMĂ JURIDICĂ - PARTENERIATE, COOPERATIVE, ASOCIAȚII, UE, 2021 (%)

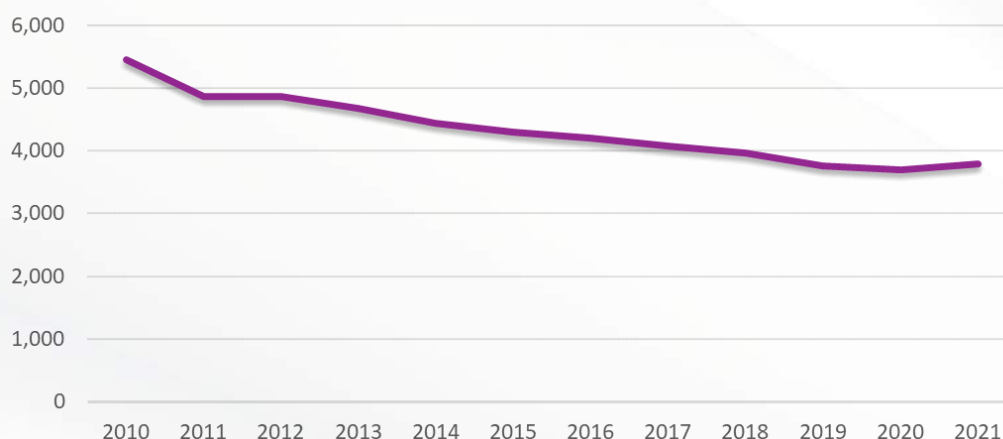
Sursa: Eurostat, Business demography by legal form (prelucrarea autoarei)

Aceste statistici reflectă în principal cooperativele, doar o mică parte din sectorul economiei sociale.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

FIGURA 9: NUMĂR ÎNTREPRINDERI ACTIVE - ALTE FORME JURIDICE (PARTENERIATE, COOPERATIVE, ASOCIAȚII), 2010-2021

**Număr întreprinderi active - alte forme juridice
(parteneriate, cooperative, asociații)
2010-2021**

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

Spre deosebire de organizațiile administrației private parte a economiei sociale, care în general înregistrează o dinamică pozitivă (vezi fig.6), cooperativele sunt în declin în România.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

1.4 Întreprinderile sociale și finanțarea acestora

Includem în acest sector întreprinderile cu forma de societate comercială, care pot fi:

1. societăți comerciale deținute și controlate de entități de economie socială

2. organizații și societăți comerciale și cooperatiste cu **atestat de întreprindere socială**, conform Legii Economiei Sociale nr. 219/2015 și anume - persoane juridice de drept privat, care desfășoară activități în domeniul economiei sociale, care dețin un atestat de întreprindere socială și respectă următoarele **principii** statuate în lege:

- a) prioritate acordată individului și obiectivelor sociale față de creșterea profitului;
- b) solidaritate și responsabilitate colectivă;
- c) convergență dintre interesele membrilor asociați și interesul general și/sau interesele unei colectivități;
- d) control democratic al membrilor, exercitat asupra activităților desfășurate;
- e) caracter voluntar și liber al asocierii în formele de organizare specifice domeniului economiei sociale;
- f) personalitate juridică distinctă, autonomie de gestiune și independență față de autoritățile publice;
- g) alocarea celei mai mari părți a profitului/excedentului financiar pentru atingerea obiectivelor de interes general, ale unei colectivități sau în interesul personal nepatrimonial al membrilor.

Atestatul se acordă acelor întreprinderi sociale care dispun prin actele de înființare și funcționare respectarea următoarelor **criterii**:

- a) acționează în scop social și/sau în interesul general al comunității;
- b) alocă minimum 90% din profitul realizat scopului social și rezervei statutare;
- c) se obligă să transmită bunurile rămase în urma lichidării către una sau mai multe întreprinderi sociale;
- d) aplică principiul echității sociale față de angajați, asigurând niveluri de salarizare echitabile, între care nu pot exista diferențe care să depășească raportul de 1 la 8.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

Întreprinderea socială cu atestat respectă pe perioada în care deține acest atestat

Principiile economiei sociale

- a) prioritate acordată individului și obiectivelor sociale față de creșterea profitului;
- b) solidaritate și responsabilitate colectivă;
- c) convergența dintre interesele membrilor asociați și interesul general și/sau interesele unei colectivități;
- d) control democratic al membrilor, exercitat asupra activităților desfășurate;
- e) caracter voluntar și liber al asocierii în formele de organizare specifice domeniului economiei sociale;
- f) personalitate juridică distinctă, autonomie de gestiune și independență față de autoritățile publice;
- g) alocarea celei mai mari părți a profitului/excedentului financiar pentru atingerea obiectivelor de interes general, ale unei colectivități sau în interesul personal nepatrimonial al membrilor.

Criteriile de întreprindere socială:

- a) acționează în scop social și/sau în interesul general al comunității;
- b) alocă minimum 90% din profitul realizat scopului social și rezervei statutare;
- c) se obligă să transmită bunurile rămase în urma lichidării către una sau mai multe întreprinderi sociale;
- d) aplică principiul echității sociale față de angajați, asigurând niveluri de salarizare echitabile, între care nu pot exista diferențe care să depășească raportul de 1 la 8.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNȚREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

În decembrie 2023, figurau în **Registrul unic de evidență a întreprinderilor sociale**³ un număr de 2.915 organizații și societăți care au fost atestate ca întreprindere socială la un moment dat în existența lor.

Dintre acestea:

- 29 de atestate erau **expirate** – pentru întreprinderi care s-au atestat în perioada 2015-2018 și au ales să nu își reînnoiască atestatul.

Conform legii nr. 219/2015, atestatul este valabil de la data emiterii deciziei directorului executiv al AJOFM pe o perioadă de 5 ani.

- 427 aveau atestatul **retras** – unele dintre ele după o perioadă de suspendare.

Conform legii nr. 219/2015, art. 8, retragerea atestatului întreprinderilor sociale se face de către agențiile de ocupare atunci când întreprinderea încalcă cel puțin unul dintre criteriile prevăzute la lege sau la cererea AJOFM, în situația în care întreprinderile sociale nu înlătură cauzele care au stat la baza măsurii de suspendare și nu fac dovada plății amenzilor impuse.

- 5 cu atestatul de întreprindere socială **suspendat**
- 2.454 cu atestat de întreprindere socială **valabil**

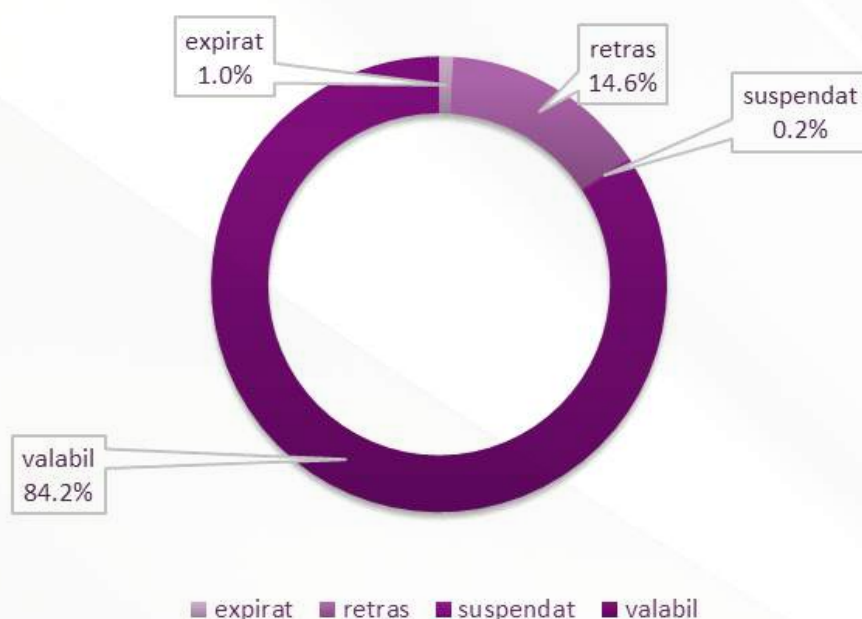
Se observă că un procent semnificativ de 15% din întreprinderile sociale au avut atestatele suspendate de către agențiile județene de ocupare.

³Registru unic de evidență a întreprinderilor sociale -extras-actualizat decembrie 2023

<https://www.anofm.ro/index.html?agentie=&categ=9&subcateg=1&idpostare=28571>

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

FIGURA 10: ÎNTREPRINDERILE SOCIALE DIN REGISTRUL RUIS, STARE ATESTAT - DECEMBRIE 2023

Sursa: Registrul unic de evidență a întreprinderilor sociale – extras actualizat, decembrie 2023
ANOFM (prelucrarea autoarei)

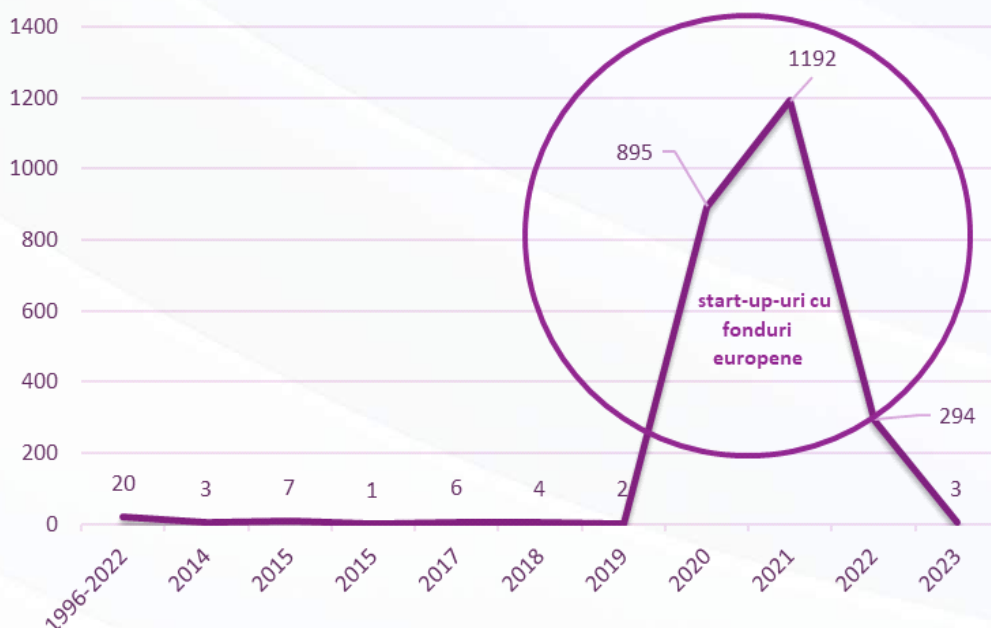
Dinamica de atestare a întreprinderilor ca întreprinderi sociale

În România, în luna decembrie 2023 existau 2.454 de organizații și societăți cu atestat de întreprindere socială valabil. Numărul total al întreprinderilor înregistrate în registru (care au deținut vreodată un atestat) era de 2.915, înregistrând o creștere ușoară față de martie 2022, când în registru figurau 2.596 de întreprinderi.

Majoritatea întreprinderilor cu atestat valabil (98%) sunt start-up-uri, iar dintre acestea, cele mai multe sunt finanțate din fonduri europene. Organizațiile și societățile cu un astfel de atestat au fost înființate în perioada 2020-2023, așa cum se poate observa în Figura 11.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

FIGURA 11: NUMĂR DE ORGANIZAȚII CU ATESTAT VALABIL, PE ANI ÎNFIINȚARE - 2023

Sursa: Registru unic de evidență a întreprinderilor sociale – extras actualizat decembrie 2023, ANOFM (prelucrarea autoarei)

Este important de menționat că multe persoane juridice atestate ca întreprinderi sociale **existau deja în momentul adoptării legii economiei sociale** - 23 dintre aceste întreprinderi atestate fiind înființate înainte de anul 2015. De asemenea, **remarcăm numărul mare de întreprinderi sociale înființate în perioada 2020-2022**, cel mai probabil prin Programul Operațional Capital Uman (POCU), unde atestarea ca întreprindere socială a constituit o condiție pentru obținerea finanțării.

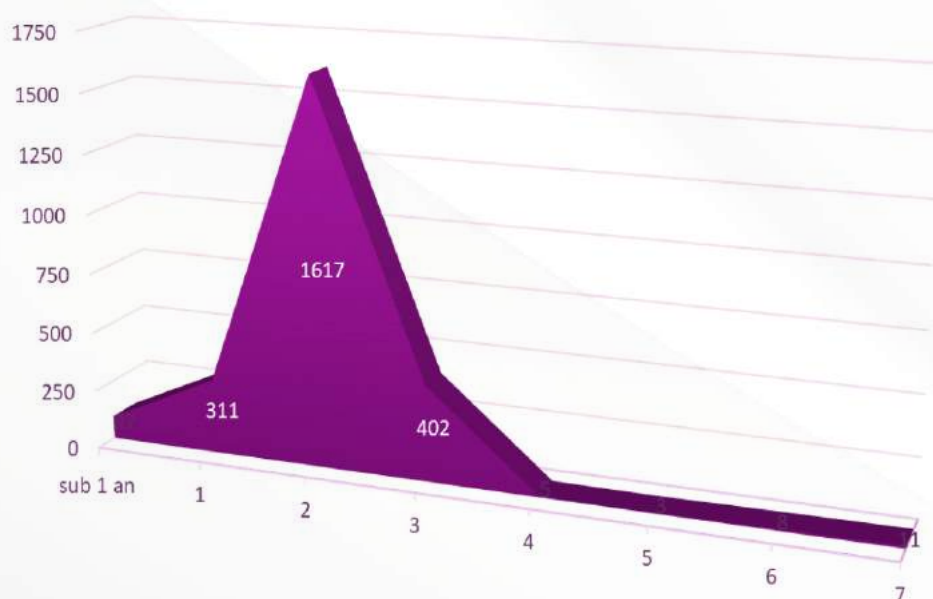
Potrivit datelor din raportul de evaluare de impact, prin apelurile de finanțare POCU s-au înființat 2.899 de întreprinderi sociale până în aprilie 2023. Astfel, deducem că cel puțin 445 dintre întreprinderile sociale finanțate cu fonduri europene și-au retras atestatul la mai puțin de un an de la finalizarea proiectelor, având în vedere că în decembrie 2023 numai 2.454 de întreprinderi aveau încă atestatul valabil.⁴

Cele mai multe întreprinderi din piață dețin atestatul de mai puțin de 3 ani, conform datelor oficiale din luna decembrie 2023.

⁴ Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene „Implementarea Planului de Evaluare a Programului Operațional Capital Uman 2014-2020 Lotul 1: Evaluarea intervențiilor în domeniul incluziunii sociale” Contract nr. 36273 / 05.05.2020 - Raport de evaluare - Octombrie 2023 (versiunea finală)

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

FIGURA 12: PERIOADA DE DEȚINERE A UNUI ATESTAT DE ÎNTREPRINDERE SOCIALĂ VALABIL - ANI NUMĂR ÎNTREPRINDERI

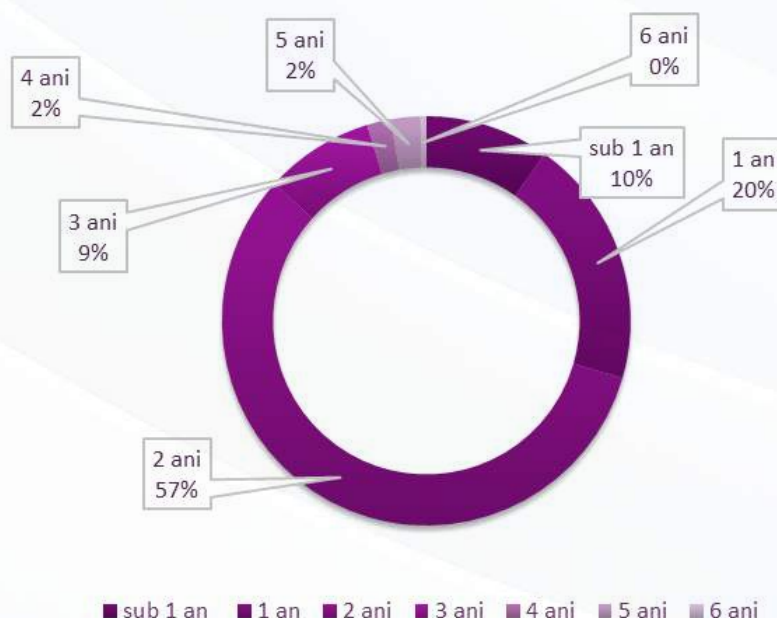
Sursa: Registru unic de evidență a întreprinderilor sociale – extras actualizat decembrie 2023, ANOFM (prelucrarea autoarei)

După cum am arătat anterior, peste 15% dintre întreprinderi au renunțat deja la atestatul social, majoritatea (70%) făcând acest pas la doi ani după obținere (vezi fig.12). Această tendință sugerează un posibil val de renunțări în perioada următoare, având în vedere că multe întreprinderi au trecut de pragul de doi ani.

De asemenea, un număr relativ mare de întreprinderi renunță la atestat mai devreme: 20% înainte de doi ani și 10% înainte de un an. Acest lucru arată slaba motivație a acestora fie în constituirea unei întreprinderi sociale, fie în menținerea statutului de întreprindere socială, posibil din cauza raportului între cerințele legale și măsurile de sprijin de care acestea beneficiază.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

FIGURA 13: DURATA DE FUNCȚIONARE CU ATESTAT ANI , % ÎNTREPRINDERI ATESTATE RETRASE

Sursa: Registrul unic de evidență a întreprinderilor sociale – extras actualizat decembrie 2023, ANOFM (prelucrarea autoarei)

1.4.1. Finanțarea întreprinderilor sociale – start-up – Fondul Social European Programul Național Capital Uman 2014-2020 rolul cheie ale administratorilor schemelor de grant

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020 a avut obiectivul specific 4.16 *Consolidarea capacității entităților din cadrul economiei sociale de a funcționa în mod auto-sustenabil*, menită să contribuie direct la Prioritatea de investiție 9v *"Promovarea antreprenoriatului social și a integrării vocaționale în întreprinderile sociale și economia socială și solidară pentru a facilita accesul la ocuparea forței de muncă"*.

Din apelul POCU/449/4/16 (urban) lansat în 2018, cele 113 proiecte contractate cumulează o valoare de aproximativ 294 milioane euro, respectiv de 4 ori mai mult decât valoarea inițial alocată de aproximativ 70 milioane euro.

Prin apelul POCU/879/4/16 lansat în 2020, acțiunile au fost focalizate în mediul rural (regiunile mai puțin dezvoltate) și ITI Delta Dunării. Diferit față de apelurile anterioare, acesta a introdus o nouă etapă obligatorie: asigurarea sustenabilității planurilor de afaceri după finalizarea perioadei de implementare a proiectului, eliminând posibilitatea de a selecta activități destinate dezvoltării sectorului economiei sociale.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

**TABEL 6: Apeluri în cadrul programului operațional capital uman 2014-2020
obiectivul specific 4.16 consolidarea capacității entităților din cadrul
economiei sociale de a funcționa în mod auto-sustenabil**

Din acest apel au fost finanțate 11 proiecte, din care un proiect din regiunea ITI Delta Dunării, ce acoperă alocarea financiară de 30 milioane euro.

Data lansării	Apelul 75	Apel 449	Apel 879
Buget Regiuni beneficiare.	Lansat în 2016 fiind o <i>schemă de ajutor de minimis</i> cu un buget total alocat de 20 mil. euro și cu o valoare maximă/ proiect de 100.000 euro. Obiectivul vizat a fost consolidarea capacității entităților de economie socială existente.	Lansat în 2018, <i>apel de tip competitiv</i> dedicat exclusiv regiunilor mai puțin dezvoltate, având un buget total de 70 mil. euro din care minimum 70% alocați pentru scheme de ajutor de minimis pentru start-up întreprinderi sociale. Valoarea totală a proiectelor contractate este de peste 4 ori mai mare.	Lansat în 2020 apel de tip competitiv dedicat exclusiv regiunilor mai puțin dezvoltate mediul rural , având un buget total de 30 mil. euro din care minimum 21 mil. euro alocați pentru cheltuieli arondate schemelor de ajutor de minimis (min. 70%), o alocare de 3 mil. euro dedicată zonei ITI Delta Dunării pentru start-up întreprinderi sociale.
Valoare maximă a ajutorului de minimis: Numărul de locuri de muncă de create.	100,000 euro/ întreprindere.	100,000 euro/ întreprindere (minimum 5 locuri de muncă create).	200,000 euro/ întreprindere (minimum 7 locuri de muncă create, din care 5 locuri de muncă sunt ocupate de tineri NEETs).
Solicitanți eligibili.	Entitățile de economie socială existente.	Instituții de învățământ superior, întreprinderi (microîntreprinderi, mici, mijlocii, mari), instituții publice, autorități publice, ONG-uri, camere de comerț.	Entități ale economiei sociale, rețele, uniuni, federații din sectorul economiei sociale, furnizori de formare profesională autorizați/servicii de ocupare acreditați publici și privați, furnizori de servicii sociale, organizații sindicale și organizații patronale, asociații profesionale, camere de comerț și industrie, ONG-uri, autorități publice centrale sau locale, exclusiv în calitate de parteneri.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

Coduri CAEN eligibile:		Toate codurile CAEN cu unele excepții (sectoarele pescuitului și acvaculturii, domeniul producției primare de produse agricole, sectorul transformării și comercializării produselor agricole, activități de transport rutier de mărfuri etc).	Minim 60% de întreprinderi sociale cu domeniul de activitate prelucrarea și comercializarea produselor agricole raportat la numărul total de întreprinderi sociale înființate.
Număr cereri și proiecte finanțate.	57 de cereri de finanțare, din care 51 au fost respinse din motive de conformitatea administrativă. Un proiect contractat.	În cadrul acestui apel au fost contractate 113 proiecte.	În cadrul acestui apel au fost contractate 11 proiecte (10 din regiuni și un proiect din zona ITI Delta Dunării).
Concluzii recomandări evaluatori ⁵	- Lipsa capacității beneficiarilor de a pregăti cereri de finanțare eligibile. - Interesul scăzut al entităților de economie socială existente de a se atesta în sensul Legii 219.	- Contribuția POCU la înființarea întreprinderilor sociale atestate din România este esențială, peste 97% dintre acestea (adică un număr de peste 2,770 întreprinderi sociale) fiind înființate cu sprijin financiar primit în cadrul intervenției aferente OS 4.16. Trebuie ținut totuși cont de faptul că numărul de structuri ale economiei sociale care funcționează în România fără a fi atestate este foarte ridicat, astfel încât numărul de întreprinderi sociale înființate cu sprijin POCU, deși relativ ridicat ca valoare absolută, reprezintă totuși un procent redus din numărul total de structuri ale economiei sociale din România. - În ansamblul economiei sociale din România însă, luând în calcul cele câteva zeci de mii de structuri ale economiei sociale care funcționează de mulți ani fără a fi atestate în baza Legii nr. 219, amploarea efectelor intervenției POCU este încă redusă. - Ambele apeluri au avut ca scop înființarea de noi IS și nu activități de consolidare a unor IS deja existente. - Importanța informării cu privire la conceptul de economie socială și antreprenoriat social, existând în continuare confuzii cu privire la acest concept. - Beneficiarii de ajutor de minimis au considerat benefic sprijinul administratorului de grant, însă în opinia beneficiarilor unii dintre administratori au introdus prea multe condiționalități suplimentare față de ghidul solicitantului, au elaborat metodologii de lucru care au îngreunat modul de lucru, au solicitat foarte multe documente justificative (de exemplu în cazul achizițiilor publice), etc. În opinia beneficiarilor este nevoie ca astfel de scheme de grant să fie gestionate de administratori cu experiență în economie socială. - Nu toți administratorii au oferit sprijin în direcția dezvoltării afacerii, atenția acestora fiind concentrată pe „rapoartele de progres și colectarea documentelor”.	

⁵Sursa: Raport de evaluare - „Implementarea Planului de Evaluare a Programului Operațional Capital Uman 2014-2020 - Evaluarea intervențiilor POCU în domeniul incluziunii sociale”

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

Concluziile și recomandările autoarei.	Lipsa de înțelegere a evaluatorilor POCU a modului de funcționare a unei entități de economie socială și neadecvarea criteriilor administrative. - Dimensiunea mică a finanțării și procedura extrem de birocratică de acordare a acestora. - Se recomandă o procedură simplificată asemănătoare celor din apelurile pentru întreprinderi administrate de Ministerul Economiei.	- Apelurile au oferit sprijin limitat pentru întreprinderi sociale cu atestat și nu la toate entitățile de economie socială – asociații, fundații cu activitate economică, cooperative, CAR; - Din păcate multe întreprinderi sociale finanțate ca start-up din fonduri europene renunță la atestat și la misiunea socială după încheierea perioadei de sustenabilitate a proiectelor europene (vezi secțiunea întreprinderi sociale). - Astfel aceste finanțări nu au o contribuție sustenabilă la dezvoltarea sectorului economiei sociale. Mai mult se crează un sector artificial, dependent de fonduri europene – așa cum observă și evaluatorii programului. Se recomandă fie condiționarea finanțării de păstrarea "sine die" a atestatului de întreprindere socială, fie modificarea legii economiei sociale pentru a avea întreprinderea socială nu ca un atestat la care se poate renunța, ci ca o formă legală aparte – astfel încât cine optează pentru acest statut să nu mai poată renunța la el, ci doar prin lichidare caz în care se aplică articolul din lege legat de transferarea patrimoniului către o întreprindere socială existentă. - Aceste apeluri nu au avut în vedere obiectivul Programului de "Consolidare a capacității entităților din cadrul economiei sociale de a funcționa în mod auto-sustenabil", finanțând doar start-upuri cu sustenabilitate foarte redusă și nu dezvoltarea /scalarea întreprinderilor de succes din sector.⁶ - Administratorii schemelor nu au de multe ori expertiză specifică sectorului de economie socială și capacitate instituțională astfel încât nu pot asista corespunzător beneficiarii în dezvoltare. Se recomandă introducerea de criterii clare în ceea ce privește expertiza pe domeniul economiei sociale, iar societăților comerciale care doresc să fie administratori să li se solicite atestarea ca întreprinderi sociale. De asemenea, se recomandă acordarea unui punctaj suplimentar în evaluare, administratorilor de grant care au statut de întreprindere socială autorizată. - Pentru profesionalizarea administratorilor și eficiența activităților acestora de suport pentru antreprenorii sociali se recomandă să se selecteze 1-2 administratori în fiecare regiune, iar apelurile să se deruleze regional. - Toate fondurile sunt alocate într-o perioadă de aproximativ 1 an din cei 6 ai perioadei de programare – apelurile fiind deschise pentru solicitanții finali câteva luni, astfel timp de 5 ani nu există finanțare – se recomandă ca apelurile să fie deschise anual pe toată perioada de programare, și, în acest sens, să se extindă durata proiectelor către administratori la 4-5 ani.
---	---	--

Sursa: Raport de evaluare - „Implementarea Planului de Evaluare a Programului Operațional Capital Uman 2014-2020 - Evaluarea intervențiilor POCU în domeniul incluziunii sociale”⁷

⁶Mai mult întreprinderile sociale existente care nu au forma juridică de societate comercială sau cooperativă nu au acces la finanțare – asociațiile, fundațiile din cauza neincluzării lor în categoria de întreprinderi și de solicitanți eligibili pe apelurile destinate întreprinderilor

⁷Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene „Implementarea Planului de Evaluare a Programului Operațional Capital Uman 2014-2020 Lotul 1: Evaluarea intervențiilor în domeniul incluziunii sociale” Contract nr. 36273 / 05.05.2020 - Raport de evaluare - Octombrie 2023 (versiunea finală)

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

Am făcut o analiză de profunzime a apelului 449 POCU/449/4/16/ – Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă – „Sprijin pentru înființarea de întreprinderi sociale”.

În cadrul apelului „Sprijin pentru înființarea de întreprinderi sociale”, cu o alocare totală inițială de 70 mil. euro, au fost depuse 307 proiecte, cu o valoare totală de 813,21 mil. euro, din care:

- 116 proiecte punctaj mai mare sau egal cu 92 puncte, cu o valoare totală de 325,82 mil. euro;
- 62 proiecte cu punctaj sub 92 puncte, cu o valoare totală de 159,58 mil. euro;
- 129 proiecte respinse.

Proiectele selectate la finanțare, care au obținut un punctaj mai mare sau egal cu 92 de puncte, au intrat în procesul de contractare, rezultând o sumă finală alocată sectorului de peste 300 milioane Euro – de peste patru ori suma alocată inițial.

Deși axa se intitula *Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă*, în fapt finanțările au fost alocate exclusiv pentru *înființarea de noi întreprinderi sociale*, organizațiile și întreprinderile de economie socială existente nefiind eligibile.

Succesul sau insuccesul acestei inițiative de finanțare, precum și impactul generat în final este determinat în mare măsură de **administratorii schemelor de grant**. Aceștia joacă un rol crucial, fiind responsabili pentru selecția și instruirea antreprenorilor, precum și pentru formarea și consilierea acestora.

În ce privește forma de organizare juridică, cea mai mare parte sunt organisme neguvernamentale nonprofit (persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial), reprezentând 43% din total. Acestea sunt urmate de IMM-uri – societăți comerciale, cu un total de 39%, micro-întreprinderile și întreprinderile mici predominând în această categorie.

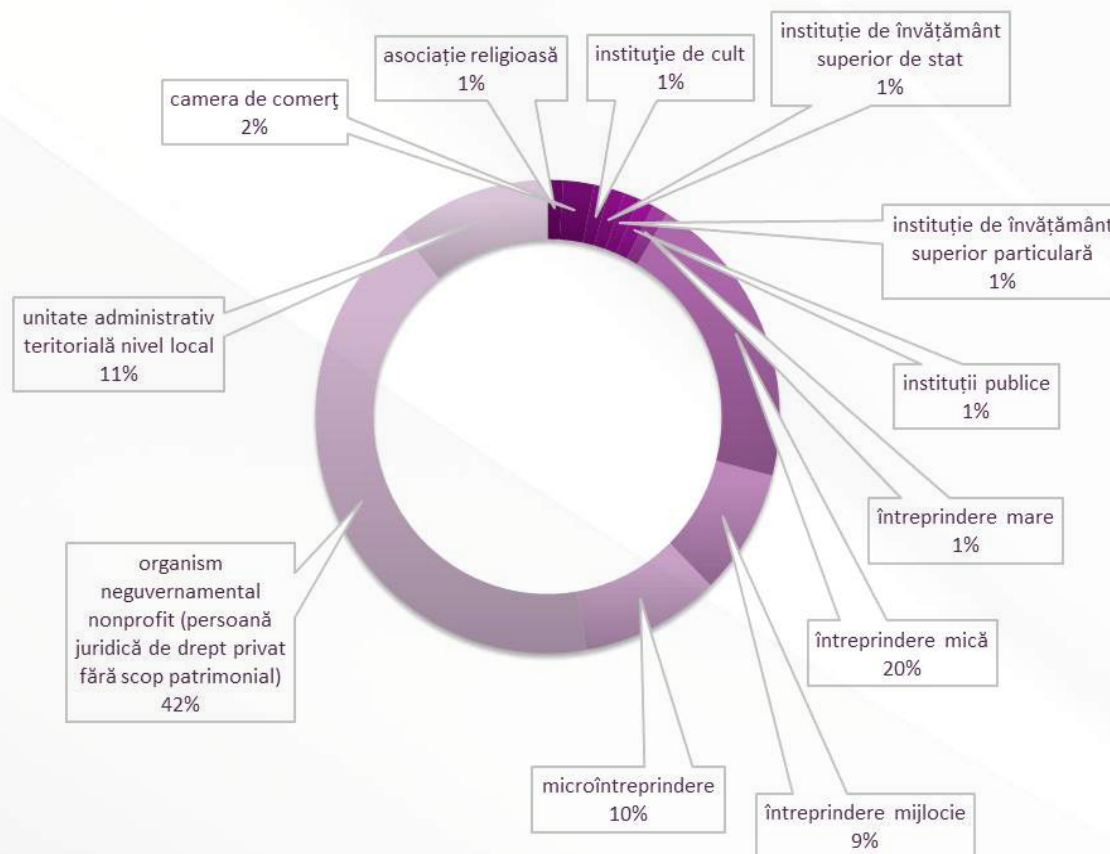
Este de remarcat că AMPCOU adoptă definiția națională pentru categorizarea întreprinderilor, care include doar societățile comerciale și cele cooperatiste, spre deosebire de definiția europeană a întreprinderii, care se extinde la orice formă juridică.

Conform definiției europene, o întreprindere este „orice entitate care desfășoară o activitate economică, indiferent de forma sa juridică”. Această formulare reflectă terminologia utilizată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în hotărârile sale. Factorul determinant este activitatea economică, nu forma juridică. În practică, acest lucru înseamnă că persoanele care desfășoară activități independente, firmele de familie, parteneriatele și asociațiile sau orice alte entități care sunt implicate în mod regulat într-o activitate economică pot fi considerate ca fiind întreprinderi. O activitate economică este, de obicei, considerată ca fiind „vânzarea de produse sau servicii la un preț dat, pe o piață dată/directă”.

Sursa: Manualul utilizatorului pentru definiția IMM-urilor, Comisia Europeană, 2019.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

FIGURA 14: CATEGORIE PERSOANE JURIDICE – ADMINISTRATORI SCHEME DE GRANT ÎNTREPRINDERI SOCIALE POCU 2014-2020

Merită analizat în ce măsură **micro-întreprinderile** au capacitatea de a administra astfel de scheme de grant, având în vedere că, potrivit definiției europene, acestea au mai puțin de 10 angajați (sau 9 angajați, conform legislației naționale) și o cifră de afaceri anuală sau bilanț anual total sub 2 milioane de euro. Cu toate acestea, iată că 10% dintre administratorii de granturi sunt micro-întreprinderi:

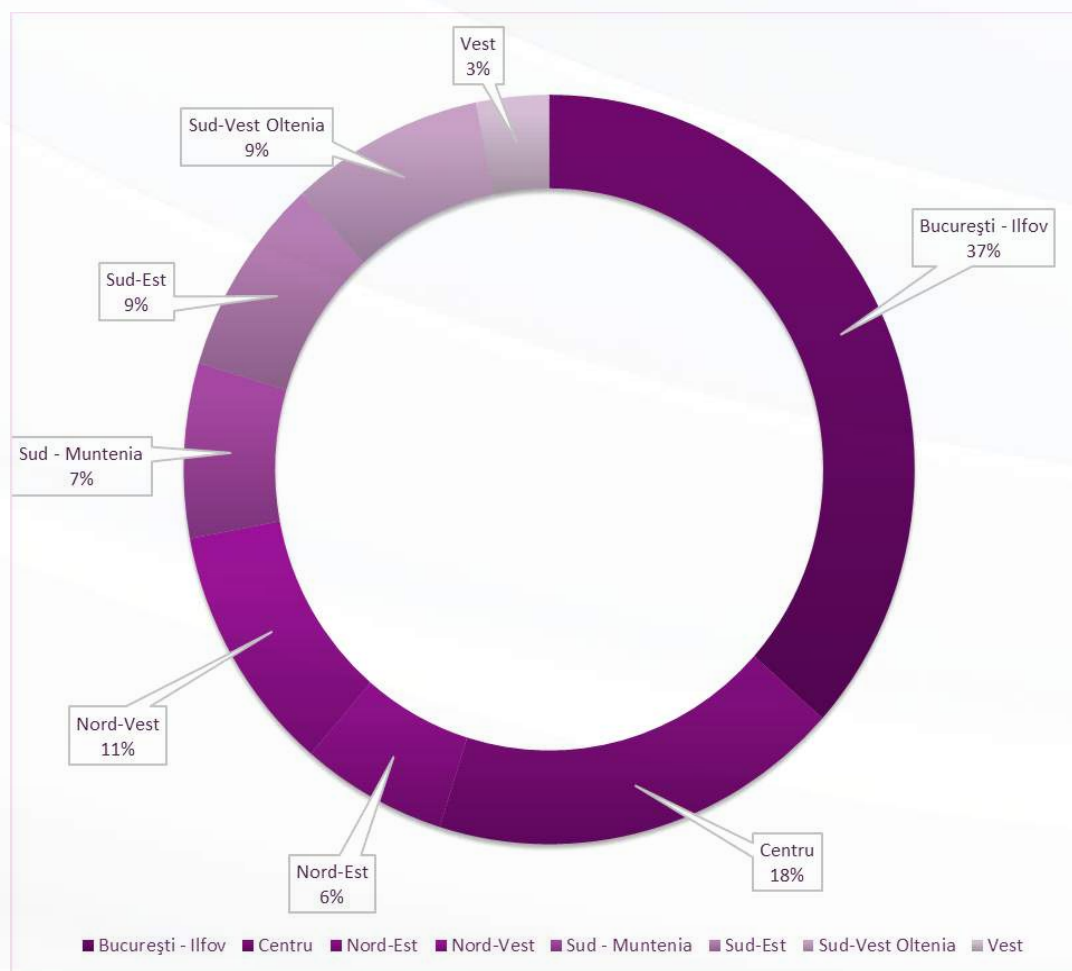
- întreprinderile mici, sub 50 de angajați și o cifră de afaceri anuală sau bilanț anual total sub 10 milioane de euro, au fost administratori în proporție de 11%;
- întreprinderile mijlocii, sub 250 de angajați și o cifră de afaceri anuală sub 50 de milioane EUR sau bilanț anual total sub 43 de milioane EUR, au fost administratori în proporție de 11%.

Astfel, ONG-urile non-profit și societățile comerciale IMM au controlat 82% dintre schemele de granturi pentru întreprinderi sociale.

Remarcăm ponderea mare a entităților din regiunea **București-Ilfov**, acestea controlând 37% dintre schemele de grant din țară, urmate de cele din regiunea **Centru** cu 18%, administratorii din aceste două regiuni controlând mai mult de jumătate (55%) din totalul schemelor derulate în cadrul acestui program.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

FIGURA 15: ADMINISTRATORI SCHEME DE GRANT ÎNTREPRINDERI SOCIALE PE REGIUNI, POCU 2014-2020

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

Am realizat o analiză a domeniilor principale de activitate ale firmelor care au avut proiecte aprobate ca administrator scheme de grant pentru economia socială. Rezultatele sunt prezentate în tabelul 7.

TABEL 7: DISTRIBUȚIA FIRMELOR ADMINISTRATOR DE GRANT, DUPĂ COD CAEN – TOTAL PROIECTE ADMINISTRATE DE FIRME CU CAEN-UL RESPECTIV

CAEN - domeniu principal de activitate al firmei administrator de grant	Nr proiecte - total - firme administrator de grant cu CAEN respectiv
70 Activități ale direcțiilor (centralelor), birourilor administrative centralizate; activități de management și de consultanță în management	8
85 Învățământ	6
41 Construcții de clădiri	5
73 Publicitate și activități de studiere a pieței	5
32 Alte activități industriale n.c.a.	2
42 Lucrări de geniu civil	2
46 Comerț cu ridicata, cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	2
56 Restaurante și alte activități de servicii de alimentație	2
08 Alte activități extractive	1
17 Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	1
25 Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	1
43 Lucrări speciale de construcții	1
62 Activități de servicii în tehnologia informației	1
78 Activități de servicii privind forța de muncă	1
79 Activități ale agențiilor turistice și a tur-operatorilor; alte servicii de rezervare și asistență	1
81 Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri	1

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

Cele mai multe proiecte de economie socială au fost administrate de firme de consultanță specializate în administrarea de fonduri europene (CAEN 70). Este clar că expertiza lor în domeniul managementului de fonduri europene a dus la elaborarea unor proiecte conforme cu procedurile Autorității de Management, dar expertiza lor în domeniul economiei sociale rămâne de dovedit.

Este de mirare să regăsim printre administratorii de grant și firme cu cod CAEN din sectoare unde prezența și apariția întreprinderilor sau organizațiilor de economie socială este neobișnuită sau puțin probabilă, cum ar fi activități extractive sau publicitate.

De asemenea, merită analizat în ce măsură o firmă activă într-un sector de activitate diferit, de exemplu în construcții de clădiri, deține și expertize combinate de management de fonduri europene și economie socială.

1.5 Ocupare și inserția lucrătorilor vulnerabili în economia socială

Ocuparea forței de muncă în economia socială poate avea în vedere următoarele aspecte:

1. Ocuparea în **sectorul economiei sociale** – în organizațiile din administrația privată parte a economiei sociale;
2. Ocuparea în cooperative - **cooperativele de lucrători**, un tip specific de întreprinderi de economie socială, strict dedicat ocupării unor categorii socio-profesionale care aleg aceste forme de asociere pentru exercitarea profesiei;
3. **Economia de platformă – digitalizată;**
4. Ocuparea în întreprinderi sociale și inserția socio-profesională a lucrătorilor vulnerabili în **întreprinderi sociale de inserție**.

1.5.1 Ocuparea în sectorul economiei sociale – în organizațiile administrației private parte a economiei sociale

Numărul mediu de salariați, conform INS, reprezintă o medie aritmetică simplă (calculată prin împărțirea sumei efectivelor zilnice de salariați din anul respectiv, la numărul total al zilelor calendaristice) a celor care au deținut contract de muncă și au primit remunerații sub formă de salarii.

Am realizat și o analiză urmând codurile CAEN a organizațiilor administrației private. Se observă unele diferențe, care se datorează modului de încadrare a organizațiilor de către INS – considerăm că totuși codul CAEN reprezintă indicatorul cel mai precis.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

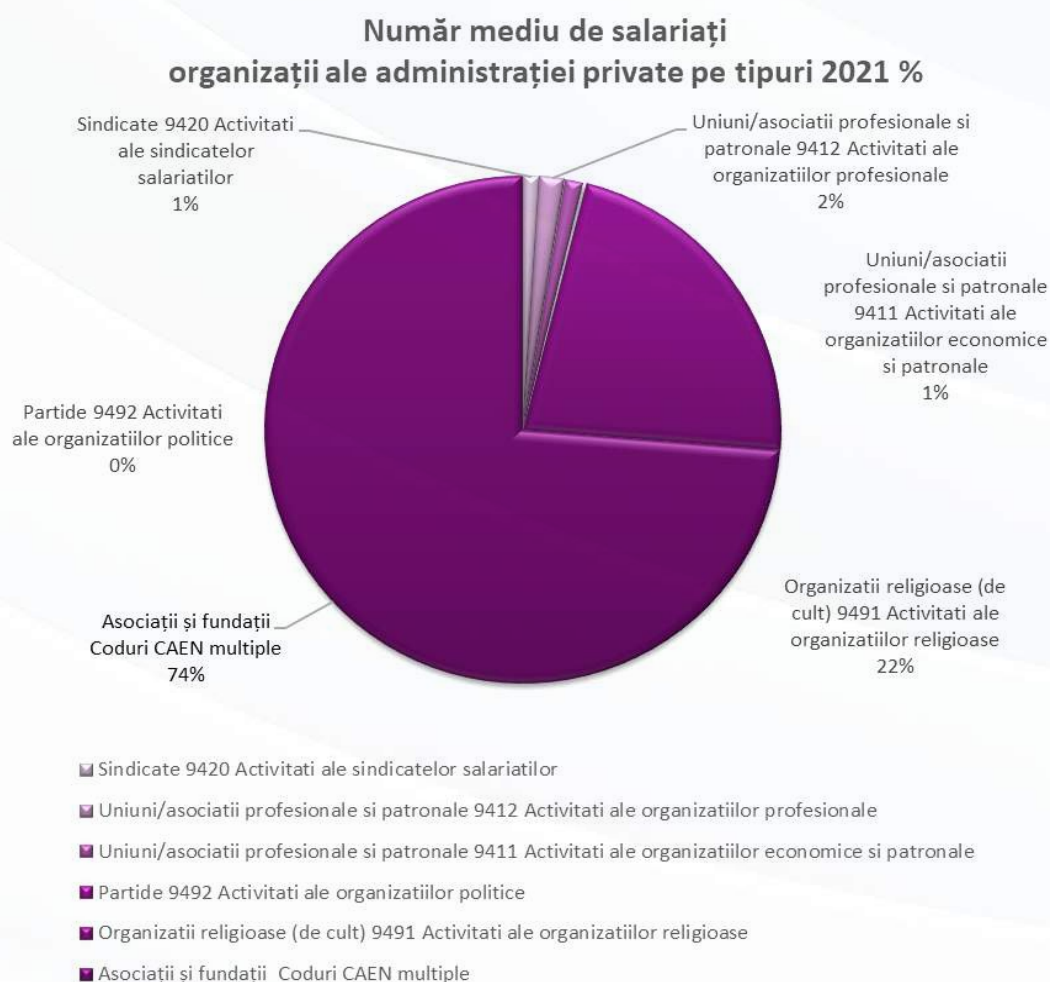
TABEL 8: NUMĂR MEDIU DE SALARIAȚI PE CATEGORII DE ORGANIZAȚII A ADMINISTRAȚIEI PRIVATE CONFORM INS, CORELAT CU CAEN – 2022

Categoria de organizații a administrației private conform INS	CAEN Rev.2 - (activități ale economiei naționale - clase)	Număr mediu de salariați
Sindicate, confederații sindicale	9420 Activități ale sindicatelor salariaților	1.938
Uniuni/asociații profesionale și patronale	9412 Activități ale organizațiilor profesionale	3.113
	9411 Activități ale organizațiilor economice și patronale	2.185
Partide	9492 Activități ale organizațiilor politice	480
Organizații religioase (de cult)	9491 Activități ale organizațiilor religioase	43.495
Asociații și fundații	Coduri CAEN multiple	143.805

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

FIGURA 16: PONDEREA ORGANIZAȚIILOR ECONOMIEI SOCIALE ÎN ADMINISTRAȚIA PRIVATĂ – NUMĂR DE SALARIAȚI 2021 %

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

Asociațiile și fundațiile, care reprezintă 81% din numărul total de organizații ale administrației private, au o pondere de 74% în totalul personalului salariat din acest sector. Pe de altă parte, organizațiile religioase, reprezentând 9% din totalul organizațiilor, contribuie cu 22% la totalul locurilor de muncă din sectorul administrației private în anul 2022.

Astfel, dacă folosim numărul mediu de salariați ca indicator al capacității organizaționale, constatăm că cele mai puternice sunt partidele, cu o medie de 8 salariați pe organizație, și organizațiile religioase, cu o medie de 2,2 salariați pe organizație. La polul opus sunt sindicatele, cu doar 0,2 salariați pe organizație. Asociațiile și fundațiile, cu o medie de 0,6 salariați pe organizație se situează undeva la mijloc.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

TABEL 9: ORGANIZAȚII ALE ADMINISTRATIEI PRIVATE DIN ROMÂNIA, NUMĂRUL MEDIU DE SALARIAȚI ȘI MEDIA NUMĂRULUI DE SALARIAȚI PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE LA NIVEL DE CLASE CAEN REV.2 SPECIFICE PENTRU CATEGORIILE INS 2021

Organizații ale administrației private categorii INS		Organizații ale administrației private pe coduri CAEN aferente categoriilor INS				
Categoria INS de organizații ale administrației private	Număr de organizații	CAEN Rev.2 - (activități ale economiei naționale) pentru categoriile principale INS	Număr de organizații	Număr mediu de salariați	Media nr. salariați/ organizație clasificare INS	Media nr. salariați/ organizație clasificare CAEN
Total	216.418		216.418	164.579	0,8	0,8
Uniuni/ asociații profesionale și patronale	11.399	9411 Activități ale organizațiilor economice și patronale	6.629	1.268	0,4	0,2
		9412 Activități ale organizațiilor profesionale	3.967	3.206		0,8
Sindicate, confederații sindicale	10.202	9420 Activități ale sindicatelor salariaților	9.277	1.861	0,2	0,2
Organizații religioase (de cult)	20.044	9491 Activități ale organizațiilor religioase	20.899	46.802	2,3	2,2
Partide	63	9492 Activități ale organizațiilor politice	1.028	538	8,5	0,5
Asociații și fundații - categorii multiple	194.754	Asociații și fundații - CAEN multiple	174.618	110.904	0,6	0,6

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

Se constată că **asociațiile și fundațiile** constituie cel mai important segment al economiei sociale din România, atât în ceea ce privește numărul de organizații, cât și dinamica personalului salariat.

TABEL 10: ORGANIZAȚII ALE ADMINISTRAȚIEI PRIVATE ȘI NUMĂRUL MEDIU DE SALARIAȚI, PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE LA NIVEL DE CLASE CAEN REV.2

CAEN Rev.2 - (activități ale economiei naționale - clase)	Ani		
	2020	2021	2022
	Număr persoane		
Total	163.620	164.579	195.016
9411 Activități ale organizațiilor economice și patronale	1.617	1.268	2.185
9412 Activități ale organizațiilor profesionale	3.161	3.206	3.113
9420 Activități ale sindicatelor salariaților	1.895	1.861	1.938
9491 Activități ale organizațiilor religioase	46.882	46.802	43.495
9492 Activități ale organizațiilor politice	570	538	480
Alte organizații ale administrației private - asociații și fundații 1-(2+3+4+5+6)	109.495	110.904	143.805

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

Ocuparea în organizațiile administrației private parte a economiei sociale este semnificativă: în anul 2022, un număr de 143.805 persoane au fost salariate în acest sector, cifră care depășește agajarea în sectoare ca *Intermedieri financiare și asigurări* (cu un total de 96.600 salariați) sau *Distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare* (cu un total de 104.100 salariați).

Sectorul organizațiilor administrației private parte a economiei sociale este un sector extrem de divers ca și domenii de activitate, după cum se poate vedea din tabelul 11 și figura 17.

Un număr mare de organizații, în total 138.932, nu sunt clasificate într-un domeniu de activitate specific, utilizând codul CAEN 9499 - Activități ale altor organizații n.c.a. Aceste entități furnizează locuri de muncă pentru 68.870 de lucrători.

Dacă extragem această categorie de organizații din analiză, cele mai importante sectoare ca număr de angajați sunt: învățământul (33% - 25.010 lucrători), asistența socială și socio-medicală (25% - 18.931 lucrători), casele de ajutor reciproc / alte activități de creditare (11% - 8.378 lucrători), asociații/cluburi sportive - activități sportive & recreative (9% - 6.529 de lucrători) și asociațiile culturale - informații și comunicații - editare, cinematografie, radio&Tv, presa, activități culturale (5% - 4.066 lucrători), obști/composesorate silvicultură (3% - 2.639 lucrători), sănătate (3% - 2.492 lucrători).

De remarcă este și numărul semnificativ de angajați ai sectorului în domenii ca: activități imobiliare (1.965 lucrători), agricultură și servicii anexe (1.843 lucrători), activitățile de consultanță (1.077 lucrători).

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

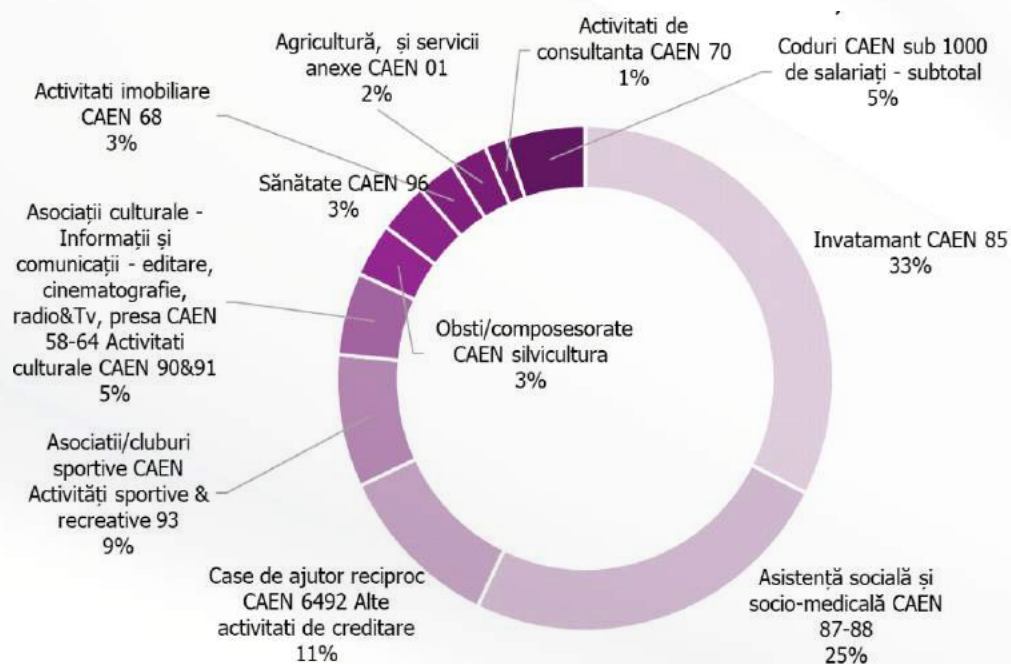
TABEL 11: NUMĂR MEDIU DE SALARIAȚI DIN ORGANIZAȚIILE ADMINISTRATE PRIVATE PARTE A ECONOMIEI SOCIALE - PRINCIPALELE SECTOARE DE ACTIVITATE CAEN 2022 & CATEGORII INS

CAEN Rev.2 - (Activități ale economiei naționale - clase) / Categoria de organizații a administrației private conform INS (acolo unde există)	Număr mediu de salariați al asociațiilor și fundațiilor 2022
9499 Activități ale altor organizații n.c.a.	68.870
Învățământ CAEN 85	25.010
Asistență socială și socio-medicală CAEN 87-88	18.931
Case de ajutor reciproc CAEN 6492 Alte activități de creditare	8.378
Asociații/cluburi sportive CAEN Activități sportive & recreative 93	6.529
Asociații culturale - Informații și comunicații - editare, cinematografie, radio&Tv, presa CAEN 58-64	4.066
Activități culturale CAEN 90&91	
Obști/composesorate CAEN silvicultură	2.639
Sănătate CAEN 96	2.492
Activități imobiliare CAEN 68	1.965
Agricultură și servicii anexe CAEN 01	1.843
Activități de consultanță CAEN 70	1.077
Comerț cu ridicata și cu amănuntul CAEN 45, 46, 47	907
Vânătoare CAEN 0170	448
Alte activități profesionale, științifice și tehnice n.c.a. CAEN 7490	406
Transport, hoteluri și restaurante CAEN 49, 52-56	340
Activități veterinare CAEN 7500	245
Alte intermediere financiare n.c.a. CAEN 6499	213
Activități juridice 6910	199
Alte activități de servicii suport pentru întreprinderi n.c.a. 8299	104
Activități de organizare a expozițiilor, târgurilor și congreselor 8230	100
Coduri CAEN sub 100 de salariați – subtotal	1029
Total	143.805

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

FIGURA 17: ORGANIZAȚII ALE ADMINISTRAȚIEI PRIVATE - ASOCIAȚII ȘI FUNDAȚII - PRINCIPALELE SECTOARE DE ACTIVITATE CAEN CA NUMĂR SALARIAȚI 2022

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

1.5.2 Ocuparea în cooperative

Orice categorii de profesioniști, fie că fac parte din sectoarele de industrie sau servicii, se pot uni în **cooperative de lucrători**. Aceste cooperative permit eficientizarea unor diverse categorii de costuri, în special cele asociate relațiilor de muncă, în multe domenii de activitate caracterizate de instabilitate sau sezonabilitate, cum ar fi construcțiile – unde există condiții propice pentru munca la negru – precum și pentru artiști, artizani și alți liber-profesioniști.

În cooperativele industriale și de servicii, cunoscute sub denumirea de *cooperative de lucrători*, relația specifică dintre *lucrători - proprietari întreprindere* este caracterizată de gestionarea democratică, element care echilibrează flexibilitatea și securitatea forței de muncă într-un mod natural. Lucrătorii sunt implicați activ în deciziile din întreprindere și își asumă responsabilitatea pentru alegerile pe care le fac. În același timp, condițiile de muncă de care se bucură aceștia sunt similare sau mai ridicate decât în alte tipuri de întreprinderi, iar locurile de muncă sunt, în general, mai sigure.

Astfel, dreptul de proprietate exercitat de lucrători în astfel de cooperative de lucrători și sociale, precum și în alte tipuri de întreprinderi deținute de angajați, oferă o soluție pentru a echilibra ecuația *securitate / flexibilitate*. Este binecunoscut faptul că productivitatea și competitivitatea, esențiale pentru o ocupare durabilă a forței de muncă, sunt direct influențate de participarea lucrătorilor: atât participarea financiară, pentru cei motivați extrinsec, cât și participarea la luarea deciziilor, pentru cei motivați intrinsec.

Politica privind ocuparea în cooperative – în special cooperative de lucrători, poate fi de asemenea asociată politicii legate de participarea lucrătorilor la luarea deciziilor din întreprindere, la împărțirea beneficiilor sau drepturile lucrătorilor în cazul întreprinderilor falimentare sau fără succesori la proprietate, și altele mai recente cum sunt **întreprinderile de platformă**.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

**TABEL 12: OCUPAREA ÎN ÎNTREPRINDERI CU ALTĂ FORMĂ JURIDICĂ
PARTENERIATE, COOPERATIVE, ASOCIERI ROMÂNIA 2021**

Țara	Număr salariați în total întreprinderi UE 2021	Numărul întreprinderilor cu altă formă juridică - parteneriate, cooperative, asociații UE 2021
Austria	3.590.035	521.010
Belgia	3.767.002	331.558
Bulgaria	2.128.319	50.669
Croația	1.214.659	25.726
Cipru	352.839	10.471
Cehia	4.116.495	168.992
Danemarca	2.146.203	171.098
Estonia	536.379	7.746
Uniunea Europeană - 27 țări (2020)	153.913.334	20.626.966
Finlanda	1.666.284	88.682
Franta	20.363.589	676.902
Germania	35.305.616	9.099.813
Grecia	3.234.412	717.995
Ungaria	3.260.757	231.682
Irelanda	2.314.605	481.510
Italia	17.619.514	3.272.111
Letonia	690.510	81.461
Lituania	1.179.956	17.446
Luxemburg	397.733	28.492
Malta	225.050	17.459
Olanda	8.286.820	1.852.365
Polonia	11.385.265	1.141.460
Portugalia	4.116.533	170.477
România	4.496.685	25.967
Serbia	1.741.873	2.618
Slovacia	1.773.569	46.373
Slovenia	753.050	26.602
Spania	14.978.481	1.135.442

Sursa Eurostat Business demography (prelucrarea autoarei)

După cum se poate vedea, numărul de întreprinderi care au alte forme juridice decât societăți comerciale și persoane fizice autorizate este în continuă scădere – acest declin se datorează cel mai probabil declinului cooperativelor, această formă juridică fiind din ce în ce mai puțin cunoscută.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

1.5.3 Angajarea în întreprinderi sociale

În decembrie 2023, întreprinderile sociale atestate aveau un număr total de 7.250 de angajați, ceea ce indică o creștere semnificativă comparativ cu datele din ultimul nostru Barometru din martie 2022, când acestea înregistraseră 1.662 de angajați.

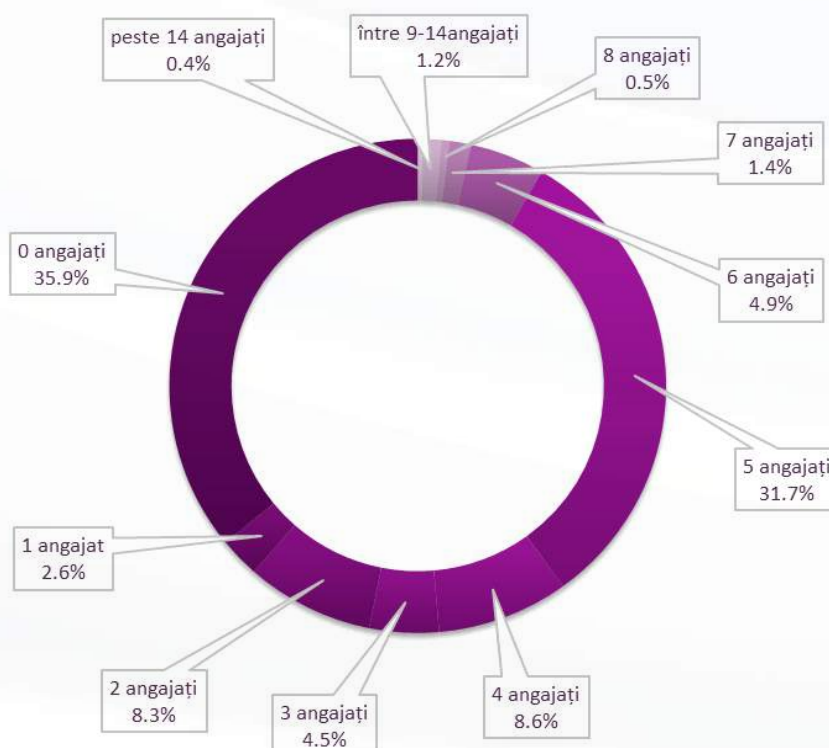
Din totalul întreprinderilor sociale din registru, peste 36% (923 de întreprinderi) nu aveau niciun angajat.

Aproape 32% din întreprinderile sociale aveau 5 angajați, numărul minim de locuri de muncă cerut de programul de finanțare cu fonduri europene.

617 întreprinderi sociale atestate (24,1% din total) aveau între 1-4 angajați, sugerând o posibilă scădere a numărului de angajați după finalizarea perioadei de susținabilitate a finanțării din fonduri europene.

Doar 7,7% din întreprinderi aveau peste 5 angajați, printre acestea fiind alte întreprinderi decât cele înființate cu fonduri europene, întreprinderi deja existente în piață de mai mulți ani.

FIGURA 18: NUMĂR DE ÎNTREPRINDERI SOCIALE PE CLASE DE ÎNTREPRINDERI DUPĂ NUMĂR DE ANGAJAȚI 2023 %

Sursa: Registrul unic de evidență a întreprinderilor sociale - extras actualizat decembrie 2023 ANOFM (prelucrarea autoarei)

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

Într-un top al celor mai mari întreprinderi sociale angajatoare, Fundația Zi Deschisă ocupă prima poziție, cu 80 de angajați. Totuși, aceasta ar fi depășită dacă am lua în considerare următoarele două întreprinderi împreună, deoarece aparțin aceluiași grup de întreprinderi sociale: este vorba despre Fundația "Alături de Voi" România și societatea comercială pe care o deține, UtilDeco Group (acționar unic fundația), aceasta fiind și cea mai mare întreprindere socială angajatoare de lucrători vulnerabili, care, împreună, au un total de 81 de angajați.

Se constată faptul că majoritatea – șase din cele nouă întreprinderi din acest top – sunt constituite înainte de anul 2015, ceea ce demonstrează faptul că organizațiile existente au înțeles foarte bine și au internalizat principiile economiei sociale, precum și criteriile de recunoaștere prin atestat ca întreprindere socială. Acest lucru subliniază nevoia de experiență și capacitate organizațională, pentru a genera un număr semnificativ de locuri de muncă și a le menține pe termen mediu și lung.

Se remarcă numărul mic de **membri** – sau o posibilă neînțelegere în completarea acestui indicator de către întreprinderile din registru (ex. asociațiile au obligația legală de a avea un număr minim de 3 membri).

TABEL 13: TOP ANGAJATORI ÎNTREPRINDERI SOCIALE CU ATESTAT – NUMĂR DE ANGAJAȚI >20

Denumirea persoanei juridice	Data înființării	Județ	Număr total angajați la finele anului	Număr total membri la finele anului	Număr angajați / membri din grupul vulnerabil
Fundația Zi Deschisă	21.12.2009	Vrancea	80	4	0
Fundația Alături de Voi România	19.12.2001	Iași	41	0	0
UtilDeco Group SRL	31.10.2007	Iași	40	0	20
Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Servicii Sociale	13.08.2014	Iași	34	0	0
CAR Solidaritatea Brăila - Asociație	21.02.1997	Brăila	27	6.262	0
Verifield SRL	19.02.2015	Municipiul București	23	0	0
Asociația pentru Asistență Socială Universul Copiilor Speciali	16.10.2020	Argeș	22	4	0
SC Begli Event SRL	04.05.2015	Alba	21		7
Asociația Caritas Câmpulung	01.09.1999	Argeș	20	0	10

Sursa: Registrul unic de evidență a întreprinderilor sociale - extras actualizat decembrie 2023 ANOFM (prelucrarea autoarei)

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

1.5.4 Câștigul salarial în sectorul economiei sociale

Conform Anchetei anuale asupra costului forței de muncă 2022, realizată de INS, câștigul salarial în sectorul economiei sociale este sub media câștigului mediu salarial la nivel național. Cel din sectorul nonprofit – proprietate obștească este puțin superior mediei din sectorul privat, cel din sectorul cooperatist fiind semnificativ sub media sectorului privat (vezi figura 35).

FIGURA 19: CÂȘTIGUL SALARIAL NOMINAL MEDIU NET LUNAR LEI PE FORME DE PROPRIETATE 2022

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online – Ancheta anuală asupra costului forței de muncă (prelucrarea autoarei)

Conform Nomenclatorului formelor de proprietate⁸, pentru formele de proprietate majoritare, bazate pe tipul de capital, avem: în cazul proprietății majoritare de stat, un capital social de stat de peste 50%, și în cazul proprietății majoritar private, un capital social privat, inclusiv cooperatist, de peste 50%.

⁸INS Metodologia Ancheta anuală asupra costului forței de muncă

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

1.5.5 Întreprinderile sociale de inserție certificate - evoluția sectorului și topul întreprinderilor sociale de inserție

Dinamica de certificare a întreprinderilor sociale de inserție cu marca socială

Până în decembrie 2023, în România au fost certificate în total **224 de întreprinderi sociale de inserție**. Evoluția numărului de certificări este prezentată în tabelul 14. Dintre cele 224, mai aveau certificate valabile 158 de întreprinderi sociale.

TABEL 14: Număr întreprinderi sociale de inserție certificate în România pe ani 2016-2023

Anul	Număr întreprinderi sociale de inserție cu certificate pe ani		Rata de păstrare a mărcii sociale după eliberare
	eliberate	valabile	
2016	2	1	50%
2017	7	2	29%
2018	4	0	0%
2019	3	0	0%
2020	12	6	50%
2021	113	74	65%
2022	73	66	90%
2023	10	9	90%
TOTAL	224	158	71%

Sursa: Registrul întreprinderilor sociale atestate, ANOFM, decembrie 2023

Se constată că întreprinderilor le este greu să păstreze marca socială, din rațiuni pe care le-am investigat în edițiile anterioare ale Barometrului și asupra cărora vom reveni în secțiunea 3.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

Există doar trei întreprinderi active în piață de mai mult de 3 ani: Asociația Solidară Emmaus Satu Mare (din 2016), Asociația Caritas Câmpulung și Emmaus Integrare SRL (din 2017) – două organizații non-profit și un SRL deținut de una dintre cele două organizații non-profit. Toate sunt deci constituite sau deținute de **organizații non-profit / asociații active în domeniul social** – sau societăți comerciale deținute de acestea (Emmaus Integrare SRL – proprietatea Asociației Emmaus).

Unul dintre motivele pentru care sectorul întreprinderilor sociale de inserție are o dinamică mai redusă comparativ cu întreprinderile sociale în ansamblu este faptul că doar o parte din finanțările europene alocate în perioada 2019-2022 au avut în vedere inserția în muncă a grupurilor vulnerabile.

Programul Ocupare și Capital Uman 2014-2020 a pus accentul într-o mult mai mică măsură pe ocuparea lucrătorilor vulnerabili (vezi Tabelul 15), fapt ce a rezultat în ponderea mică a întreprinderilor care și-au asumat misiunea de inserție în muncă a lucrătorilor vulnerabili și au solicitat recunoașterea acestei misiuni prin obținerea mărcii sociale.

TABEL 15: PRINCIPALELE APELURI DIN CADRUL PROGRAMULUI OCUPARE ȘI CAPITAL UMAN 2014-2020 DESTINATE ECONOMIEI SOCIALE – ASPECTE LEGATE DE OCUPARE

	Apel 449	Apel 879
Valoare maximă a ajutorului de minimis:	100,000 euro/întreprindere (minimum 5 locuri de muncă create).	200,000 euro/întreprindere (minimum 7 locuri de muncă create, din care 5 locuri de muncă sunt ocupate de tineri NEETs).
Numărul de locuri de muncă de create.		
Categorii de angajați:	Nu au existat condiții impuse prin ghid, ci doar referiri la respectarea prevederilor Legii 219.	Angajarea de tineri NEETs șomeri din mediul rural, cu vârsta între 16-29 ani, deja înregistrați și profilați la AJOFM, în corelare cu valoarea ajutorului de minimis primit și cu numărul total de locuri de muncă noi create.

Sursa: Raport de evaluare - „Implementarea Planului de Evaluare a Programului Operațional Capital Uman 2014-2020 - Evaluarea intervențiilor POCU în domeniul incluziunii sociale”⁹

⁹ Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene „Implementarea Planului de Evaluare a Programului Operațional Capital Uman 2014-2020 Lotul 1: Evaluarea intervențiilor în domeniul incluziunii sociale” Contract nr. 36273 / 05.05.2020 - Raport de evaluare - Octombrie 2023 (versiunea finală)

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNȚREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

Topul celor mai mari întreprinderi de inserție

Putem spune că singurele întreprinderi care și-au dovedit **sustenabilitatea** sunt întreprinderile certificate cu minim 3 ani în urmă – deci cele 10 certificate de cel puțin 3 ani. Ce putem remarca la aceste întreprinderi?

Toate sunt constituite de **organizații cu experiență – constituite anterior (uneori cu mult timp înainte) certificării ca întreprindere socială**. Cea mai veche organizație care a ales să certifice o întreprindere socială de inserție este Caritas Câmpulung, constituită în anul 1999, urmată de Fundația "Alături de Voi" România, înființată în 2002 care apare în tabel cu întreprinderea socială de Inserție UtilDeco Group SRL unde în 2022 a transferat activitatea economică de pe fundație pe acest SRL cu acționar unic fundația. O întreprindere are nevoie de experiență antreprenorială și de o activitate economică și socială prealabilă lansării unui program viabil de inserție prin muncă.

TABEL 16: TOP ÎNȚREPRINDERI SOCIALE DE INSERȚIE 2023 - NUMĂR DE ANGAJAȚI VULNERABILI >5

Județ	Denumirea persoanei juridice	Data înființării	Domeniul de activitate	Categorie întreprindere socială	Număr total angajați	Număr total angajați din grupul vulnerabil	% timp de lucru angajați din grupul vulnerabil din total timp de lucru angajați
Iași	UTILDECO GROUP SRL	31.10.2007	servicii sociale	Alte categorii de persoane juridice	40	20	52,6%
Argeș	Asociația Caritas Câmpulung	01.09.1999	bunastare sociala sau personala	Asociații	20	10	45,00%
Satu - Mare	Asociația Solidară Emmaus Satu Mare	22.06.2010	servicii sociale	Asociații	16	5	31,25%
Satu - Mare	Emmaus Integrare Srl	19.03.2015	Unitate protejată autorizată	Alte categorii de persoane juridice	12	9	75,00%
Vaslui	SC Hanul Boierilor SRL	01.09.2020	ocuparea forței de munca și instruire	Alte categorii de persoane juridice	12	5	40,86%

Sursa: Registrul întreprinderilor sociale atestate, ANOFM, decembrie 2023

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

1.6 Impactul social al economiei sociale în domenii selectate – serviciile sociale

Unul dintre cele mai importante sectoare de activitate a economiei sociale în România, ca și în majoritatea statelor membre ale UE, este reprezentat de sectorul serviciilor de interes general – social, educație, formare profesională, ocupare și sănătate. Dincolo de furnizarea de servicii, acest sector contribuie în mod semnificativ la dezvoltarea coeziunii sociale¹⁰. Dintre acestea în serviciile sociale rolul este cel mai important, în acest domeniu activând într-un mix al implicării celor patru sectoare în eco-sistemul asistenței sociale¹¹:

- a) Sectorul informal – include asistența socială furnizată gratuit, dar nu întotdeauna și benevol, de către familie, prieteni, vecini, colegi.
- b) Sectorul asociațiilor și fundațiilor – nonprofit.
- c) Sectorul public – implică serviciile furnizate de autoritățile publice centrale, regionale și locale – și alte servicii publice: sănătate, educație, pot avea un rol în furnizare de servicii sociale.
- d) Sectorul for profit – care a cunoscut o perioadă de creștere ca dimensiune și importanță în unele state UE; în România, conform legislației actuale, are un rol în serviciile sociale pentru vârstnici.

Furnizorii de servicii sociale sunt persoane fizice sau juridice, de drept public ori privat.

Furnizorii publici de servicii sociale pot fi:

- a) structurile specializate din cadrul/subordinea autorităților administrației publice locale și autoritățile executive din unitățile administrativ-teritoriale organizate la nivel de comună, oraș, municipiu și sectoare ale municipiului București;
- b) autoritățile administrației publice centrale ori alte instituții aflate în subordinea sau coordonarea acestora care au stabilite prin lege atribuții privind acordarea de servicii sociale pentru anumite categorii de beneficiari;
- c) unitățile sanitare, unitățile de învățământ și alte instituții publice care dezvoltă, la nivel comunitar, servicii sociale integrate.

Furnizori privați de servicii sociale pot fi:

- a) organizațiile neguvernamentale, respectiv asociațiile și fundațiile;
- b) cultele recunoscute de lege;
- c) persoanele fizice autorizate în condițiile legii;
- d) filialele și sucursalele asociațiilor și fundațiilor internaționale recunoscute în conformitate cu legislația în vigoare;
- e) operatorii economici, în condiții speciale, prevăzute de lege.

¹⁰Serviciile sociale în România - Rolul actorilor economiei sociale, Gabriela Dima (coordonator), Cristina Barna – Institutul de Economie Socială Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile 2013

¹¹Idem

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

Pentru a acorda servicii sociale pe teritoriul României, furnizorii de servicii sociale, indiferent de forma lor juridică, trebuie să fie acreditați în condițiile legii.

Conform *Registrului electronic unic al serviciilor sociale*, la data de 6 septembrie 2023 erau 3788 de furnizori acreditați de servicii sociale, din care 1535 erau furnizori publici și 2253 furnizori privați (1666 organizații neguvernamentale; 165 culte recunoscute de lege; 422 operatori economici cu scop lucrativ, în condiții speciale, prevăzute de lege).

Potrivit ultimelor date raportate către MMSS de către furnizorii de servicii sociale, la nivelul anului 2021 erau înregistrați 435.405 beneficiari unici de servicii sociale, din care 331.010 în sistemul public și 104.395 în sistemul privat. Dintre aceștia, 91.761 erau în servicii sociale cu cazare¹².

TABEL 17: NUMĂR SERVICII LICENȚIATE PE FORME DE PROPRIETATE - PONDERA ECONOMIEI SOCIALE / PROPRIETATE PRIVATĂ % - 2022

Categoriile de servicii sociale	Număr servicii licențiate / forma de proprietate		Ponderea economiei sociale / proprietate privată %
	Publică	Privată – majoritar economie socială	
Total	2685	2288	46,0
Centre rezidențiale de recuperare/reabilitare socială și dezintoxicare pentru persoane cu diferite adicții: droguri, alcool, alte substanțe toxice	0	4	100,0
Centre de zi pentru persoane adulte cu dizabilități	2	31	93,9
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice	124	605 ¹³	83,0
Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență	109	253 ¹⁴	69,9
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru alte categorii de persoane în situație de dependență	7	16	69,6
Centre de zi pentru persoanele fără adăpost	1	2	66,7
Servicii în comunitate pentru persoane adulte cu dizabilități	72	93	56,4
Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	60	76	55,9
Servicii de intervenție în stradă pentru persoane fără adăpost, persoane cu diferite adicții, victime ale violenței în familie, victime ale dezastrelor	168	202	54,6
Servicii sociale fără cazare	1009	1160	53,5
Centre de zi pentru victimele violenței în familie și agresori	56	61	52,1
Centre de zi pentru familie cu copii	355	359	50,3

¹²EXPUNERE DE MOTIVE Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul asistenței sociale Ministerul Muncii și Protecției Sociale 2023

¹³Include societăți comerciale

¹⁴Idem

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

TABEL 17: NUMĂR SERVICII LICENȚIATE PE FORME DE PROPRIETATE - PONDERRA ECONOMIEI SOCIALE / PROPRIETATE PRIVATĂ % - 2022

Centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăcie	4	4	50,0
Centre rezidențiale pentru tineri în dificultate	23	16	41,0
Servicii sociale cu cazare	1676	1128	40,2
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane victime ale traficului de persoane	3	2	40,0
Centre de zi pentru persoane toxico-dependente pentru persoane cu diferite adicții: droguri, alcool, alte substanțe toxice, etc	24	15	38,5
Centre de zi pentru persoane vârstnice	112	58	34,1
Centre de zi pentru asistență și suport pentru alte persoane	4	2	33,3
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoanele fără adăpost	55	19	25,7
Centre rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități	322	110	25,5
Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	962	325	25,3
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență medico-socială pentru persoane vârstnice, bolnavi cronici în fază terminală	64	12	15,8
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru mamă și copil	46	8	14,8
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru victimele violenței în familie (domestice)	70	11	13,6
Centre de zi pentru victimele traficului de persoane	36	4	10,0
Centre regionale de proceduri și cazare a solicitanților de azil și a aceloră căroră le-a fost acordată o formă de protecție în România	6	0	0,0

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

FIGURA 20: NUMĂR SERVICII LICENȚIATE PE FORME DE PROPRIETATE - PONDERA ECONOMIEI SOCIALE / PROPRIETATE PRIVATĂ % - 2022

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

TABEL 18: NUMĂR SERVICII SOCIALE LICENȚIATE PE FORME DE PROPRIETATE (2017-2022)

Numărul total de servicii sociale licențiate care funcționau la sfârșitul anului pe forme de proprietate	Ani					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Forme de proprietate						
Proprietate publică	1.993	2.204	2.334	2.656	2.875	2.685
Proprietate privată - majoritar economie socială	1.540	1.587	1.841	2.136	2.334	2.288
Ponderea economiei sociale % din total	43,6	41,9	44,1	44,6	44,8	46,0

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2022-2023

Numărul de servicii sociale licențiate a crescut constant în perioada 2017-2021, atât în sectorul public, cât și în cel privat majoritar reprezentat de economia socială. Ponderea sectorului privat – majoritar reprezentat de economia socială a crescut constant, cu excepția anului 2018, de la 43,6% din totalul serviciilor licențiate în 2017 la 46% în 2022.

Caracterul economic al serviciilor sociale private se vede din ponderea mare a veniturilor din contribuții/taxe ale beneficiarilor sau aparținătorilor acestora.

TABEL 19: SURSE DE VENITURI ALE SERVICIILOR SOCIALE PE TIPURI DE PROPRIETATE – PONDERI ÎN TOTAL %

Servicii sociale forme de proprietate	Surse de venituri – ponderi în total %				
	Bugetul de stat	Bugetul județean	Bugetul local	Contribuții beneficiari, inclusiv aparținători	Donații, sponsorizări, fonduri proprii, alte venituri
publice	17,87%	49,91%	27,66%	3,18%	1,38%
private	5,46%	5,11%	7,81%	35,14%	46,48%

Sursa: EXPUNERE DE MOTIVE, Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul asistenței sociale, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, 2023

2. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ERA DIGITALIZĂRII ȘI SUSTENABILITĂȚII

2.1 Economia de platformă și colaborativă

Economia colaborativă, uneori numită economia partajată, acoperă o mare varietate de sectoare și se dezvoltă rapid în întreaga Europă. Mulți oameni din UE au folosit deja sau sunt familiarizați cu serviciile de economie colaborativă. Acestea variază de la partajarea locuinței sau a autoturismului propriu, până la servicii domestice. Economia colaborativă oferă noi oportunități cetățenilor și antreprenorilor inovatori, însă, în același timp, a creat și tensiuni între noii furnizori de servicii și operatorii de piață existenți¹⁵.

Ce este economia colaborativă?

Conform **Comunicării Comisiei Europene - O agendă europeană pentru economia colaborativă** din 2016, termenul „economie colaborativă” se referă la modele de afaceri în care activitățile sunt facilitate de platforme colaborative care creează o piață deschisă pentru utilizarea temporară a bunurilor sau a serviciilor prestate adesea de persoane fizice. Economia colaborativă implică trei categorii de actori:

- (i) Proprietari de bunuri sau prestatori de servicii care își partajează activele, resursele, timpul și/sau competențele
- (ii) utilizatorii acestora; și
- (iii) intermediari care pun în legătură - prin intermediul unei platforme online - prestatorii cu utilizatorii și care facilitează tranzacțiile dintre cele două părți ("platforme colaborative").

Tranzacțiile din economia colaborativă nu implică în general un transfer al dreptului de proprietate și pot fi realizate **cu sau fără scop lucrativ**.

Inovațiile în domeniul tehnologiilor digitale transformă fiecare parte a vieții noastre, inclusiv lumea muncii. Platformele digitale mediază și facilitează schimbul de forță de muncă între diferiți utilizatori, cum ar fi întreprinderile, lucrătorii și consumatorii, oferind tipuri variate de servicii (de exemplu, Uber și Upwork). Platformele au creat o piață duală a forței de muncă, cu o forță de muncă de bază mică, angajată direct de platformă, și o forță de muncă externalizată, numeroasă, a cărei activitate este mediată prin intermediul platformei. Lucrătorii din prima categorie au un raport de muncă dependent, în timp ce lucrătorii din cea de-a doua categorie sunt adesea clasificați de platforme drept lucrători independenți sau contractanți independenți, marea majoritate a acestora neavând un raport de muncă, dar fiind adesea nevoiți să plătească diferite tipuri de taxe pentru accesarea lucrărilor sau al comenzilor. Cei care lucrează în cadrul unui raport de muncă tind să fie responsabili pentru funcționarea platformei și reprezintă o parte relativ mică din forța de muncă a platformei. De exemplu, platforma independentă PeoplePerHour are aproximativ 50 de angajați, în timp ce mediază munca pentru 2,4 milioane de lucrători calificați. Condițiile de muncă ale acestor lucrători sunt reglementate de acordurile privind condițiile de serviciu ale platformelor, care reglementează protecția și drepturile la locul de muncă¹⁶.

¹⁵https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/services/collaborative-economy_en

¹⁶Digital platforms and the world of work in G20 countries: Status and Policy Action, International Labor Organisation (2021).

2. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ERA DIGITALIZĂRII ȘI SUSTENABILITĂȚII

Platformele digitale de muncă (PDM) sunt societăți private bazate pe internet care acționează ca intermediari, cu un control mai mare sau mai mic, pentru serviciile la cerere solicitate de consumatorii individuali sau corporativi. Serviciile sunt furnizate direct sau indirect de persoane fizice, indiferent dacă aceste servicii sunt prestate în mediul fizic sau online.

Economia PDM în UE-27 a crescut de aproape cinci ori, de la aproximativ 3,4 miliarde EUR în 2016 la aproximativ 14 miliarde EUR în 2020. Cea mai mare parte a acestei activități se încadrează în serviciile de **taxi și livrare de alimente**, ambele fiind puternic afectate de epidemia COVID-19 (-35% și, respectiv, +125%). Veniturile persoanelor care lucrează prin intermediul platformelor a crescut doar de aproximativ 2,5 ori în aceeași perioadă, de la aproximativ 2,6 miliarde EUR în 2016 la 6,3 miliarde EUR în 2020¹⁷.

Statutul profesional al mării majorități a persoanelor care lucrează prin intermediul PDM în UE-27 poate fi clasificat ca lucrător independent (92%). Restul persoanelor care lucrează prin intermediul platformelor au diverse tipuri de contracte de muncă, inclusiv contracte cu normă întreagă, cu fracțiuni de normă, muncă prin agent de muncă temporară și contracte cu zero ore.

Marea majoritate a PDM active în UE sunt societăți cu scop lucrativ, dar există și unele societăți fără scop lucrativ parte a economiei sociale, cum ar fi cooperativele, care reprezintă 6% din PDM active și mai puțin de 1% în ceea ce privește veniturile. În UE, au fost identificate 31 cooperative active ca PDM, cele mai frecvente fiind în Spania, Franța și Belgia. Acestea asigură aproape exclusiv livrarea alimentelor printr-o platformă înființată de asociația CoopCycle. Aceste structuri funcționează după o logică diferită față de cele de maximizare a profitului a PDM, deoarece lucrătorii înșiși conduc platforma.

Organizațiile economiei sociale contribuie la economia colaborativă și oferă alternative mai echitabile, mai participative și mai durabile decât platformele deținute de întreprinderi cu scop lucrativ¹⁸.

Oferim în continuare două exemple:

- Fairmondo, o piață online cooperativă lansată în 2013 în Germania, care s-a extins în Marea Britanie, promovează produse folosite, mai durabile și sustenabile, percepend un comision mai mic pentru furnizorii de produse echitabile și durabile. În 2016, Fairmondo a atras 15000 de utilizatori, inclusiv 2100 de membri, fiecare dintre aceștia cumpărând o acțiune de 10 euro în companie.
- Fabrica de Mobilitate, o platformă europeană de car-sharing electric, s-a născut în 2018 din colaborarea dintre trei cooperative. Platforma oferă software și instrumente bazate pe web pentru gestionarea flotei de car-sharing. Începând cu 2019, platforma Mobility Factory a fost utilizată de douăsprezece cooperative de partajare a mașinilor electrice care operează în Belgia, Germania, Olanda și Spania.

¹⁷Digital labour platforms in the EU Mapping and business models FINAL REPORT - A study prepared by CEPS for the European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion (DG EMPL) May— 2021

¹⁸Policy brief on Making the most of the Social economy's Contribution to the Circular economy OCDE/Uniunea Europeană, 2022

2. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ERA DIGITALIZĂRII ȘI SUSTENABILITĂȚII

În cadrul economiei sociale, apar noi modele de afaceri digitale, de exemplu, în sectorul economiei colaborative și al platformelor. Cooperativele de platformă reprezintă un exemplu de întreprinderi cu guvernare participativă, care utilizează platforme digitale pentru a facilita implicarea cetățenilor și vânzarea de bunuri produse la nivel local, precum și prestarea de servicii la nivel local, cu scopul de a crea condiții de muncă mai bune pentru membrii lor.

În sens mai larg, tehnologiile digitale pot acționa ca o pârgă, prin facilitarea replicării și a extinderii inițiativelor de succes în domeniul economiei sociale în toate statele membre și în cadrul pieței unice. În plus, tehnologiile digitale pot contribui la îmbunătățirea proceselor de muncă în cadrul entităților din sectorul economiei sociale. Prelucrarea, gestionarea și colectarea de date nu sunt încă practici larg răspândite în cadrul entităților din sectorul economiei sociale. În același timp, întreprinderile sociale digitale inovatoare facilitează tranziția digitală, făcând ca tehnologiile să fie adaptabile, abordabile din punct de vedere financiar și accesibile, de exemplu, prin intermediul bunurilor digitale comune și al tehnologiilor cu sursă deschisă.

2.2 Economia socială în tranziția verde și economia circulară în România

Multe organizații ale economiei sociale contribuie la tranziția verde. Modelele și practicile lor specifice de afaceri le fac deosebit de potrivite pentru a structura **inițiative locale și colective** care generează beneficii atât pentru mediu, cât și pentru societate. Printre acestea, cele mai importante sunt cele din domeniile economiei circulare, al energiei regenerabile și al sistemelor agroalimentare durabile.

Economia socială – pionier al economiei circulare

Organizațiile din economia socială sunt pionieri în adoptarea practicilor și a modelelor de afaceri circulare, concentrându-se pe activități de reparare, reutilizare și reciclare, de mai multe decenii. Cu o vastă experiență în diverse sectoare recunoscute ca priorități pentru economia circulară (de ex. electronice, alimente, materiale plastice și textile), aceste organizații au demonstrat potențialul economic al acestor activități, în special în domeniile în care capitalul financiar privat nu ar găsi randamente suficient de atractive, în ciuda unor beneficii sociale și de mediu evidente. Mai mult, aceste organizații au contribuit la deblocarea și structurarea sectoarelor care s-au dovedit a fi importante pentru promovarea economiei circulare, participând la lanțurile valorice circulare și minimizând impactul negativ al activităților economice asupra mediului.

2. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ERA DIGITALIZĂRII ȘI SUSTENABILITĂȚII

Sisteme energetice participative și sustenabile

Cooperativele de energie există de multă vreme în lume. Acestea fac parte din categoria mai mare a cooperativelor de utilități - un tip de cooperativă care are sarcina de a furniza membrilor săi servicii de utilitate publică: energie electrică, apă sau telecomunicații. Profiturile sunt fie reinvestite în infrastructură, fie distribuite membrilor sub formă de „patronaj” sau dividende plătite pentru investiția unui membru în cooperativă. Fiecare client este membru și proprietar al afacerii, ceea ce conferă tuturor membrilor autoritate individuală egală conform principiului cooperatist 'un om – un vot', indiferent de ponderea participării la capital – spre deosebire de utilitățile deținute de firme controlate de investitori, în care participarea la decizie este guvernată de numărul de acțiuni deținute. La fel ca și cooperativele care operează în alte sectoare, aceste cooperative își desfășoară afacerile conform principiilor cooperatiste.

Există două tipuri de cooperative de energie electrică: cooperative de distribuție și cooperative de producție și transport. Cooperativele de distribuție deservesc utilizatorii finali, cum ar fi locuințe și întreprinderi, care au calitatea de membru¹⁹.

Dezvoltarea și accesul descentralizat la tehnologii de energie regenerabilă, cum sunt panourile solare, turbinele eoliene și instalațiile hidroelectrice mici, a fost însoțită de apariția **cooperativelor de energie regenerabilă** și a altor forme de întreprinderi comunitare.

REScoops sunt cooperative energetice, un model de afaceri în care cetățenii dețin și participă în comun la proiecte de *energie regenerabilă sau de eficiență energetică*. Acestea sunt reunite la nivel European într-o rețea REScoop.eu, care are o viziune holistică a sistemului energetic, care include eficiența energetică, economia de energie, sobrietatea energetică și solidaritatea energetică. Scopul este atingerea unui echilibru între consum și producția de surse regenerabile. Eficiența energetică înseamnă, de asemenea, încurajarea investițiilor responsabile de către membri, astfel încât aceștia să poată economisi bani la facturile lor de energie (kilowați-oră), în special cei care sunt cei mai vulnerabili. Aceste inițiative oferă cetățenilor posibilitatea de a deveni proprietari ai propriilor unități generatoare de energie regenerabilă, beneficiind direct de rezultatele economice create de generarea de energie și participând la procesele decizionale legate de acestea. În rețeaua REScoop.eu erau membre 2.250 de cooperative, care operează în întreaga Europă și reprezintă împreună peste 1,50 milioane de cetățeni cooperatori.

¹⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Utility_cooperative

2. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ERA DIGITALIZĂRII ȘI SUSTENABILITĂȚII

În România există o singură cooperativă de energie, care se numește chiar CooperativadeEnergie.ro. Conform datelor publicate de organizație, aceasta avea în februarie 2024 un număr de 942 membri, iar în 2023 a furnizat un total de 2GWh de energie electrică²⁰. Forma legală a cooperativei este de societate cooperativă europeană cu răspundere limitată. Fondată în anul 2019, cooperativa nu a ajuns încă la o cifră de afaceri semnificativă, rezultatele financiare ale cooperative fiind încă modeste. Cooperativa furnizează energie verde prin intermediul Cooperativadeenergie Furnizare SRL, o firmă care deține licența necesară.

TABEL 20: REZULTATE FINANCIARE COOPERATIVADEENERGIE.RO SCERL (RON)

An	Cifra Afaceri	Profit Net	Datorii	Active Imobilizate	Active Circulante	Capitaluri proprii	Angajați (nr. mediu)
2022	12551	-36708	2467127	1559513	2227961	511801	0
2021	497725	304125	1945161	1767257	687956	642510	1
2020	0	-78083	8668	811	182242	174385	1
2019	0	-5333	1735	1426	179076	178767	0

Sursa: listaфирme.ro

Sisteme agroalimentare durabile.

Organizațiile economiei sociale au fost active în scurtarea lanțurilor de aprovizionare agricolă, prin aducerea producției de alimente – adesea ecologice – mai aproape de consumatori. Printre exemple se numără modelele de "agricultură sprijinită de comunitate", care urmăresc să restabilească relațiile directe dintre consumatori și producători și să le permită să împartă riscul agriculturii. Acest lucru garantează producătorilor plăți echitabile și asigură consumatorilor acces la alimente de înaltă calitate. Astfel de inițiative se structurează adesea ca organizații ale economiei sociale, cum ar fi asociațiile de consumatori și cooperativele agricole, având un impact semnificativ în promovarea unui stil de viață mai sănătos și în sprijinirea producătorilor locali în tranziția de la sistemele convenționale de producție, cu consum ridicat de factori de producție, la sisteme de agricultură ecologică și/sau cu consum redus de resurse²¹.

În România există mai multe modele de lanțuri scurte cu participarea atât a producătorilor, cât și a consumatorilor.

²⁰<https://cooperativadeenergie.ro/despre-ce/>

²¹Policy brief on Making the most of the Social economy's Contribution to the Circular economy OCDE/Uniunea Europeană, 2022

2. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ERA DIGITALIZĂRII ȘI SUSTENABILITĂȚII

Asociația ASAT (Asociația pentru Susținerea Agriculturii Țărănești) a început să activeze inițial ca un grup informal de consumatori împreună cu un producător local, prin pilotarea unui parteneriat de agricultură susținută de comunitate în anul 2008. Ulterior ASAT s-a constituit în 2014 ca persoană juridică sub formă de ONG.

Agricultura susținută de comunitate este un parteneriat între un fermier și un grup de consumatori, bazat pe un angajament reciproc privind durata colaborării, plata unui abonament și distribuția produselor agricole. Consumatorii plătesc în avans o parte din costul abonamentului anual, susținând astfel costurile producției și generând stabilitate financiară pentru micul producător agricol. Țăranul va fi astfel susținut pentru un sezon întreg de grupul de consumatori, căruia îi asigură un coș săptămânal de legume din grădina proprie. Angajamentul ferm între părți (pe durata unui întreg sezon agricol), la care se adaugă gestiunea colectivă, transparența, plata unui preț corect și plata în avans, asigură mecanismul prin care atât beneficiile, cât și riscurile unei producții agricole responsabile și de proximitate sunt partajate între consumatori și fermier. Consumatorii beneficiază în mod egal de recolta de pe o anumită suprafață agricolă, cultivată agroecologic și în condiții de transparență de către micul producător. Această formă de cooperare între cetățeni din mediul urban și rural vizează creșterea accesului la hrană sănătoasă și produsă local prin practici de agricultură tradițională, agroecologică sau chiar certificată ecologic.

De-a lungul celor 13 ani de activitate, asociația ASAT a sprijinit un număr total de 22 de producători, dintre care 11 femei, să-și dezvolte parteneriate de solidaritate cu consumatori din mediul urban.

Sursa: www.asatromania.ro

2. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ERA DIGITALIZĂRII ȘI SUSTENABILITĂȚII

Ferma bio&co este un proiect al Asociației Ateliere Fără Frontiere, înființat în anul 2015 cu scopul de a o oferi locuri de muncă stabile persoanelor marginalizate din mediul rural care au șanse extrem de limitate pe piața muncii și de a crea o agricultură organică, sănătoasă atât pentru sol și mediu, cât și pentru consumator. În anul 2018, ferma a primit certificarea ecologică pentru cele 5 hectare de teren agricol pe care cultivă aproximativ 80 de soiuri de legume. Angajații de la fermă sunt persoane care locuiesc în satul Ciocănari, comuna Niculești, adulți cu diverse vulnerabilități, obișnuiți cu lucrul pământului și care se bucură să crească legume într-un mod natural, urmând modelul de agricultură ecologică. Legumele sunt culese în fiecare săptămână chiar înainte de ziua de livrare, grupate în coșuri single sau familial. Livrarea se face exclusiv către abonați în circuit închis (în puncte de livrare partenere din București și județul Ilfov), iar fiecare coș, comandat în baza unui abonament, are între șase și opt varietăți de legume.

Proiectul Bio&Co a generat:

- 20 noi locuri de muncă pentru persoane în dificultate, angajați din comunitatea locală și persoane extrem de defavorizate din București, referite către Ateliere Fără Frontiere de instituțiile și ONG-urile furnizoare de servicii medico-psiho-sociale partenere cu un parcurs de acompaniere socioprofesională individualizat, realizat de specialiști în inserție;
- 5 hectare de teren agricol și 4000 m² de solarii pentru o producție 52 de săptămâni pe an;
- 80 varietăți de legume cultivate conform principiilor agriculturii biologice și prezervarea biodiversității;
- 160 de consumatori abonați și activ implicați în susținerea activității Bio&co - distribuție în circuit scurt, direct către abonați;
- 1 proiect pilot de reducere a risipei alimentare și de solidaritate alimentară;
- 1 fermă pedagogică (pe tema alimentației sănătoase, biodiversității, reducerii risipei, protecției mediului) și de descoperire senzorială pentru copii.

2. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ERA DIGITALIZĂRII ȘI SUSTENABILITĂȚII

De asemenea, cooperativele agricole de producție și marketing deținute de producători sunt un segment în creștere.

Economia socială contribuie la tranziția verde prin dezvoltarea de practici, bunuri și servicii sustenabile pentru dezvoltarea industrială, de exemplu, în domeniul **economiei circulare**, al agriculturii ecologice, al energiei din surse regenerabile, al locuințelor și al mobilității. În acest fel, economia socială sporește totodată gradul de acceptare a schimbărilor comportamentale care contribuie la atenuarea efectelor schimbărilor climatice. Multe dintre aceste soluții sunt incluzive, axându-se pe persoanele cele mai afectate de tranziția verde sau care se confruntă cu mai multe dificultăți de adaptare. Soluțiile includ formarea și recalificarea lucrătorilor, oferirea de oportunități de angajare în domenii care țin seama de mediu, dezvoltarea de produse și de servicii care răspund nevoilor comunităților locale. Aceasta aduce o contribuție esențială, deoarece întreprinderile comerciale acordă o atenție insuficientă aspectelor legate de adaptare.

Economia socială joacă un rol crucial în dezvoltarea economiei circulare, prin susținerea activităților și modelelor de afaceri care extind durata de viață a produselor și materialelor, reduc cantitatea de deșeuri, scad costurile pentru cetățeni și generează locuri de muncă la nivel local, cu un accent pe activități de reparare, reutilizare, partajare și reciclare.

Acest potențial poate fi promovat în continuare prin creșterea gradului de sensibilizare cu privire la posibilitățile de adoptare pe scară mai largă a acestor practici, prin consolidarea parteneriatelor cu întreprinderile tradiționale de-a lungul lanțurilor valorice și a parteneriatelor public-private cu implicarea autorităților publice, a institutelor de cercetare, a industriei și a entităților din sectorul economiei sociale.

Comisia va publica orientări privind modul de sprijinire a adoptării economiei circulare și a parteneriatelor pentru economia circulară între întreprinderile sociale și alți actori, inclusiv întreprinderile tradiționale, precum și a creșterii gradului de conștientizare cu privire la economia socială în contextul Platformei europene a părților interesate privind economia circulară, al Rețelei întreprinderilor europene și al altor rețele.

Economia socială s-a dovedit un pionier al economiei circulare în România în câteva domenii – colectarea și reciclarea hârtiei prin programul Recicleta al Viitor Plus, managementul deșeurilor electrice și electronice prin programul educlick al Asociației Ateliere fără Frontiere din București, recondiționarea mobilierului prin întreprinderea socială de inserție Asociația Emmaus Satu Mare.

2. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ERA DIGITALIZĂRII ȘI SUSTENABILITĂȚII

Educlick este un program inițiat de Asociația Ateliere Fără Frontiere în anul 2008, odată cu înființarea asociației și al primului atelier de inserție socio-profesională. În prezent educlick este o platformă prin care calculatoarele uzate devin calculatoare utile pentru educația digitală în școlile, ONG-urile și instituțiile care lucrează cu comunități dezavantajate. Calculatoarele donate sunt compatibile și au calitatea necesară folosirii lor în implementarea diferitelor proiecte educaționale propuse, de la modernizarea laboratoarelor de informatică, la activități de educație non-formală și alfabetizare digitală. Calculatoarele uzate și casate sunt colectate pe baza unei autorizații de mediu și a unei Certificării ISO 14 001 și pregătite pentru reutilizare în cadrul unuia din ateliere de inserție socio-profesională ale asociației pentru persoane vulnerabile apte de muncă, dar care au nevoie de o perioadă de tranziție pentru integrarea pe piața muncii. În timp ce profesional acestea își desfășoară activitatea pentru gestionarea deșeurilor și recondiționarea echipamentelor IT uzate, cu ajutorul asociației are loc stabilizarea socială, învățarea abilităților de muncă și pregătirea pentru un loc de muncă. Procesele din cadrul atelierului se desfășoară sub atenta supraveghere a șefilor de echipă, astfel încât calculatoarele recondiționate să fie conforme cerințelor și să prezinte o folosire cât mai îndelungată. Pentru companii educlick oferă:

- Preluare GRATUITĂ* a deșeurilor electrice și electronice (în București și județele limitrofe) în MAXIM 5 zile lucrătoare de la plasarea comenzii;
- Calcularea impactului de mediu în funcție de DEEE-urile predate;
- Conformare cerințe legislative privind managementul deșeurilor de echipamente electrice și electronice, conform Legii nr.211/2011 și OUG nr. 5/2015 privind regimul deșeurilor de echipamente electrice și electronice;
- Consultanță de specialitate prin persoană dedicată colectării DEEE;
- Garanția confidențialității datelor prin sistem performant de ștergere sau distrugere (dublă găurire) date la cerere.

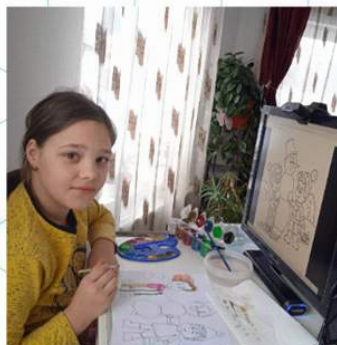
2. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ERA DIGITALIZĂRII ȘI SUSTENABILITĂȚII

14 ani de educlick

+500.000 de beneficiari

elevi și profesori

25.000 de calculatoare

recondiționate și donate

+2500 de școli

cu acces la o educație digitală

2. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ERA DIGITALIZĂRII ȘI SUSTENABILITĂȚII

Viitor Plus este o organizație non-profit fondată în 2006, care derulează programe de antreprenoriat social, infrastructură și educație de mediu, voluntariat: Atelierul de Pânză, Bine Primit, Recicleta, Harta Reciclării, Adoptă un Copac și Eco Provocarea.

Recicleta este colector autorizat, organizat ca o întreprindere socială nonprofit care oferă servicii de transport pentru colectarea materialelor reciclabile precum hârtie, carton, PET01, HDPE02, LDPE04, doze de aluminiu și conserve de metal. Folosește mijloace de transport nepoluante și oferă locuri de muncă verzi.

Rezultate obținute:

1154000	17250	4230	800	10
Kilograme materiale nu au ajuns să fie depozitate la gropi sau incinerate.	Arbori maturi salvați de la tăiere prin reciclare.	Tone CO2 neemis în atmosferă prin transport electric și reciclare.	Entități firme, scări de bloc, școli ~ 75.000 beneficiari direcți activi în 2023.	Locuri de muncă verzi, cargo-recicliști și suport.

Atelierul de Pânză este un proiect al asociației, organizat sub forma juridică de SRL. Atelierul a pornit activitatea în 2009, cu 3 beneficiari și un angajat de specialitate (pentru formarea beneficiarilor și organizarea producției). Din 2014, Atelierul de Pânză are statut de unitate protejată, ceea ce înseamnă că o mare parte din personalul acestuia este alcătuit din persoane cu dizabilități. La momentul actual, din totalul de 15 angajați, 11 sunt persoane cu dizabilități care beneficiază de un loc de muncă demn și stabil. În ceea ce privește activitatea economică derulată, Atelierul de Pânză urmărește reducerea consumului de pungi de plastic și oferă consumatorilor o alternativă la acestea – sacoșele din pânză. Astfel, atelierul realizează produse reutilizabile, cu o durată lungă de viață: sacoșe sau accesorii realizate din țesătură 100% bumbac, precum și accesorii realizate din resturi de material. Atelierul de Pânză este un promotor al economiei circulare utilizând deșeuri textile ca materie primă în procesul de producție – linia de produse Puzzletex. Momentan, întreprinderea operează trei linii de producție: sacoșe/ traiste/ accesorii din țesătură 100% bumbac natur; accesorii realizate din resturi de material (promovând economia circulară); măști textile reutilizabile.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

3.1 Metodologie și respondenți

RISE România – Rețeaua Română a Economiei Sociale a derulat un sondaj de opinie online în perioada septembrie - octombrie 2023, prin platforma de sondaje a Comisiei Europene [EUSurvey](#). Studiul a vizat *entități autorizate*, respectiv: întreprinderi sociale – acestea fiind în principal legate de fondurile europene, și entități care fac parte *de facto din economia socială*, fără să fie acreditate ca întreprinderi sociale, cum ar fi asociațiile și fundațiile, cooperativele și casele de ajutor reciproc.

Au fost contactate toate entitățile incluse în Registrul Național al Întreprinderilor Sociale din România la data sondajului. De asemenea, au fost contactate 371 de cooperative care figurau cu adrese de email în bazele de date listafirme.ro și 4.213 asociații – fundații cu adrese de email în aceleași baze de date. Pentru casele de ajutor reciproc, am beneficiat de sprijinul și cooperarea Uniunii Naționale a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România, care are 1000 de case membre. Pentru casele de ajutor reciproc ale pensionarilor, am beneficiat de sprijinul Federației CARP Omenia, care are 150 de case membre. Pentru cooperativele agricole am beneficiat de sprijinul UNCSV - Uniunea Națională de Ramură a Cooperativelor din Sectorul Vegetal și al CoopRo, federația uniunilor de cooperative agricole din România. De asemenea, au fost contactați membrii RISE Romania și membrii clusterului de economie socială "Acceleratorul de Întreprinderi Sociale" coordonat de către ADV România.

TABEL 21: RESPONDENȚI BAROMETRU FORME LEGALE

Organizații/întreprinderi	Înregistrate	Contactate	Rata de contactare %	Au răspuns	Rata de răspuns %
Cooperative	3.050	471	15	5	1,06
Asociații și fundații	175.189	4.213	2	54	1,28
Case de ajutor reciproc	5.134	1.150	22	37	3,22
Alte - societăți comerciale cu atestat de întreprindere socială	2.454	2.432	100	37	1,53
Total	185.827	8.288	4	133	1,61

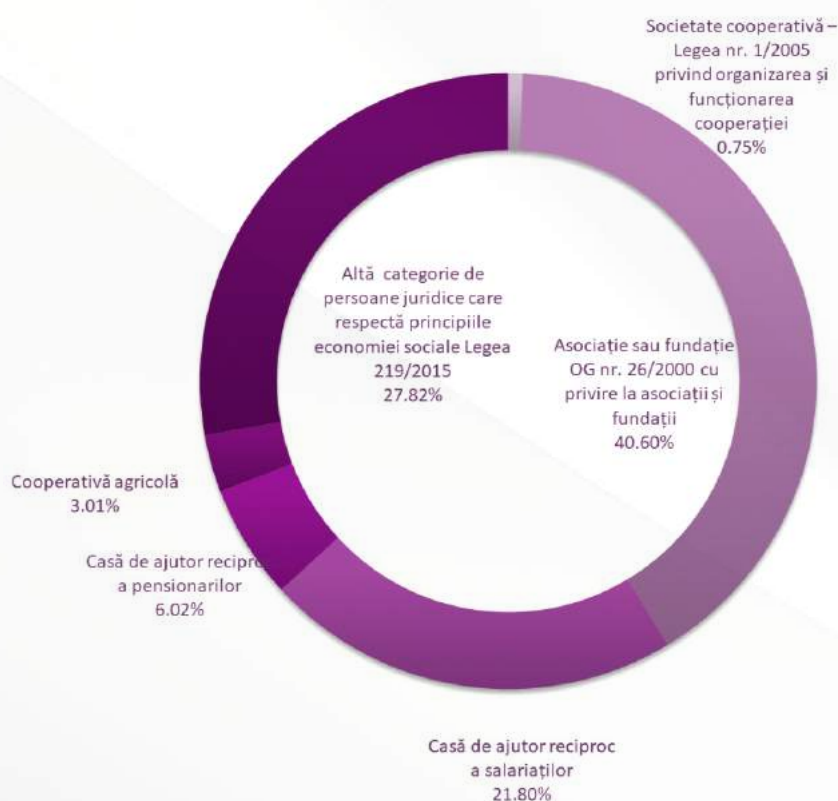
Barometrul reflectă diversitatea actorilor economiei sociale cu și fără atestat de întreprindere socială. Astfel, cea mai mare rată de răspuns au înregistrat-o casele de ajutor reciproc (3,22%), urmate de societățile comerciale cu atestat de întreprindere socială (1,53%). Cooperativele au avut cea mai mică rată de răspuns (1,06%), urmate de asociații și fundații (1,26%).

Reprezentarea întreprinderilor pe forme legale în rândul respondenților la Barometru poate indica atât măsura în care acestea se consideră parte a economiei sociale, dar și forța mesajului venit din partea structurilor federative și credibilitatea acestora. De exemplu, sectorul asociațiilor și fundațiilor se caracterizează printr-o extremă fragmentare și prin structuri federative slabe sau inexistente.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023 REZULTATE

- **Forme legale și apartenența la economia socială**

FIGURA 21: RESPONDENȚI BAROMETRU 2023 - FORMA LEGALĂ %

De altfel, la întrebarea "*Considerați că organizația întreprinderea dvs. face parte din economia socială?*", 93% dintre respondenți au răspuns că da. Dintre cei 5% care au răspuns negativ, 28,5% sunt case de ajutor reciproc și restul asociații sau fundații. Motivele invocate de aceștia includ:

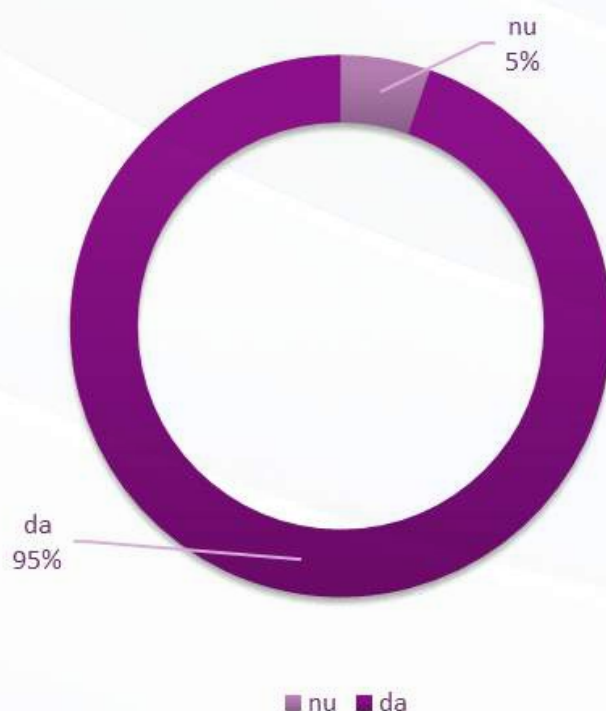
- Suntem asociație non profit;
- Suntem Asociație de Utilitate Publică;
- Nu credem că este încă un model viabil la nivel general, pe de altă parte beneficiarii noștri fiind copii, nu considerăm că întreprinderea socială este o prioritate pentru beneficiarii noștri;
- Derulăm proiecte cu caracter educațional;
- Desfășurăm numai activitate de creditare conform codului CAEN.

Aceste răspunsuri indică faptul că încă persistă multe neînțelegeri printre asociații și fundații, atât cu privire la posibilitatea derulării unei activități economice cu profit nu pentru profit, cât și cu privire la un presupus caracter limitativ al domeniilor de activitate ale economiei sociale, care ar exclude activități cum ar fi educația sau creditarea.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

FIGURA 22: CONSIDERAȚI CĂ ORGANIZAȚIA ÎNTREPRINDEREA DVS. FACE PARTE DIN ECONOMIA SOCIALĂ?

- Distribuția geografică**

Barometrul a cuprins respondenți din majoritatea județelor, excepție făcând județele Covasna și Olt. Majoritatea organizațiilor respondente acționează la **nivel județean**, 8 dintre respondenți acționând fie doar la nivel național, fie la nivel național și la nivelul județului de reședință, 7 acționează în 2 județe și câte una în 3, respectiv 4 județe.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

TABEL 22: Distribuția geografică a ariei de acțiune a respondenților la Barometrul economiei sociale

	Un județ	Național și un județ	2 județe	3 județe
Gorj	11		1	
Iași	10	2		
Sibiu	7			1
Argeș	6			
Brașov	6			1
București	6		4	
Neamț	6			
Buzău	5			
Harghita	5			
Prahova	5		1	
Bacău	4			
Dolj	4		1	
Teleorman	4			
Timiș	4		1	
Cluj	3	1	1	
Vrancea	3			
Arad	2			
Brăila	2			
Dâmbovița	2			
Giurgiu	2			
Satu Mare	2			
Vâlcea	2			
Bihor	1		1	
Bistrița-Năsăud	1			
Botoșani	1			
Caraș-Severin	1		1	
Călărași	1			
Constanța	1			
Galați	1			
Ialomița	1			
Maramureș	1			
Suceava	1			
Tulcea	1			
Vaslui	1			
Alba	1			
Mures				1
Ilfov			2	
<i>Național</i>	5			

Se observă o pondere mai mare a întreprinderilor care acționează și în mediul rural, ponderea respondenților care acționează exclusiv în mediul urban scăzând de la 63% la 52%.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023 REZULTATE

FIGURA 23: MEDIUL ÎN CARE ACȚIONEAZĂ ÎNTREPRINDERILE SOCIALE RESPONDENTE LA BAROMETRU

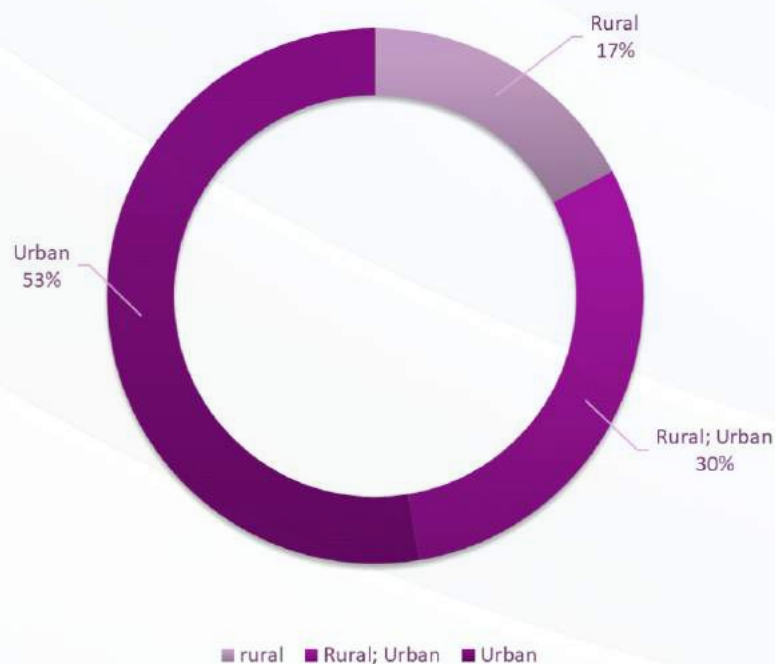
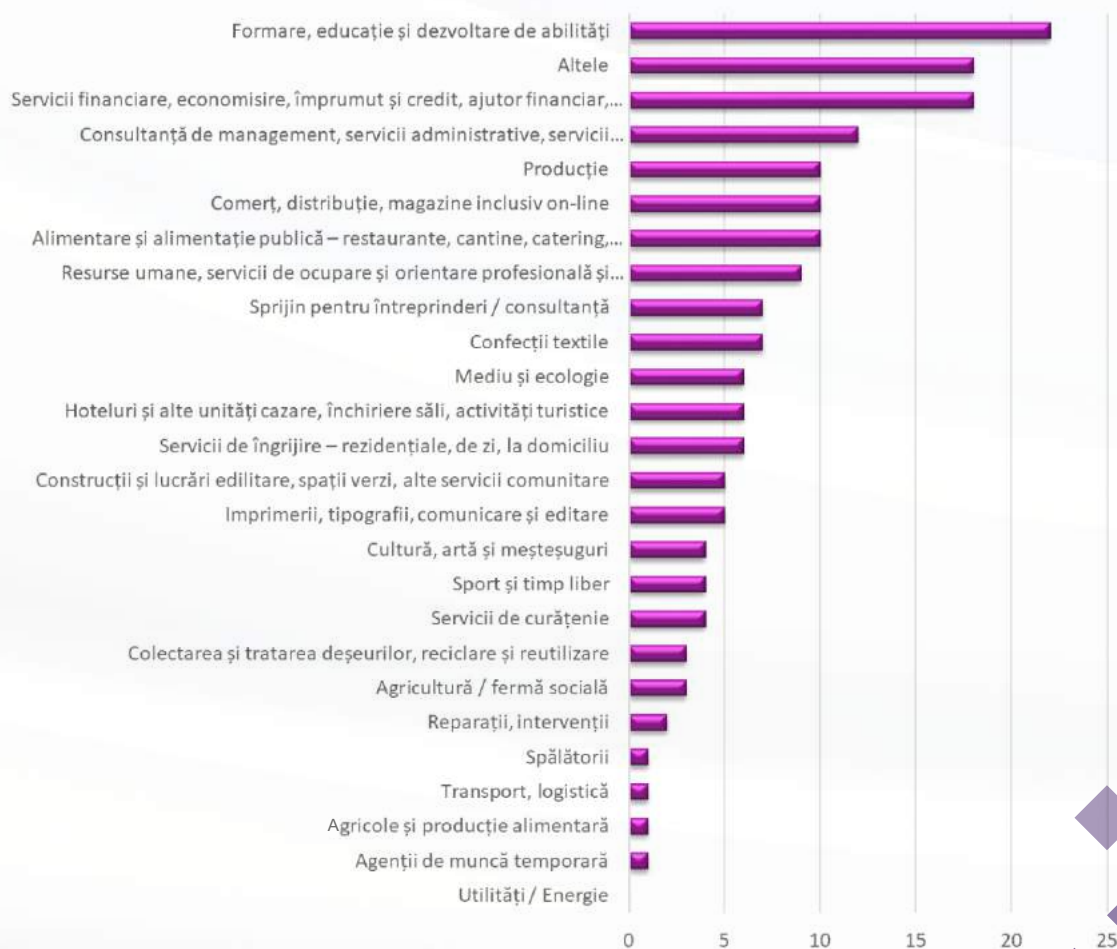

FIGURA 24: Principalele activități economice ale întreprinderilor de economie socială

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

3.2 Principalele rezultate

3.2.1 Caracter social - guvernanță

Am evaluat măsura în care întreprinderile de economie socială respondente se conformează, prin structura de proprietate și prin mecanisme de decizie și control, principiilor economiei sociale prevăzute de lege art. 4 al. a) – g), care, prin enunțul lor trimit la întreprinderi cu caracter colectiv.

TABEL 23: CARACTERUL SOCIAL – STRUCTURA DE CAPITAL/AȚIONARIAT/ CONTROL COLECTIVĂ – PREVEDERI LEGALE ȘI OPERAȚIONALIZAREA PRACTICĂ

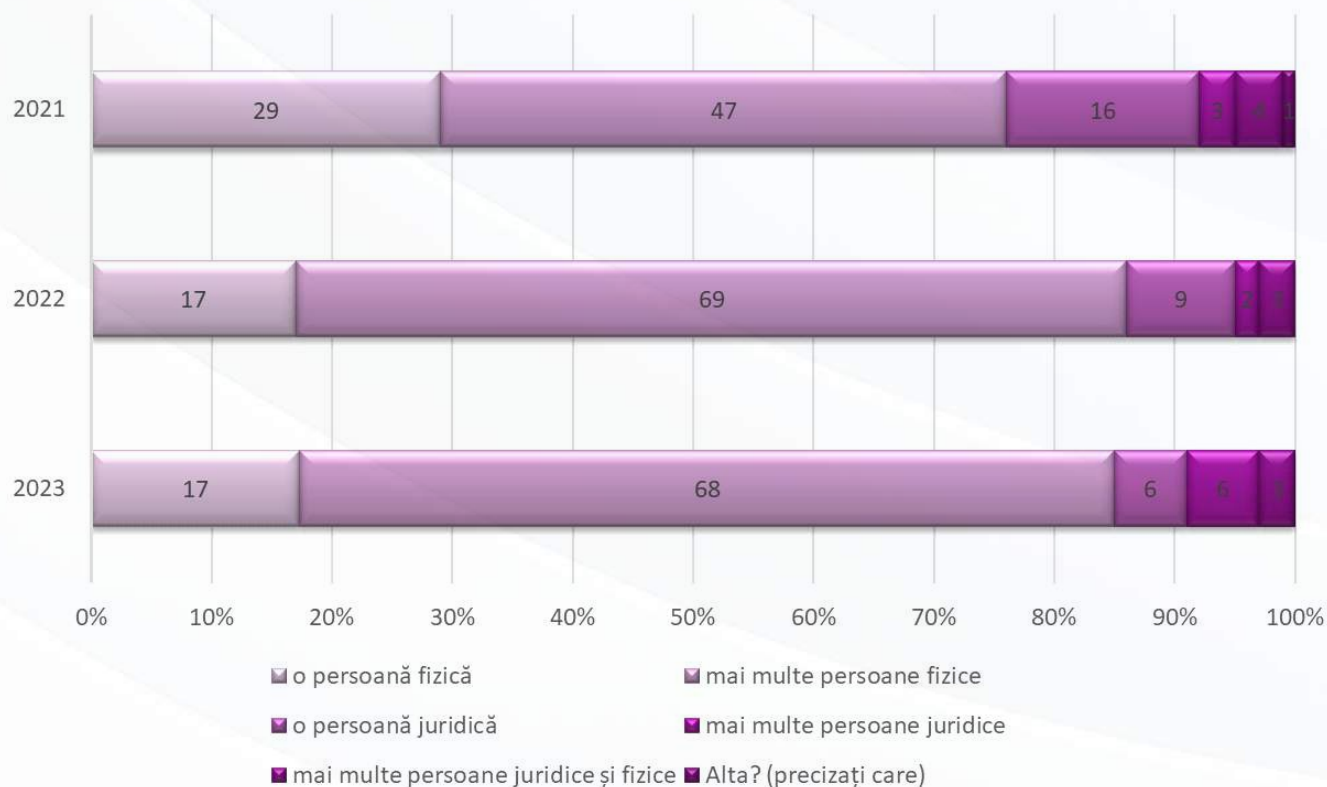
Prevederi legale	Operaționalizarea în organizarea și funcționarea întreprinderii
Principiile economiei sociale Legea economiei sociale 219/2015 art.4	
b) solidaritate și responsabilitate colectivă;	Structura de capital / acționariat – mai mulți acționar / membri.
c) convergența dintre interesele membrilor asociați și interesul general și/sau interesele unei colectivități;	Guvernanța întreprinderii – cine controlează / asigură conducerea întreprinderii – organism colegial / vs conducere individuală.
d) control democratic al membrilor, exercitat asupra activităților desfășurate.	

Majoritatea dintre respondenți au structură de proprietate / decizie / control care implică *mai multe persoane fizice sau juridice*, fiind controlate democratic de membri sau conduse prin organe colective de decizie.

În cazurile contrare, în care întreprinderea este controlată de o singură persoană fizică sau juridică, legea economiei sociale este doar parțial respectată – aceste întreprinderi nu se conformează principiilor economiei sociale enunțate. Excepție fac **întreprinderile de economie socială controlate de o altă persoană juridică, în cazul în care aceasta din urmă este o entitate cu caracter non-profit – asociație sau fundație.**

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023 REZULTATE

FIGURA 25: STRUCTURA DE CAPITAL - ACȚIONARIAT / GUVERNANȚĂ ÎN ÎNTREPRINDERILE RESPONDENTE % 2021-2023

23% dintre întreprinderi sunt *controlate de o singură persoană* (în scădere ușoară față de 26% în 2022 și 35% în 2021). Aceste întreprinderi nu pot respecta principiile b) și d) prevăzute în extrasul din lege din Tabelul 23.

3.2.2 Misiune (scop) și impact social și de mediu – principalele domenii de impact social.

Conform legii nr. 219/2015 art. 2, economia socială reprezintă ansamblul activităților organizate independent de sectorul public, al căror scop este să servească *interesul general, interesele unei colectivități și/sau interesele personale nepatrimoniale*. Se poate spune că poate fi considerată parte a economiei sociale numai o întreprindere care acționează în scop social, în interes general, în interesele unei colectivități și/sau interesele personale nepatrimoniale ale membrilor.

De asemenea, pentru a obține atestatul de întreprindere socială, primul criteriu stabilit de lege este că aceasta acționează *în scop social și/sau în interesul general al comunității*.

Misiunea socială a întreprinderii este reflectată și în două principii de economie socială, care arată **scopul și obiectivele sociale**, dar și caracterul **fără scop lucrativ sau cu scop lucrativ limitat** al acestor întreprinderi, care descrie destinația profitului realizat de aceste întreprinderi, și faptul că profitul nu

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

TABEL 24: MISIUNE - SCOP, OBIECTIVE SOCIALE, CARACTER NON-LUCRATIV

Prevederi generale pentru întreprinderile de economie socială și întreprinderile sociale. Legea cadru a economiei sociale.	Operaționalizarea în organizarea și funcționarea întreprinderii. Legi specifice de funcționare a persoanelor juridice pe tipuri.
Principiile economiei sociale Legea economiei sociale 219/2015 art.4	
a) prioritate acordată individului și obiectivelor sociale față de creșterea <i>profitului</i> ; g) alocarea celei mai mari părți a profitului/excedentului financiar pentru atingerea <i>obiectivelor de interes general, ale unei colectivități sau în interesul personal nepatrimonial al membrilor</i> .	Profitul întreprinderii este pentru întreprinderile de economie socială un mijloc nu un scop. (vezi Fig.42) Forma legală garantează respectarea acestor principii pentru:
Pentru <i>întreprinderile sociale</i> . Criteriile de atestare ca întreprindere socială (art. 8, al. 4).	- asociații, fundații, organizații <i>fără scop lucrativ</i> : profitul este 100% re-investit în misiunea socială a întreprinderii;
Atestatul se acordă acelor întreprinderi sociale care dispun prin <i>actele de înființare și funcționare</i> respectarea următoarelor criterii: a) acționează în scop social și/sau în interesul general al comunității; b) alocă minimum 90% din profitul realizat scopului social și rezervei statutare; c) se obligă să transmită bunurile rămase în urma lichidării către una sau mai multe întreprinderi sociale.	- cooperative și CAR: este necesară stabilirea limitei – „cea mai mare parte”; - societăți comerciale: sunt necesare prevederi statutare exprese și garantarea păstrării acestora pe toată durata de viață a societății – în prezent societățile își pot schimba statutele, misiunea socială.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

Gradul de conștientizare a misiunii sociale de către organizațiile respondente la Barometru este destul de mare – după cum se poate vedea în Figura 42, o majoritate de 67% dintre întreprinderile participante la Barometru apreciază că acționează în scop social într-o *"mare și foarte mare măsură"*. Din păcate însă, se constată o scădere a ponderii respondenților care consideră că scopul social sau general definesc în *"mare sau foarte mare măsură întreprinderea lor"*: de la 76% în 2021 la 67%.

Dintre cei 2% care au spus categoric că *"nu"* acționează în scop social sau al comunității, 75% sunt case de ajutor reciproc și 25% societăți comerciale cu atestat. Casele de ajutor reciproc acționează conform legii proprii și statutelor în interesul membrilor – deci al unei colectivități. Cei mai mulți respondenți care au optat pentru *"Într-o mică măsură"* sunt societățile comerciale cu atestat (45%), CAR (27%), cooperative agricole (18%), și chiar și o asociație.

Totuși, un număr în creștere dintre întreprinderile participante sunt oarecum nesigure pe caracterul social al întreprinderii lor. Aproximativ 11% dintre ele consideră că acționează *"în mică măsură" sau "deloc în scop social"*, iar 22% *"într-o oarecare măsură"*.

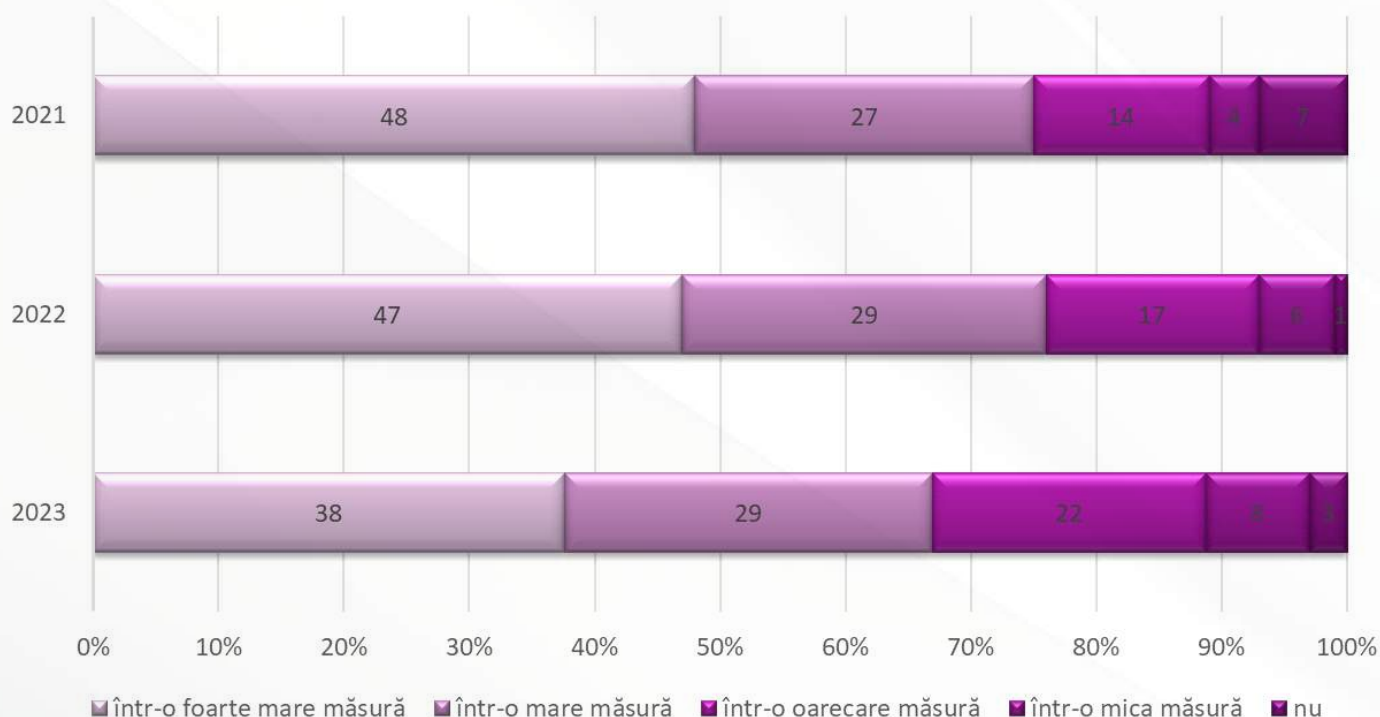
Legea economiei sociale nu oferă un cadru clar de organizare și funcționare ca întreprindere socială pentru societățile comerciale care, în conformitate cu legea lor de organizare și funcționare (Legea 31/1990), se constituie în **scop lucrativ și nu social**. Pentru a răspunde principiilor legii economiei sociale, considerăm că este necesară crearea unei noi forme juridice de **societate comercială cu scop social**.

De asemenea, legea nu oferă recunoaștere caracterului social/fără scop lucrativ dat prin legile de organizare și funcționare al asociațiilor și fundațiilor.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

FIGURA 26: CONȘTIENTIZAREA SCOPULUI SOCIAL ÎN RÂNDUL ÎNTREPRINDERILOR DE ECONOMIE SOCIALĂ 2021-2023 %

Impactul social

Întreprinderile respondente au fost întrebat ce categorie/categorii se potrivește cel mai bine misiunii și impactului social sau de mediu pozitiv pe care îl urmăresc prin activitatea lor.

Cele mai multe întreprinderi fac parte din categoria de organizații sau întreprinderi constituite de *producători, consumatori*: agricultură, retail/comerț, financiar, credit, servicii financiare, microfinanțare, energie, locuințe, cooperative funciare și forestiere și obști/composesorate – în care se încadrează casele de ajutor reciproc și cooperativele.

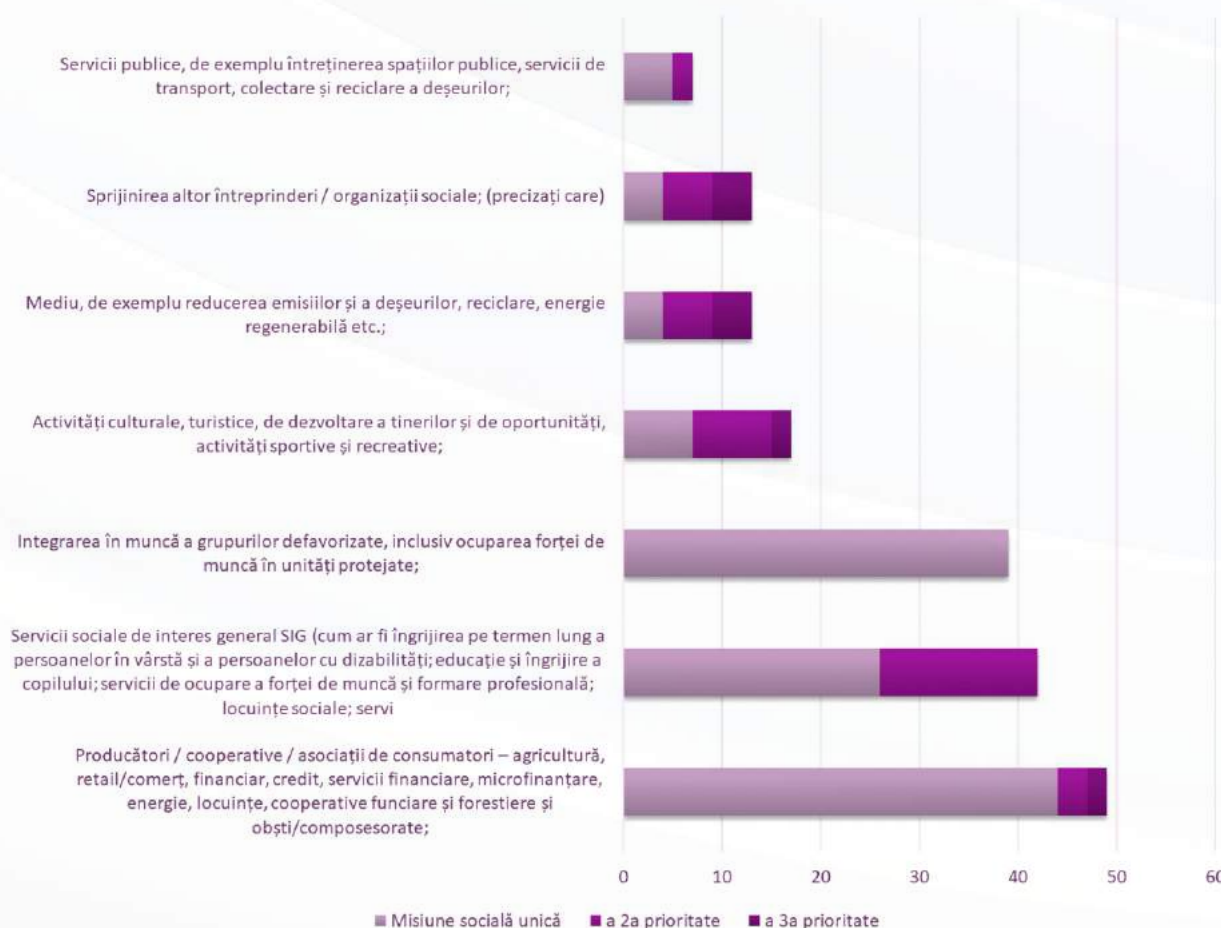
A doua cea mai numeroasă categorie este cea a "*Integrării în muncă a grupurilor defavorizate, inclusiv ocuparea forței de muncă în unități protejate*", respectiv a "*Serviciilor sociale de interes general SIG*"²², care sunt o a doua prioritate pentru multe organizații.

²²Include servicii cum ar fi îngrijirea pe termen lung a persoanelor în vârstă și a persoanelor cu dizabilități; educație și îngrijire a copilului; servicii de ocupare a forței de muncă și formare profesională; locuințe sociale; servicii medicale și medicale, locuințe temporare pentru reabilitarea fără adăpost a foștilor infractori, alte servicii sociale și economice ale persoanelor defavorizate și excluse, alte servicii sociale și comunitare etc.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

FIGURA 27: Impactul social și de mediu al întreprinderilor respondente la Barometru – număr de întreprinderi care au declarat acest tip de impact 2023

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

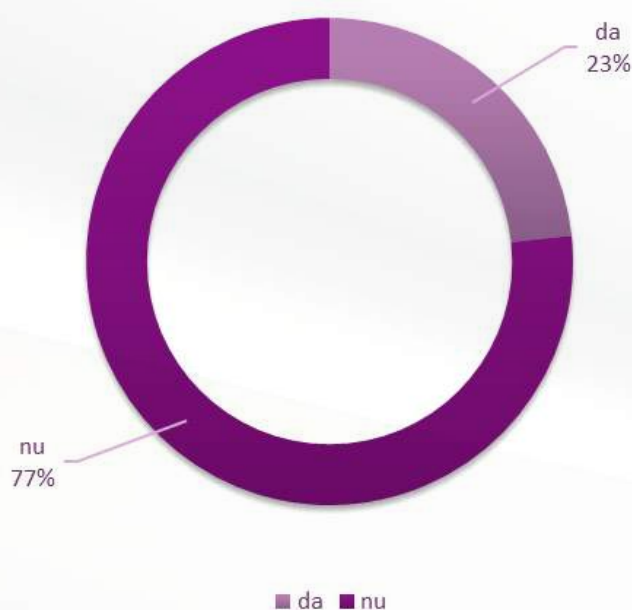
REZULTATE

3.2.3 Integrarea în muncă a grupurilor defavorizate în întreprinderi de economie socială

După cum se poate vedea din figura 44, mai mult de 30% dintre întreprinderile respodente (în scădere față de 2022 când 51,46% dintre respondenți aveau acest impact) au ca misiune unică *"Integrarea în muncă a grupurilor defavorizate, inclusiv ocuparea forței de muncă în unități protejate"*. 23% dintre întreprinderile respodente duc această misiune chiar în interiorul organizației, angajând în prezent persoane vulnerabile – numărul întreprinderilor care se atestază ca întreprinderi sociale de inserție fiind însă mult mai mic.

Prin persoane vulnerabile s-au avut în vedere persoane cu dizabilități, victime ale violenței în familie, persoane fără adăpost, persoane cu diferite adicții, respectiv consum de alcool, droguri, alte substanțe toxice, internet, jocuri de noroc etc., victime ale traficului de persoane, persoane private de libertate sau aflate în supravegherea serviciilor de probațiune, persoane cu afecțiuni psihice, persoane din comunități izolate, șomerii de lungă durată.

FIGURA 28: CONȘTIENTIZAREA SCOPULUI SOCIAL ÎN RÂNDUL ÎNȚEPRINDERILOR DE ECONOMIE SOCIALĂ 2021-2023 %

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

3.2.4 Acreditarea și sprijinul autorităților centrale din domeniu, autorităților locale și serviciilor sociale publice pentru întreprinderile de economie socială

Majoritatea întreprinderilor respondente au cel puțin o licență, acreditare sau autorizare. Dintre întreprinderile respondente, 60% dețin cel puțin o astfel de recunoaștere administrativă specifică domeniului social, un domeniu destul de strict reglementat și cu numeroase bariere administrative de operare, dar și altor domenii cum ar fi cel al serviciilor financiare, în care operează casele de ajutor reciproc sau [AFIN IFN S.A.](#). Unele întreprinderi dețin mai multe astfel de recunoașteri, iar 28,8% dintre cele chestionate intenționează să (mai) obțină astfel de recunoașteri în viitor.

După cum era de așteptat, cele mai multe dintre întreprinderi au atestat de *întreprindere socială*. Sunt atestate cu precădere societățile comerciale, acestea având nevoie de o recunoaștere a misiunii sociale, care nu le este dată strict de forma juridică. De remarcat însă că doar aproximativ 45% dintre întreprinderile respondente au optat pentru atestare – o rată mai mare decât anterior, Barometrul atrăgând în acest an mai mulți respondenți din categoria întreprinderilor sociale cu atestat decât în edițiile precedente.

Următoarea categorie de recunoașteri este cea de *instituție financiară non-bancară*, necesară *caselor de ajutor reciproc* pentru a opera în piața serviciilor financiare reglementată de Banca Națională a României.

Multe dintre întreprinderile de economie socială – 40% dintre respondenții la Barometru – operează fără atestat de întreprindere socială, recunoașterea oficială a autorităților prin atestat neaducându-le în practică niciun beneficiu, cu excepția posibilității de a accesa fonduri europene, opțiune valabilă doar pentru întreprinderile nou înființate.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

FIGURA 29: PONDEREA ÎNTREPRINDERILOR CARE DEȚIN O LICENȚĂ, ACREDITARE SAU AUTORIZARE % 2022-2023

Organizația / întreprinderea dvs. are în prezent vreo licență / acreditare / autorizare pentru vreun tip de serviciu public?
% 2022-2023

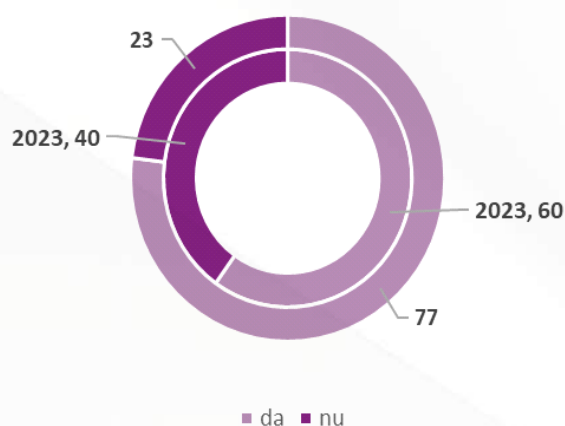
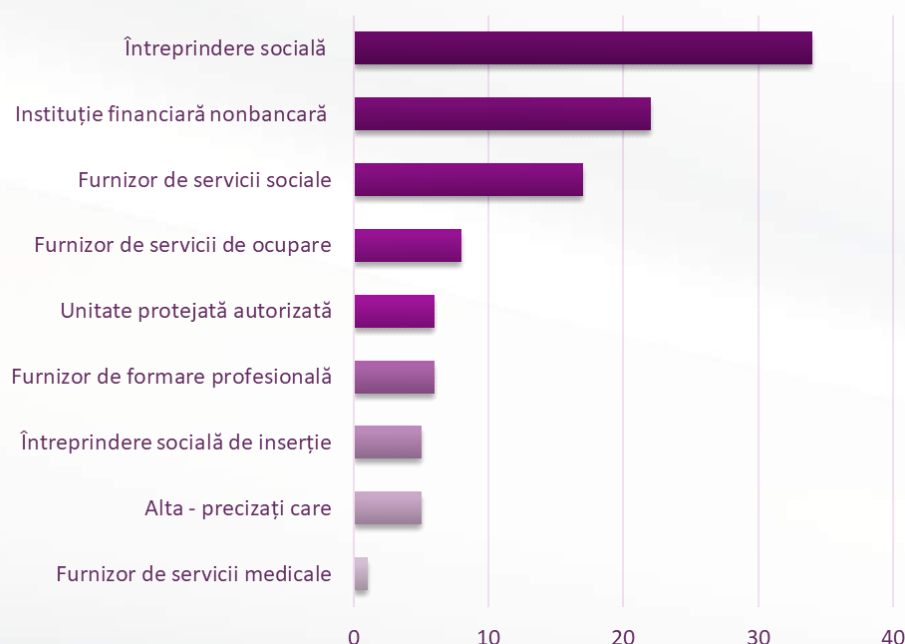

FIGURA 30: NUMĂR ÎNTREPRINDERI PE TIPURI LICENȚE, ACREDITĂRI, AUTORIZĂRI

Accreditări, autorizări, licențe deținute de organizațiile / întreprinderile de economie socială
respondente Barometru 2023 - număr întreprinderi

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

La categoria "altele", întreprinderile au menționat licențe de transport public, spre exemplu, printre respondenți fiind inclusiv asociații de autorități publice locale – de dezvoltare intercomunitară.

Se constată că numărul *unităților protejate autorizate* este mai mare decât al *întreprinderilor sociale de inserție*, având în vedere regimul fiscal financiar mai favorabil pentru primele. Deși mult mai multe întreprinderi au ca misiune integrarea în muncă a lucrătorilor vulnerabili, ponderea celor care obțin o atestare ca *întreprindere socială de inserție* este foarte mică – un alt statut prevăzut de legislație, dar care nu are nici un fel de măsuri de sprijin, ci numai constrângeri de funcționare.

19% dintre întreprinderile respondente intenționează să obțină acreditări, atât dintre cele care dețin cel puțin o acreditare, cât și din rândul celor care nu au astfel de certificări în prezent. Această tendință se manifestă în cea mai mare parte în rândul celor care dețin deja o astfel de recunoaștere (88%), practica administrativă anterioară fiind desigur utilă. Astfel de recunoașteri sunt necesare pentru a putea funcționa eficient, de exemplu, în domenii care necesită competențe diverse, precum integrarea în muncă a lucrătorilor vulnerabili.

- **Sprijinul autorităților centrale din domeniu, al autorităților locale și serviciilor sociale publice pentru întreprinderile de economie socială**

Aproape jumătate dintre întreprinderile de economie socială respondente încă nu înțeleg importanța parteneriatului și a colaborării cu autoritățile publice – sau poate înțeleg în sens strict importanța autonomiei lor față de acestea. Așteptările lor de sprijin din partea autorităților și serviciilor publice sunt foarte reduse.

49% dintre întreprinderile de economie socială respondente consideră că "**nu e cazul**" ca *autoritățile centrale și serviciile deconcentrate ale acestora* să le sprijine. Această pondere scade la 42% în cazul *Administrației Centrale și Serviciilor Deconcentrate ale Ministerului Muncii și Protecției Sociale - agenții din subordine - AJOFM*, deși aceste entități sunt direct responsabile de domeniul economiei sociale și de rezolvarea problemelor sociale și de integrare în muncă. Așteptările scad și mai mult în ceea ce privește *Direcția Județeană de Asistență Socială și Protecția Copilului / Serviciul Public de Asistență Socială*, unde 55% din respondenți (în creștere față de 43,6% în 2022) consideră că nu ar trebui să primească sprijin. În cazul consiliilor județene, procentul este de 47% (în creștere de la 43% în 2022), și de 38% în cazul consiliilor locale.

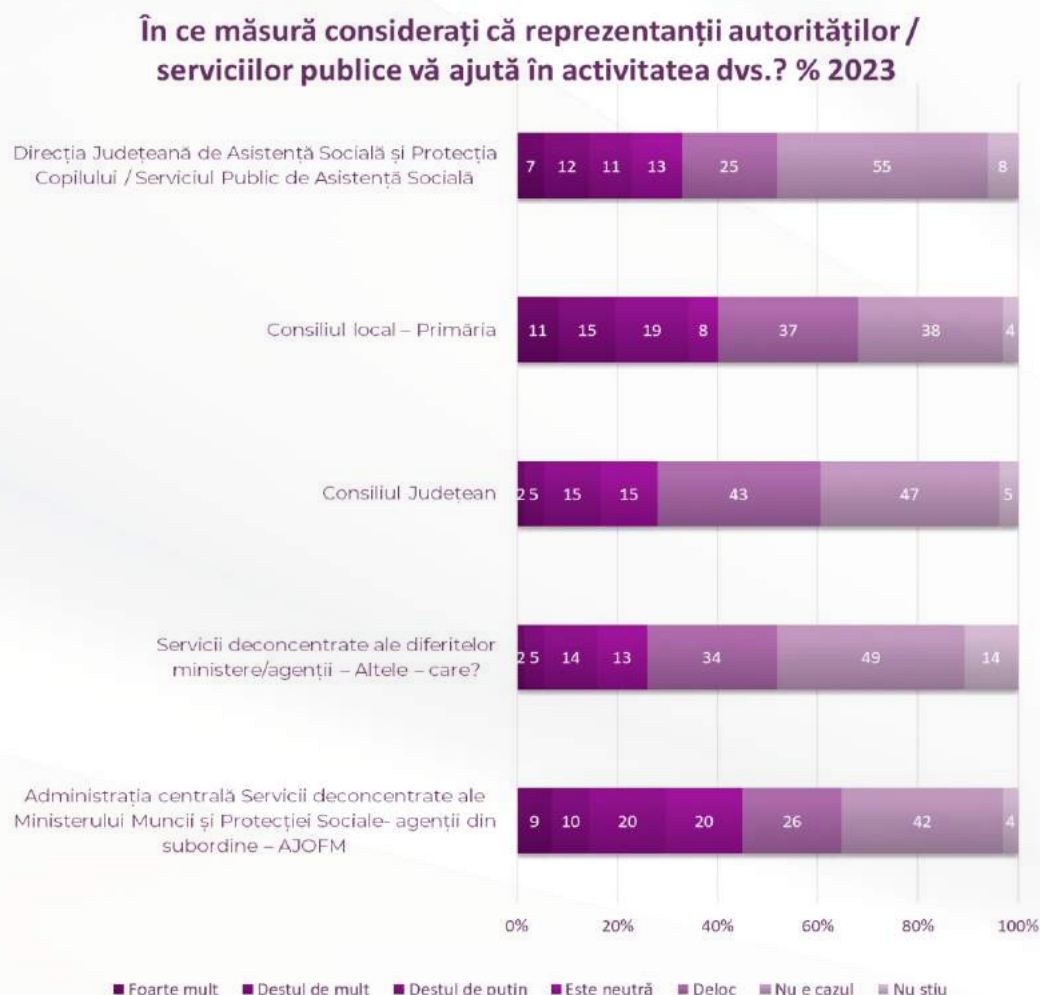
3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

După cum se poate vedea din figura 24, peste 66% dintre întreprinderi apreciază că serviciile deconcentrate ale principalelor autorități în domeniu – Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Agenția Națională de Ocupare a Forțelor de Muncă – le ajută *"într-o mică măsură"*, sau *"deloc"*, sau sunt *"neutre"* față de activitatea lor.

26% dintre întreprinderile de economie socială consideră că primesc *"destul și foarte mult sprijin"* de la autoritățile publice locale, respectiv 19% de la servicii sociale județene și locale. Tot în proporție de 19% sunt și întreprinderile care primesc sprijin de la Administrația centrală Servicii deconcentrate ale Ministerului Muncii și Protecției Sociale - agenții din subordine – AJOFM.

FIGURA 31: Sprijin pentru întreprinderile de economie socială – autorități publice centrale - servicii deconcentrate (evaluarea respondenților la Barometru 2023)

Autoritățile publice locale și centrale nu oferă sprijin întreprinderilor de economie socială decât într-o mică măsură – fie necunoscând la rândul lor modalitățile concrete în care le-ar putea acorda sprijin, fie considerând că finanțarea europeană este suficientă ca și sprijin public, în cazul celor care beneficiază de acesta.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

3.2.5 Evaluarea cadrului legal pentru economia socială

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) a dezvoltat un instrument de evaluarea a cadrului național de existență și operare a economiei sociale, cu scopul elaborării de politici publice mai bune pentru acest sector.

1. Cultura antreprenoriatului social
2. Cadrul instituțional
3. Cadre juridice și de reglementare
4. Accesul la finanțare
5. Accesul la piețe
6. Competențe și dezvoltarea afacerilor
7. Măsurarea, administrarea și raportarea impactului

Barometrul de anul acesta a solicitat respondenților evaluarea lor privind măsura în care cadrul legal din România răspunde standardelor de calitate propuse de OECD, în matrice pentru cadrele juridice și de reglementare generale, recunoașterea sectorului.

Respondenții au considerat că *"Legislația din România recunoaște, diferențiază și sprijină în mod eficient întreprinderile de **economie socială** într-o mică măsură"*. La întrebarea *"Conținutul legislației este adecvat nevoilor și realităților organizației/întreprinderii dumneavoastră?"*, respondenții consideră că actualul cadru legal general recunoaște, sprijină, diferențiază doar în mică măsură, că mai degrabă nu oferă sprijin și nu este adecvat nevoilor pentru majoritatea respondenților.

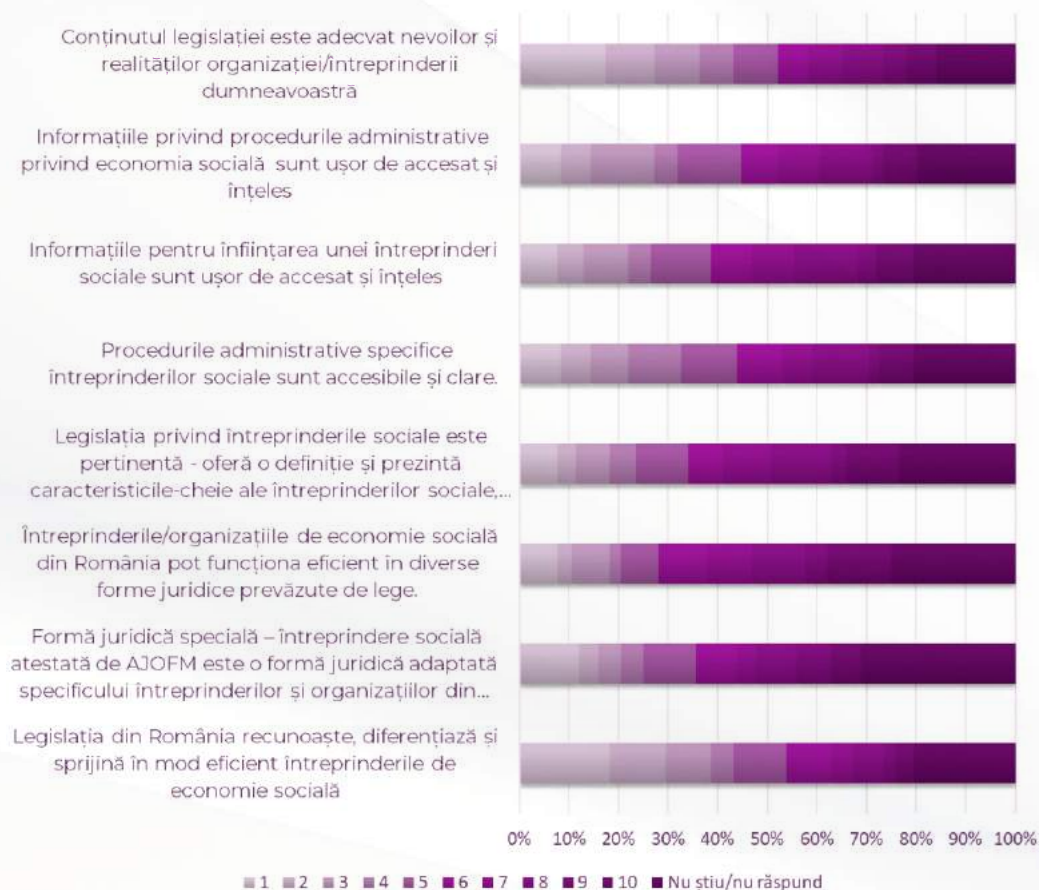
Se pare că respondenții consideră benefic faptul că legislația permite mai multor forme juridice să fie considerate parte a economiei sociale, și că *"Întreprinderile/organizațiile de economie socială din România pot funcționa eficient în diverse forme juridice prevăzute de lege"*. Într-o măsură mai mică *"Informațiile privind procedurile administrative privind economia socială sunt ușor de înțeles"*. Nici nu este de mirare, dat fiind că Legea 219/2015 se referă în cea mai mare parte la întreprinderile sociale, lăsând celelalte tipuri de persoane juridice fără o recunoaștere clară ca aparținând din economia socială.

În ceea ce privește **"Formă juridică specială – întreprindere socială atestată de AJOFM"** respondenții au considerat că:

- Informațiile pentru înființarea unei întreprinderi sociale sunt relativ *"ușor de accesat"*, dar că *"procedurile administrative specifice întreprinderilor sociale sunt doar parțial accesibile și clare"*.
- Legislația privind întreprinderile sociale este *"într-o mai mică măsură însă pertinentă - oferă o definiție și prezintă caracteristicile-cheie ale întreprinderilor sociale, activitățile pe care le pot desfășura acestea"*, fiind totuși o formă juridică oarecum adaptată specificului întreprinderilor și organizațiilor din acest sector.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023 REZULTATE

FIGURA 32: EVALUAREA CADRULUI LEGAL DIN ROMÂNIA PENTRU ECONOMIA SOCIALĂ SI ÎNTREPRINDERILE SOCIALE BAROMETRU 2023

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

Respondenții au fost rugați să explice evaluarea lor și să ofere sugestii pentru îmbunătățirea situației. Includem aici comentariile primite:

- **Proceduri administrative întreprinderi sociale, compartimentele de economie socială ale AJOFM**
 - ✓ *"Personalul angajat în domeniul economiei sociale aparținând instituțiilor statului trebuie să fie mai bine informat. De multe ori nu am primit răspunsuri clare."*
 - ✓ *"Simplificare raportari pentru întreprinderile sociale, cum se justifică 90% scop social".*
 - ✓ *"Instituțiile responsabile de economia socială nu sprijină întreprinderile sociale cu absolut nimic și pun piedici prin controale excesive și situații stufoase pe care le cer întreprinderilor sociale".*
- **Cadrul legal general**
 - ✓ *"Punerea în practică a legislației este o problemă, nu avem Consiliul pentru monitorizare și zero beneficii".*
 - ✓ *"Recunoașterea automată a asociațiilor și fundațiilor ca fiind întreprinderi sociale, s-ar impune! Asociațiile și Fundațiile care sunt ÎSI ar trebui să poată avea acces automat la toate produsele bancare, fondurile de garantare și finanțările destinate mediului economic, chiar dacă activitatea economică este furnizată prin ONG".*
 - ✓ *"Îmbunătățirea/simplificarea legislației".*
- **Măsuri de sprijin, avantaje fiscale**
 - ✓ *"Corelarea legislației, există numeroase neconcordanțe între legea economiei sociale și numeroasele acte normative care o fac de neaplicat, de exemplu scutirile de impozite".*
 - ✓ *"Ar trebui scutite de impozit pe profit".*
 - ✓ *"Legislația este ambiguă și nu oferă întreprinderilor sociale acreditate decât obligații și nici un beneficiu".*
 - ✓ *"Trebuie schimbată legislația cu implicarea actorilor implicați direct în economia socială".*
 - ✓ *"Atestarea ca ÎS aduce birocrație și obligații certe și nici un beneficiu real".*

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

- **Alte probleme**

- ✓ *"Prea multe necunoscute, dacă nu ești îndrumat de cineva e cam greu să te descurci".*
- ✓ *"Să existe facilități la angajarea persoanelor (în mod special cele defavorizate)".*

- **Măsuri de sprijin din partea autorităților publice, inclusiv cele prevăzute de Legea economiei sociale**

Deși Legea economiei sociale prevede o serie de măsuri de sprijin, multe dintre organizații, fie nu le cunosc, fie nu le solicită. A crescut totuși destul de mult numărul celor care cunosc măsurile de sprijin. Rămâne foarte mare numărul celor care nu le solicită – rațiunile pot fi multiple – procedurile de acces nu există, sunt neclare, șansele de obținere sunt foarte mici, etc.

Cele mai multe întreprinderi au beneficiat de două dintre măsuri și anume:

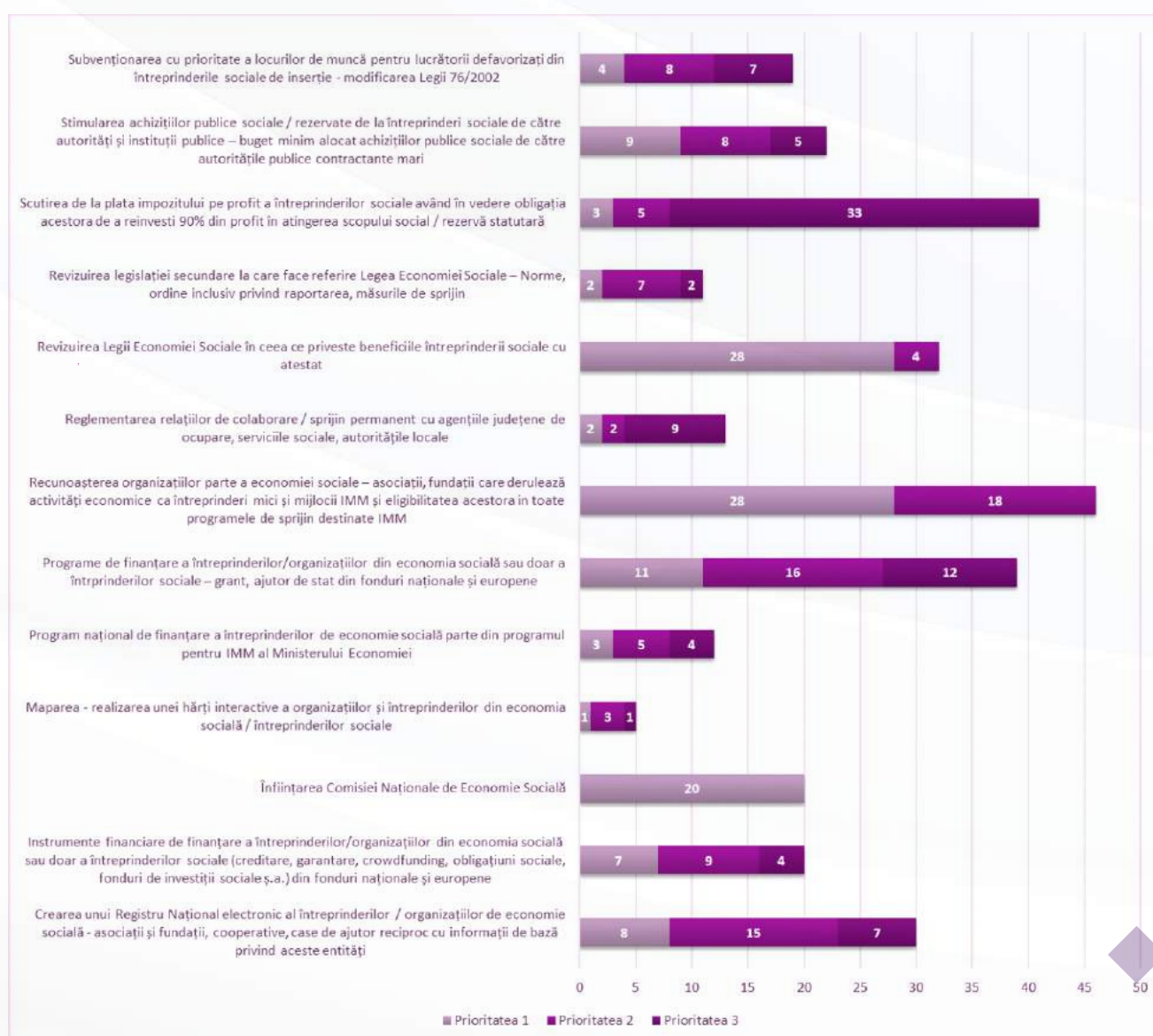
- ✓ *"Elaborare implementare Plan județean de inserție socio-profesională în colaborare AJO FM -DGASPC" și "Sprijin în promovarea turismului și activităților conexe acestuia, prin valorificarea patrimoniului istoric și cultural local".*
- ✓ *Îmbucurător este și accesul ușor crescut la "Subvenționarea locurilor de muncă ale lucrătorilor defavorizați - cheltuielilor cu forța de muncă ex. plata contribuțiilor pentru aceștia, asigurarea unui buget suficient pentru toate convențiile de muncă cu lucrători defavorizați încheiate Legea 76/2002" și la "Subvenționarea serviciilor sociale sau de ocupare furnizate grupurilor vulnerabile".*

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

Priorități legislative

**FIGURA 33: PRIORITĂȚI LEGISLATIVE ÎN ECONOMIA SOCIALĂ
(RESPONDENȚI BAROMETRU 2023)**

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

Principalele modificări legislative necesare în viziunea respondenților sunt:

- **Pentru ansamblul actorilor economiei sociale:**
 - ✓ *Recunoașterea organizațiilor parte a economiei sociale – asociații, fundații, case de ajutor reciproc ca întreprinderi mici și mijlocii IMM (46);*
 - ✓ *Programe de finanțare a întreprinderilor/organizațiilor din economia socială sau doar a întreprinderilor sociale – grant, ajutor de stat din fonduri naționale și europene (39);*
 - ✓ *Crearea unui Registru Național electronic al întreprinderilor / organizațiilor de economie socială - asociații și fundații, cooperative, case de ajutor reciproc cu informații de bază privind aceste entități (30).*
- **Pentru întreprinderile sociale:**
 - ✓ *Scutirea de la plata impozitului pe profit a întreprinderilor sociale având în vedere obligația acestora de a reinvesti 90% din profit în atingerea scopului social/rezervă statutară;*
 - ✓ *Revizuirea Legii Economiei Sociale în ceea ce privește beneficiile întreprinderii sociale cu atestat.*
- **Recunoașterea organizațiilor/întreprinderilor de economie socială ca IMM**

Cea mai importantă prioritate legislativă susținută de cei mai mulți dintre respondenți este una care vizează toate sectoarele care fac parte din economia socială: *"Recunoașterea organizațiilor parte a economiei sociale – asociații, fundații, case de ajutor reciproc ca întreprinderi mici și mijlocii IMM (cooperativele sunt recunoscute ca IMM)"*.

Politica publică pentru sectorul economiei sociale din România este tributară domeniului de reglementare al ministerului inițiator, respectiv Ministerul Muncii și Protecției Sociale. Întreprinderile de economie socială nu sunt, de cele mai multe ori, luate în considerare în procesul de elaborare a politicilor pentru întreprinderi, domeniu de reglementare al Ministerului Economiei. Dintre entitățile economiei sociale, **numai cooperativele** sunt integrate în politicile privind întreprinderile, mai precis întreprinderile mici și mijlocii. De altfel, în cadrul Ministerului Economiei a funcționat cu întreruperi o agenție pentru IMM-uri, sub titulatura de Agenția pentru IMM și cooperatie.

Legea națională cadru pentru întreprinderi *"Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii"* are la articolul 1 o **definiție limitativă** a întreprinderii, restrângându-l la forme de organizare a unei activități economice, autonomă patrimonial în **scopul obținerii de profit**, și la următoarele forme legale *"societăți comerciale, societăți cooperative, persoane fizice care desfășoară activități economice în mod independent și asociații familiale"*. Această definiție contravine celei dată de Comisia Europeană pentru IMM-urilor și care se regăsește în Recomandarea 2003/361/CE. Un proiect de lege de modificare a articolului 2 din lege pentru a include toate formele juridice a fost respins în Parlament în anul 2015.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

TABEL 25: COMPARAȚIE ÎNTRE DEFINIȚIA ÎNTREPRINDERII DIN LEGEA IMM DIN ROMÂNIA ȘI RECOMANDAREA EUROPEANĂ ÎN MATERIE

Reglementări – recomandări – practică europeană	Legislația națională România
<i>Recomandarea nr. 361/2003 privind definirea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii</i> ... în conformitate cu articolele 48, 81 și 82 din tratat, astfel cum sunt acestea interpretate de Curtea de Justiție a Comunităților Europene, este necesar să se considere întreprindere orice entitate, indiferent de forma juridică, care desfășoară o activitate economică, inclusiv, în special, entitățile care desfășoară o activitate artizanală și alte activități cu titlu individual sau familial, societățile de persoane sau asociațiile care desfășoară în mod obișnuit o activitate economică.	<i>Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii Art. 2</i> Prin întreprindere se înțelege orice formă de organizare a unei activități economice, autonomă patrimonial și autorizată potrivit legilor în vigoare să facă acte și fapte de comerț, în scopul obținerii de profit, în condiții de concurență, respectiv: societăți comerciale, societăți cooperative, persoane fizice care desfășoară activități economice în mod independent și asociații familiale autorizate potrivit dispozițiilor legale în vigoare. La aliniatul (2) se precizează "<i>Prevederile prezentei legi sunt aplicabile și asociațiilor și fundațiilor, cooperativelor agricole și societăților agricole care desfășoară activități economice</i>".²³ Acest aliniat este ignorat în practică de toate autoritățile care au programe de sprijin IMM.

O prevedere a Legii cadru 219/2015, care vizează includerea întreprinderilor sociale într-un program special în cadrul programelor de finanțare pentru IMM-uri, nu a fost niciodată pusă în practică.

²³ Art. 2 a fost modificat de pct. 1 al art. I din LEGEA nr. 62 din 30 aprilie 2014, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 328 din 6 mai 2014.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

TABEL 26: CADRU LEGAL PENTRU PROGRAME DE SPRIJIN DESTINATE ÎNTEPRINDERILOR SOCIALE ÎN CADRUL PROGRAMELOR NAȚIONALE DESTINATE IMM

Legea cadru a economiei sociale – Legea nr. 219/215	Legea cadru pentru întreprinderi mici și mijlocii – Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii
Art. 21. - (3) Întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție pot beneficia anual de programul pentru stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor din sfera economiei sociale în conformitate cu prevederile art. 25 ¹ lit. d) din Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, cu modificările și completările ulterioare, referitoare la Programele naționale destinate finanțării întreprinderilor mici și mijlocii care se derulează de către autoritatea publică centrală cu atribuții în domeniul întreprinderilor mici și mijlocii.	Art. 25. - (1) Guvernul aprobă anual programe de încurajare și de stimulare a înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii pe baza programelor elaborate de Agenția Națională pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii și Cooperatie, cu consultarea organizațiilor de reprezentare a intereselor întreprinderilor mici și mijlocii.

În practică, această prevedere se dovedește a fi mult mai slabă decât cea din Legea cadru a cooperăției 1/2005, care spune *Societățile cooperative beneficiază de toate măsurile promovate de statul român pentru societățile comerciale* (art. 108).

În lipsa unei astfel de prevederi, organizațiile și întreprinderile din economia socială nu beneficiază de **condiții de concurență echitabile**. Legea IMM-urilor, care favorizează aceste întreprinderi, exclude organizațiile din economia socială de la beneficiile sale, afectând astfel capacitatea acestor jucători de a concura corect pe piață.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

3.2.6 Economia socială și tranziția verde și digitală

Schimbările climatice și degradarea mediului sunt o amenințare existențială pentru Uniunea Europeană și pentru întreaga lume. Pentru a contracara aceste provocări, UE a lansat Pactul Verde European, noua strategie pentru creștere economică a Europei, care pune accent pe competitivitate și utilizarea eficientă a resurselor. Pactul Verde European urmărește atingerea neutralității climatice a Europei până în 2050, prin stimularea tehnologiilor verzi, activităților durabile în industrie și transport, și prin reducerea poluării. Economia socială are un rol esențial în transformarea provocărilor legate de schimbările climatice și de mediu în oportunități, printr-o tranziție justă și incluzivă pentru toți.

Anumite părți din cadrul economiei sociale contribuie la dubla tranziție verde și digitală prin furnizarea de bunuri și de servicii durabile și prin reducerea decalajului digital. Modelele lor de afaceri participative, care iau în considerare nevoile cetățenilor, ale angajaților și ale altor părți interesate, contribuie la asigurarea echității tranzițiilor.

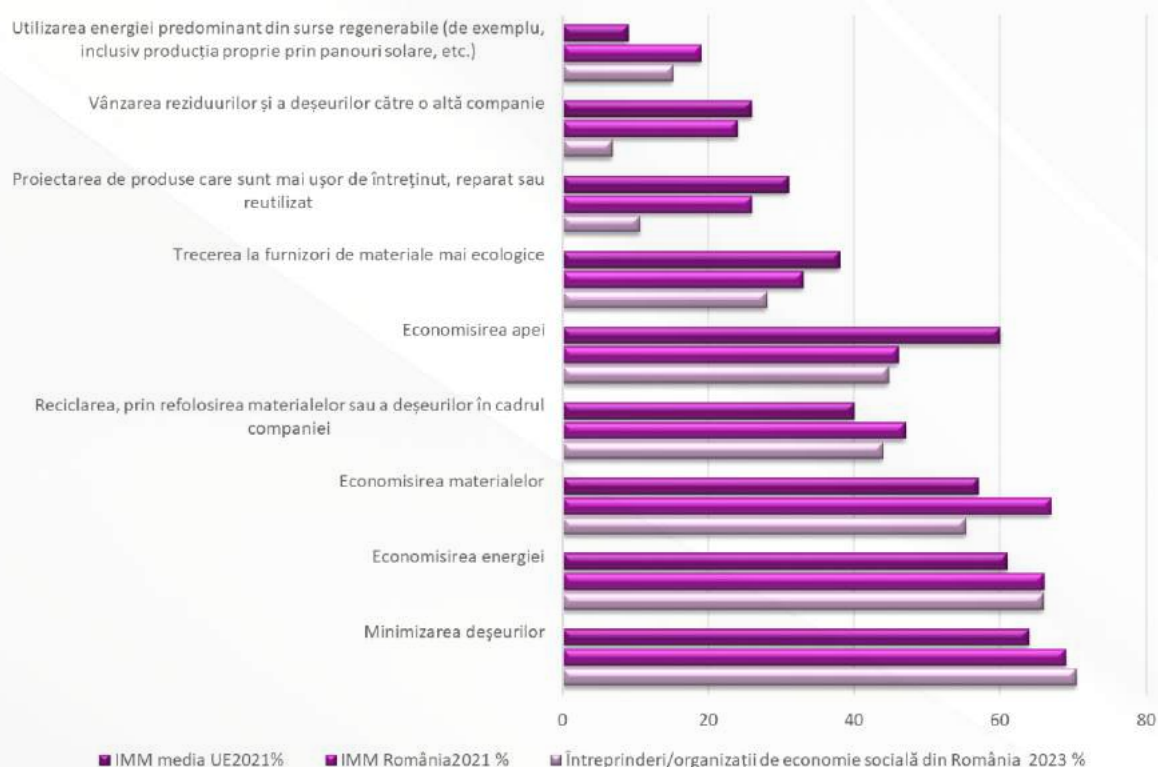
În cadrul Barometrului 2023, am analizat tendințele și provocările cu care se confruntă întreprinderile de economie socială, în special în ceea ce privește adoptarea unor modele de afaceri mai durabile și digitalizarea operațiunilor. Am realizat o evaluare a gradului de angrenare al întreprinderilor și organizațiilor din economia socială, luând în considerare măsurile pentru tranziția verde. Am folosit aceleași dimensiuni urmărite de Eurobarometrul Flash privind întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri), eficiența resurselor și piețele verzi realizat de Comisia Europeană în 2021.

Rezultatele ne arată că întreprinderile și organizațiile din economia socială din România întreprind deja numeroase acțiuni de fond pentru a-și tranzita operațiunile către unele sustenabile în raport cu mediul înconjurător. De fapt, toate întreprinderile respondente la Barometru întreprind cel puțin una dintre acțiunile enumerate în sondaj, pentru a deveni mai eficiente din punct de vedere al resurselor.

Sondajul a analizat performanța și acțiunile întreprinderilor și organizațiilor din economia socială pentru a deveni mai eficiente din punct de vedere al resurselor. Se poate observa ca ponderea acțiunilor întreprinderilor și organizațiilor din economia socială este apropiată de cea a IMM-urilor din România și UE, în unele cazuri fiind superioară sau egală (*Minimizarea deșeurilor și Economisirea energiei*), în cele mai multe ponderea acestor preocupări fiind însă inferioară. Rezultatele sunt sigur influențate și de ponderea sectoarelor de activitate, în sectorul de economie socială predominând serviciile față de producție.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023 REZULTATE

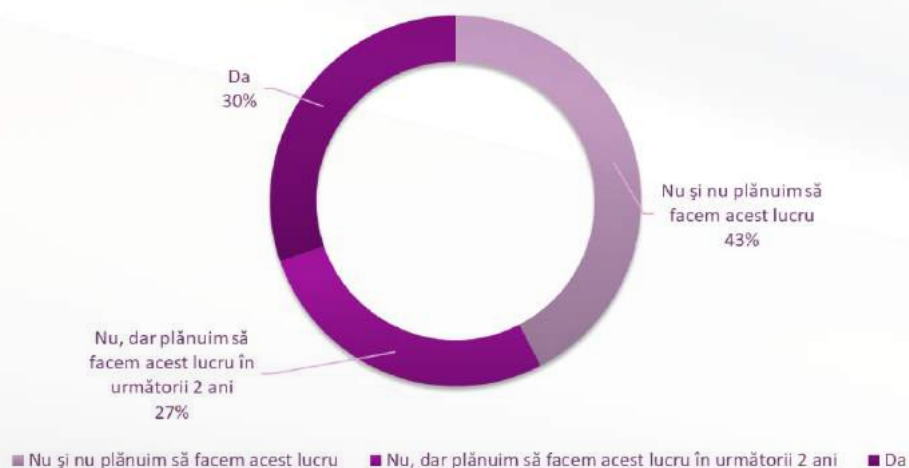
FIGURA 35: ECONOMIE VERDE ȘI CIRCULARĂ – ÎNTREPRINDERI DE ECONOMIE SOCIALĂ - RESPONDENTE BAROMETRU 2023 %, IMM ROMÂNIA ȘI UE % 2021 EUROBAROMETRU FLASH 486

Produsele și serviciile ecologice sunt acele produse și servicii care au ca principal obiectiv diminuarea riscurilor de mediu, reducerea poluării și a consumului de resurse.

FIGURA 36: PRODUSE ȘI SERVICII VERZI – ÎNTREPRINDERI DE ECONOMIE SOCIALĂ RESPONDENTE BAROMETRU %

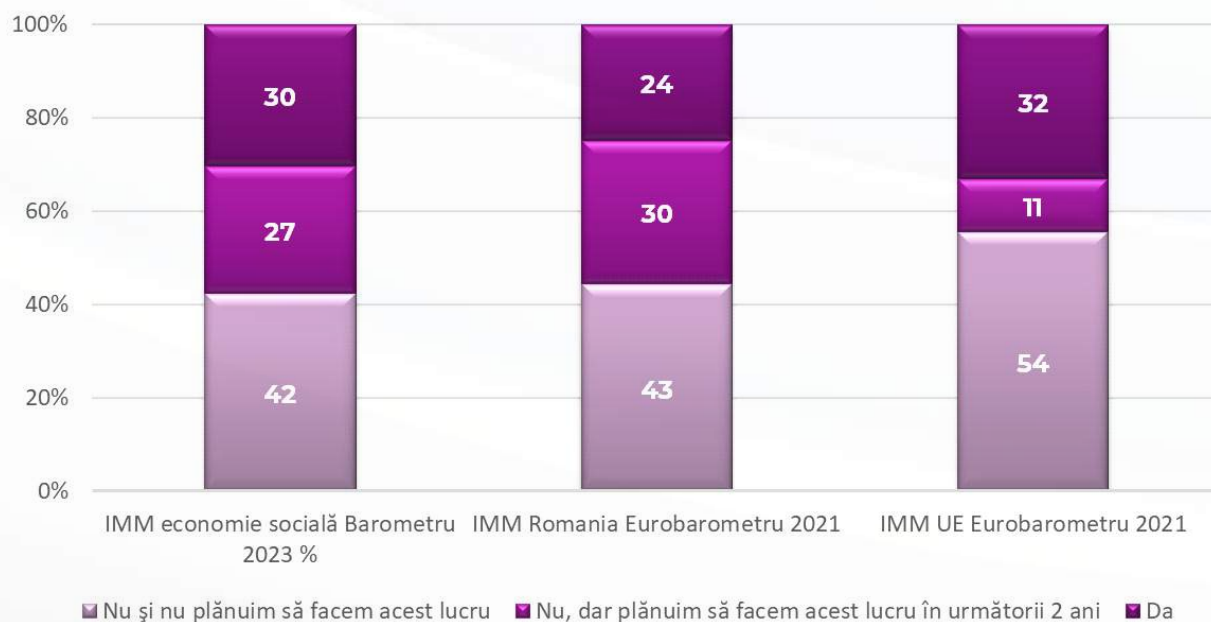
Compania dvs. oferă produse sau servicii ecologice?

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023 REZULTATE

În 2023, aproximativ o treime dintre IMM-urile de economie socială din România (30%) ofereau produse sau servicii ecologice, iar alte 27% intenționau să facă acest lucru în următorii doi ani. Ponderea întreprinderilor din economia socială care oferă produse verzi în 2023 era mai mare decât media din sectorul IMM-urilor din România, dar puțin sub media UE. În concluzie, putem spune că sectorul economiei sociale din România este, în general, mai 'verde' decât sectorul IMM-urilor în ansamblu.

FIGURA 37: PRODUSE SAU SERVICII ECOLOGICE, ÎNTEPRINDERI DE ECONOMIE SOCIALĂ, IMM ROMÂNIA ȘI UE %

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

- **Digitalizarea întreprinderilor de economie socială**

Tehnologiile digitale prezintă un potențial enorm de creștere, deschizând accesul întreprinderilor la o nouă generație de tehnologii. Este important însă ca transformarea digitală a societății și economiei să aducă beneficii tuturor și să nu creeze noi inegalități, sau să le adâncească pe cele deja existente. Există soluții digitale care pun oamenii și nevoile lor pe primul loc, oferind accesul întreprinderilor la noi oportunități de inovare socială.

Comisia Europeană monitorizează progresele înregistrate de statele membre în domeniul digital și publică rapoarte anuale privind Indicele economiei și societății digitale (DESI).

Am reluat în Barometrul economiei sociale 2023 o parte a întrebărilor adresate tuturor IMM-urilor din Europa în cadrul Digital ScoreBoard al Comisiei Europene 2023 – indicatorii referitor la comerțul electronic și afaceri electronice.

La site web cu funcționalități mai sofisticate, s-a avut în vedere prezența pe site a unor cataloage de produse sau liste de prețuri (webacc), posibilități pentru vizitatori de a personaliza sau proiecta produsele (webctm), urmărirea comenzilor disponibile online (webot) sau conținut personalizat pe site-ul web pentru vizitatori obișnuiți/repetati (webper).

La *ecommerce* s-a avut în vedere ca cel puțin 1% din totalul vânzărilor să fie realizate prin orice rețea informatică pentru vânzări (site-uri web, și alte mijloace de transfer electronic de date, cu excepția e-mailurilor tastate manual).

Întreprinderile de economie socială stau mai bine decât media IMM din România la doi dintre cei patru indicatori măsurați și anume: site web – pagină proprie și utilizarea social media. Gradul lor de sofisticare este însă mai redus, doar 16,7% dintre întreprinderile de economie socială având un site web cu funcționalități sofisticate, față de 46,3% media IMM din România.

Atât la întreprinderile de economie socială cât și la media IMM se observă o scădere în 2023 față de perioada pandemiei – 2022, respectiv 2021. De asemenea, volumul vânzărilor online este semnificativ mai mic la întreprinderile de economie socială și în scădere dramatică față de 2022.

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2023

REZULTATE

TABEL 27: TEHNOLOGII DIGITALE FOLOSITE DE ÎNȚREPRINDERILE RESPONDENTE

Ce tehnologii digitale are / folosește în prezent întreprinderea dvs.?	Întreprinderi de economie socială % Barometru 2022	Întreprinderi de economie socială % Barometru 2023	IMM 2021 Eurostat %	IMM 2023 Eurostat %
Întreprinderea are un site web cu funcționalități mai sofisticate	21.1	16,7	48,1	46,3
Ecommerce	32.1	9,1	10,2 ²⁵	11,5
Întreprinderea are un site web sau o pagină proprie	68.8	59,8	51,2 ²⁶	49,8
Întreprinderea utilizează social media	76.1	67,4	36,1 ²⁷	40,5 ²⁸

²⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_ec_eseln2/default/table?lang=en&category=isoc.isoc_e.iso_c_ec

²⁶ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_ciweb__custom_10367706/default/table?lang=en

²⁷ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_cisnt/default/table?lang=en&category=isoc.isoc_e.isoc_cism

²⁸ idem

4. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA – DATE SINTETICE, CONCLUZII PRINCIPALE, PROVOCĂRI ȘI RECOMANDĂRI

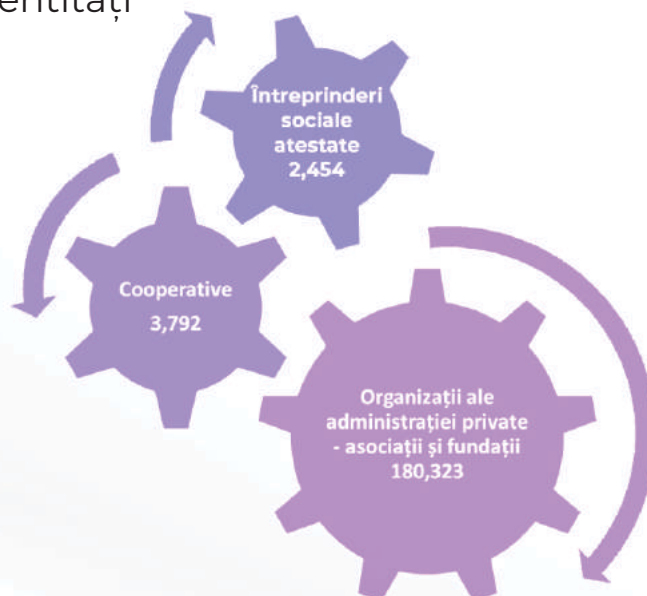
• Economia socială - un mare angajator în România

Economia socială este o forță importantă, având un număr mare și în creștere de întreprinderi și organizații, dar și de angajați – chiar dacă recunoașterea sa ca sector de către autoritățile publice este una redusă.

Numărul total de entități a ajuns la 186.629²⁹ (în creștere față de Barometrul din 2022, când era de 172,880) și cu un total de 171.434 de lucrători angajați (față de 151,729 angajați anterior).

Economia socială în România este reprezentată în cea mai mare parte de organizațiile non-profit, asociațiile, fundațiile și casele de ajutor reciproc având cea mai mare pondere în rândul organizațiilor de economie socială, atât ca număr de organizații cât și ca angajatori.

Economia socială din România (2023) Număr de entități

Cea mai mare pondere ca angajator o înregistrează tot sectorul asociațiilor și fundațiilor, cu 143.805 lucrători (față de 112.656 anterior), ceea ce reprezintă o creștere de 83,9% (comparativ cu 74% anterior) din totalul locurilor de muncă din sectorului economiei sociale. Derularea de activități economice de către asociații și fundații rămâne însă o practică nu foarte frecvent întâlnită – nu am putut din păcate evalua frecvența acesteia. Cu toate acestea, conform definiției europene, asociațiile și fundațiile rămân parte a economiei sociale.

Cooperativele sunt mult mai puțin numeroase. Totuși, ponderea ca angajator a cooperativelor rămâne importantă, 15% dintre lucrătorii din economia socială activând în acest sector – în scădere drastică de la 25% în Barometrul anterior.

²⁹186.629 entități – datele include totalul asociațiilor, fundațiilor și cooperativelor – alte forme legale conform INS la 2021, întreprinderi sociale la 2023

4. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA – DATE SINTETICE, CONCLUZII PRINCIPALE, PROVOCĂRI ȘI RECOMANDĂRI

TABEL 28: NUMĂR ENTITĂȚI ECONOMIE SOCIALĂ, PE TIPURI (2021-2023)

Tip entitate	2021	2022	2023
Asociații și fundații – organizații neguvernamentale non-profit, din care:	174.710	180.323	
Case de ajutor reciproc	5.216	5.134 ³⁰	
Cooperative	3.792		
Întreprinderi sociale		2.514	2.454
Total			

Sursa: Baza de date Tempo, INS – organizații ale administrației private pentru asociații și fundații, alte persoane juridice – cooperative, Registrul întreprinderilor sociale atestate, ANOFM (decembrie 2023)

FIGURA 38: NUMĂR DE ANGAJAȚI, ECONOMIA SOCIALĂ, PE TIPURI DE ENTITĂȚI (2021)

³⁰ Registrul întreprinderi sociale ANOFM martie 2022

4. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA – DATE SINTETICE, CONCLUZII PRINCIPALE, PROVOCĂRI ȘI RECOMANDĂRI

- **Atestarea ca întreprindere socială strict legată de accesarea de fonduri europene ca start-up, nu garantează continuarea misiunii sociale după terminarea perioadei de sustenabilitate a finanțării.**

Doar 0,9% dintre organizațiile de economie socială, aleg să obțină atestarea ca întreprinderi sociale, un procent care a rămas constant față de raportul anterior. Acest fapt sugerează că atestatul nu oferă motivații suficiente, nefiind însoțit de nici un fel de măsuri de sprijin ulterioare fazei de start-up finanțate din fonduri europene. Cea mai mare parte dintre întreprinderile sociale atestate sunt societăți comerciale, aceasta fiind singura formă legală care are nevoie de atestarea explicită a scopului social printr-un act administrativ. Din păcate, multe renunță la atestat și la misiunea socială după încheierea perioadei de sustenabilitate a proiectelor europene. Astfel, aceste finanțări nu au o contribuție sustenabilă la dezvoltarea sectorului economiei sociale. Celelalte forme juridice, precum asociațiile, fundațiile, casele de ajutor reciproc și cooperativele nu au nevoie de atestarea scopului social, deoarece acesta este consfințit chiar în legile lor de organizare și funcționare.

Întreprinderile sociale au o evoluție inegală și un grad mare de dependență de fondurile europene. Se constată un număr mare de atestări ca întreprinderi sociale în rândul celor finanțate prin fonduri europene, în timp ce alte întreprinderi nu optează pentru acest statut. Cu 1,682 de lucrători, ponderea ca angajator a întreprinderilor sociale este în continuare foarte mică, de aproximativ 1%.

Multe dintre întreprinderile de economie socială participante la Barometru se implică în integrarea în muncă a persoanelor defavorizate, însă într-o măsură mai mică comparativ cu raportul anterior – un indiciu că politicile de ocupare nu reușesc să mobilizeze sectorul în rezolvarea problemelor de ocupare. Cu toate acestea, foarte puține dintre aceste întreprinderi aleg să obțină și marca socială de întreprindere socială de inserție, acest statut rămânând în continuare nemotivant pentru sector.

Analiza prezentată în capitolul 2 al raportului subliniază nevoia unei revizuirii profunde a legislației actuale. România nu s-a racordat încă la politicile europene în domeniu, atenția decidenților români rezumându-se doar la cadrul de reglementare restrâns al întreprinderilor sociale atestate și administrării fondurilor europene exclusiv pentru start-up-uri de acest tip. Această abordare este nesustenabilă pentru dezvoltarea pe termen lung a economiei sociale, care continuă să progreseze pozitiv prin eforturi și resurse proprii.

Sectorul de economie socială se confruntă cu numeroase dificultăți, în contextul unui ecosistem departe de cel recomandat în Planul european de acțiune și în Recomandarea recent adoptată de Organizația pentru Dezvoltare Economică și Cooperare (OECD), organizație la care România aspiră să adere. Apariția Planului European de Acțiune în favoarea economiei sociale ar trebui să modifice radical paradigma și viziunea decidenților, dar și a actorilor economiei sociale de la noi din țară.

Sectorul are nevoie de sprijin pentru a se alinia și a beneficia de tranziția verde și digitală, de care economia socială este capabilă, în ansamblul său, cu diversitatea de actori care o compun, așa cum o arată raportul de față.

BIBLIOGRAFIE

Baza de date Tempo, Institutul Național de Statistică

Business Demography Data, Eurostat

Registrul întreprinderilor sociale atestate, ANOFM, martie 2022 și decembrie 2023

Eurobarometer Flash 496 SME

Digital ScoreBoard, Comisia Europeană, 2022

The Better Entrepreneurship Policy Tool Social Entrepreneurship Self-assessment Statements, OECD & European Commission

Construirea unei economii în serviciul cetățenilor – Un Plan de acțiune pentru economia socială, Comunicarea Comisiei Europene, 2021

BIBLIOGRAFIE

[Rețeaua Română a Economiei Sociale \(RISE\)](#) a fost înființată în anul 2013 și are ca misiune promovarea economiei sociale, dezvoltarea întreprinderilor de economie socială și promovarea integrării sociale, profesionale și economice a persoanelor în dificultate din România.

[Fundația "Alături de Voi" România \(ADV Romania\)](#) a fost înființată în anul 2002 și are ca misiune promovarea economiei sociale și integrarea socio-profesională a tinerilor cu dizabilități și din alte grupuri vulnerabile.

Copyright © RISE & ADV Romania, 2024

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă, stocată sau introdusă într-o bază de date fără permisiunea prealabilă a dreptului de autor.